LETO XI. ŠT. 40 (522) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 26. OKTOBRA 2006

NOVI GLAS

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

CENA 1 EVRO

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Foto DP

Uvodnik

Jurij Paljk

Kaj je z našo vero?

Četrti kongres italijanske Cerkve, ki smo mu bili preko sredstev obveščanja priče od 16. do 20. t.m. in je v Veroni potekal pod geslom "Pričevalci vstalega Kristusa, upanje sveta", je pokazal predvsem to, da se Cerkev v Italiji danes zaveda, v kakšni družbi živi in kakšno družbo nagovarja. To je družba, v kateri je zelo malo prostora za Boga, a istočasno družba, ki kar vpije po Bogu, Pravičnem, po Usmiljenem, po Miru in Upanju, po Poti in Ljubezni.

"Kristjani smo poklicani, da postanemo nove ženske in novi moški, da bi tako lahko postali pričevalci Vstalega in bi tako bili prinašalci krščanskega veselja in upanja v svet in to v družbi, v kateri živimo!"je bil jasen papež Benedikt XVI., ko je zbrane nagovoril.

Veselje do življenja, veselje, da si kristjan, kar pomeni predvsem to, da živiš kot kristjan in šele nato govoriš, da si kristjan, kot je lepo povedal v uvodnem nagovoru udeležencem kongresa kardinal Tettamanzi, ko je italijanske kristjane pozval, naj se oprimejo evangelija in naj ga v vsakdanjem življenju živijo!

"Kristusovi učenci sprejemamo z veseljem resnične vrednote kulture našega časa, kot so znanstvena spoznanja in tehnološki napredek, človečanske pravice, verska svoboda, demokracija. Istočasno pa ne podcenjujemo in se zavedamo nevarne krhkosti človeške narave, ki je nevarna za človekovo pot v vsakem zgodovinskem trenutku... in prav zato vam pravim, da evangelizacija ni v tem, da se prilagodimo neki kulturi, ampak je vedno tudi očiščenje, je pogumni rez, ki omogoči zrelost in ozdravitev, je odprtost, ki omogoči roditev "novega", kar je sad Svetega Duha!" je bil jasen sveti oče, ki je še povedal, da človeka ne označujeta samo inteligenca in razum, ampak "potreba po ljubezni, želja, da bi ljubil in bi bil ljubljen".

"Cerkev ni in noče postati politični akter!" je dejal še sveti oče, ki pa je tudi razložil, zakaj Cerkvi in kristjanom ne sme biti vseeno, v kakšni družbi živijo, ter se zavzel za družino kot osnovni princip zdrave družbe. Politični angažma naj torej sloni na krščanskem življenju in zavzemanju za pravičnost, mir, solidarnost, evangeljski nauk in ne sme biti vezan le na posamezne politične stranke!

Na stadionu Bentegodi v Veroni, kjer je sveti oče daroval mašo pred 40 tisoč verniki, se je med homilijo na glas vprašal: "Kaj je z našo vero? V kolikšni meri smo jo danes sposobni oznanjati? Gotovost, da je Kristus vstal, nam zagotavlja, da Cerkve nikdar ne bo mogla nobena sovražna sila uničiti!... Naša vera stoji na trdnih temeljih, a potrebno je, da vera postane življenje vsakega izmed nas!"

Temeljni nauki evangelija naj torej vodijo kristjana v družbi, ki se odreka krščanstvu! Preprosto, kot vedno, zahtevno, kot so zahtevne lahko le velike stvari! Težko uresničljivo za tiste, ki nimajo vere in niso kristjani, za tiste, ki živijo krščansko vero le kot folkloro in socialni, družbeni trenutek. Premalo za kristjana! Kristus zahteva vse, zahteva celotno življenje! Kongres v Veroni je pokazal na dejansko stanje v italijanski Cerkvi, ki mora ohraniti dobro iz preteklosti, a se mora tudi odpreti Novemu, če hoče biti kos izzivom našega časa in družbe, v kateri deluje.

"Živeti kot kristjan, spremeniti sebe, da boš družbo spremenil!"

Odkritje kipa v goriškem mestnem središču vabi k dialogu

Zasidran v naših srcih

Uresničil se je dolgotrajen sen goriških Slovencev. V Ljudski vrt med ulicama Dante in Petrarca, v samo mestno središče, kjer že dalj časa stojijo spomeniki nekaterih goriških osebnosti, je bil končno postavljen doprsni kip slovenskega velikana, priljubljenega Simona Gregorčiča. Odkrili so ga v soboto, 21. oktobra, na prazničnem slavju, ki ga je organizirala slovenska konzulta pri goriški občini v sodelovanju s krovnima organizacijama SSO in SKGZ, Zvezo slovenske katoliške prosvete, Zvezo slovenskih kulturnih društev, Kulturnim centrom Lojze Bratuž in Kulturnim domom Gorica. Bronasti kip večno mladega Gregorčiča, ki je s svojim milim izrazom obrnjen proti drugemu simbolu goriških Slovencev, bližnjemu Trgovskemu domu, je prvi, posvečen slovenski osebnosti v središču našega mesta. Imenitno ga je izdelal goriški umetnik Silvan Bevčar; umetniško delo je že sam podstavek v žlahtnem repenskem marmorju s pomenljivim verzom-motom.

Goriški slavček, ki je v našem mestu študiral in preživel zadnja tri leta življenja, je sto let po smrti s svojimi melodioznimi stihi očitno krepko zasidran v našem prostoru, saj je priklical skoraj tisočglavo množico iz vse Goriške, Tržaške, Slovenije in drugod. Prisotna je bila cela vrsta javnih upraviteljev in zastopnikov ustanov, med drugimi podtajnik italijanske vlade Miloš Budin, podpredsednik slovenskega parlamenta Vasja Klavora, državni sekretar Silvester Gaberšček, deželni odbornik za kulturo Roberto Antonaz, deželni svetnik Mirko Špacapan, generalni konzul RS v Trstu Jože Šušmelj, predsednik pokrajinskega sveta Alessandro Fabbro ter odbornika Mara Černic in Marko Marinčič, občinska odbornika Claudio Cressati in Silvester Primožič, novogoriški župan Mirko Brulc, prefekt Roberto De Lorenzo in kvestor Emilio Ruocco, predsednika SSO in SKGZ Drago Štoka in Rudi Pavšič. Dogodka se je udeležil tudi tržaški pisatelj Boris Pahor. Simbolično so bili v mestnem vrtu prisotni vsi Slovenci, o čemer sta pričala venca s trobojnico ministrstva za kulturo RS "v imenu slovenskega naroda" in Svetovnega slovenskega kongresa.

Slovesnost je uvedla godba na pihala Kras iz Doberdoba pod vodstvom Patricka Quaggiata, nakar so združeni moški pevski zbori pod taktirko Bogdana Kralja zapeli *Mojo srčno kri škropite*. Potem ko sta povezovalca kulturnega sporeda Barbara Rustja in Jan Leopoli zrecitirala Gregorčičevo pesem v slovenščini in italijanščini, je predsednik občinske konzulte Igor Komel v svojem uvodnem pozdravu poudaril, da želi organ, ki mu predseduje, spodbujati sožitje in dialog med tu živečimi jezikovnimi skupnostmi. Goriški slavček je čvrsto zasidran v naši zavesti. Zamisel za njegov kip se je prvič porodila pred dobrimi 40 leti, konkretneje se je začela udejanjati pred dvema letoma, pri čemer je pobudnike zvesto bodril Tomaž Pavšič iz Idrije. Silvan Bevčar je nato s svojo umetniško žilico prenesel sanje v resničnost, je še povedal Komel. Kip stoji v parku, kjer so prisotni Bombi, Ascoli, Zorutti, Favetti in drugi slavni možje; upajmo, je dodal, da bo občinska uprava obogatila spominski vrt še z drugimi liki naše raznolike in bogate stvarnosti, saj ohranjanje in ovrednotenje spomina lahko veliko pripomoreta k tkanju plodnega sožitja.

/ dalje na strani 3

Prva skupna prireditev Slovencev iz Avstrije, Italije in Madžarske

Preko mej

Osrednje slovenske ljubiteljske kulturne zveze iz Avstrije, Italije in Madžarske se bodo letos v mesecu novembru in decembru prvič predstavile s skupnim programom, ki nosi naslov Preko mej. V koordinaciji Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti so pobudniki prireditve Krščanska kulturna zveza Celovec, Slovenska prosveta Trst, Slovenska prosvetna zveza Celovec, Zveza Slovencev na Madžarskem, Zveza slovenske katoliške prosvete Gorica in Zveza slovenskih kulturnih društev Gorica, Trst, Videm. Program skupne predstavitve kulturne ustvarjalnosti v zamejstvu se začenja z otroškim kabaretom Svet je kakor ringa raja v izvedbi Slovenskega prosvetnega društva Zarja iz Železne Kaple. Koroški mladini bodo sledili člani dramskega odseka Prosvetnega društva Štandrež z odlomkom iz igre Stara garda. Prireditev vsebuje tudi krajši film Bungalov 18, ki ga je posnela skupina KKZ. Prispevek Slovencev, ki živijo na Madžarskem, je iz šolskega življenja pod naslovom Prvi šolski dan. S šansoni iz cikla Posul si me z zvezdami bo program zaključila Andrejka Možina. Za scenarij in realizacijo tega programa je odgovoren mag. Igor Cvetko, povezovala pa ga bo Barbara Žefran.

Prireditve bodo v Viteški dvorani v Ljubljani, 10. novembra, v Kulturnem domu v Pliberku, 11.novembra, v Kulturnem domu v Trstu, 12. novembra, v Unionski dvorani v Mariboru, 2. decembra, in v Gledališki dvorani v Monoštru, 3. decembra.

Priložnost za mlade

Deželni svetnik Mirko Špacapan sporoča, da je pri deželni upravi do 7. novembra odprt razpis za sestavo dveh seznamov prevajalcev, s katerih bo Dežela po potrebi črpala sodelavce. Glavna direkcija za delo, izobraževanje, univerzo in raziskovanje bo namreč potrebovala prevajalce in tolmače iz italijanščine v slovenščino in iz slovenskega v italijanski jezik, ki bodo sledili izvajanju projekta "PROMO" v okviru sklopa čezmejnih načrtov Interreg III A Italia/Slovenija. Z izpeljavo spoznavnih raziskav in tržnih analiz želita Slovenija in Furlanija-Julijska krajina spodbuditi mobilnost in kvalificiranost delovne sile; iz istega načrta bi se morale tudi roditi nove informatske duri, ki bi prav tako pripomogle k boljšemu upravljanju delovnih razpoložljivosti na celotnem območju ob slovensko-italijanski meji.

Kandidati, ki želijo vključitev v omenjena seznama, morajo imeti dokončan univerzitetni študij za prevajalce in tolmače v Italiji (s slovenskim učnim predmetom) ali v Sloveniji (z italijanščino kot učnim predmetom) in triletno izkušnjo v prevajanju italijanščine in slovenščine. Prošnje morajo biti naslovljene na pristojno direkcijo, več informacij pa je na razpolago na spletnem naslovu http://www.regione.fvg.it/lavoro/lavoro.htm.

Poročilo s seje SSO

Izvršni odbor SSO-ja je na zadnji seji obravnaval nekaj akualnih tem. Med glavnimi je bilo stanje o Primorskem dnevniku, o katerem sta poročala Livij Valenčič in Igor Švab. SSO je vzel na znanje zaskrbljenost, ki jo je sprožila domneva, da bo finančni zakon, ki je v pripravi, znatno krčil sredstva za tisk, kar bi imelo posledice tudi za zamejski dnevnik. Prav tako važna pa je bližajoča se zapadlost mandata upravnega odbora družbe Prae. Pri tem se bo treba dogovarjati o novi sestavi, ki se bo morala soočiti tudi z nekaterimi važnimi kadrovskimi spremembami, s finančnimi zahtevami in pa z novostmi glede formata Primorskega dnevnika. Nadalje so govorili o osebju na državni radio-televizijski službi RAI. Predsednik dr. Drago Štoka je poročal o srečanju z direktorjem Collinijem, na katerem mu je predstavil dve pomembni točki: vidljivost oddaj na teritoriju, kjer živi slovenska narodna skuponst v Italiji, ter kadrovske spremembe zaradi upokojitve 7 uslužbencev slovenskega uredništva.

Izvršni odbor SSO-ja je tudi posvetil več časa obravnavanju finančnega položaja goriške Glasbene šole Emil Komel. Šola je preko močnega razvoja postala zelo pomembna glasbena ustanova v Gorici, vse bolj pa postaja pomembna za širši goriški mestni kontekst. Zaradi tega je prišlo do cele vrste srečanj, da bi se primerno upoštevale finančne potrebe šole. V tem smislu je svojo pomoč obljubil državni sekretar Zorko Pelikan. Pričakuje pa se tudi srečanje z deželnim odbornikom Antonazom, za kar je šola že večkrat zaprosila.

Predsednik SSO-ja, dr. Drago Štoka, je dal predlog na Urad za Slovence po svetu in v zamejstvu za podelitev priznanja Republike Slovenije kulturni delavki Marjani Prepeluh-Lapornik za življenjsko delo pri Radijskem odru.

Svet slovenskih organizacij

Kristian Tommasi v državni komisiji ANCI

Stranka Slovenska Skupnost se veseli, da je 4. oktobra letos Kongresni svet mladih upraviteljev dežele FJK imenoval Kristiana Tommasija v vsedržavno komisijo ANCI-ja za politike mladih. To imenovanje ima velik pomen, saj je sovodenjski občinski svetnik in član goriškega pokrajinskega tajništva SSk bil imenovan v to vsedržavno komisijo kot predstavnik slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Vsedržavno združenje italijanskih občin je imelo za pomembno dejstvo, da ima tudi v svojih vrstah glas slovenske narodnostne skupnosti, ki lahko pove in opozori na pravice, ki jih v občinskih upravnih aktih in postopkih morajo spoštovati javne ustanove.

ANCI oz. Vsedržavno združenje italijanskih občin ima nalogo, da predstavlja interese včlanjenih občin pred osrednjimi državnimi organi, poglablja pravne vidike javne uprave, preučuje tematiko uslužbencev javnih ustanov, promovira civilno vzgojo pri poznavanju javnih ustanov in nastopa z lastnimi predstavniki na vseh institucionalnih ravneh pri vprašanjih upravljanja interesov lokalnih javnih ustanov, kot so to občine.

Nedvomno je to pomembno priznanje za politično delo tako Tommasija kot tudi celotne slovenske narodne stranke. Zato se stranka Slovenska skupnost zahvaljuje Kristianu Tommasiju za razpoložljivost pri sprejetju tega imenovanja. V tem je lahko za zgled, kako lahko tudi mladi prispevajo pomemben delež pri uveljavljanju slovenskih interesov na političnoupravnem področju.

Goriško pokrajinsko tajništvo SSk

Na dnu ...

Ob primeru Severne Koreje

Jedrsko orožje in vloga OZN

Organizacija združenih narodov (OZN) v zadnjem obdobju spet pridobiva svojo vlogo, ki je skrb za ohranjanje miru in varnosti v svetu. Videli smo, kako je uspešno posredovala v nedavni libanonski krizi in so ji to poslanstvo priznale vse vpletene strani od ZDA in Izraela pa do Libanona in Sirije. Varnostni svet, ki je njen izvršni organ, je namreč soglasno sprejel sklep o napotitvi mednarodnih vojaških sil, tako imenovanih modrih čelad.

Drugo pomembno dejanje, ki ga je pred kratkim ta organizacija opravila, je imenovanje novega generalnega tajnika, ki bo s 1. januarjem 2007 nasledil Kofija Anana. Po evidentiranju možnih kandidatov se je Varnostni svet zedinil ob 62-letnem južnokorejskem politiku in diplomatu Ban Ki Munu. Dobil je namreč podporo vseh petih stalnih članic Varnostnega sveta in vseh nestalnih članic razen ene, ki se je pri glasovanju vzdržala. Kot zunanji minister ima večletne izkušnje v pogajanjih s Severno Korejo, ki je svoj prvi jedrski poskus izvedla prav na dan, ko ga je Varnostni svet imenoval za generalnega tajnika Združenih narodov. Verjetno je šlo za naključje, vsekakor pa drži, da je Ban Ki Mun ustrezna oseba za tako odgovorno mesto. Tudi glavna skupščina je skoro soglasno potrdila njegovo imenovanje.

Kot zgoraj povedano, je Severna Koreja v ponedeljek, 9. oktobra, brez predhodnega obvestila izvedla svoj prvi podzemni poskus jedrskega orožja. Tovrsten jedrski poskus sta leta 1998 izvedli Indija in Pakistan. Pet držav (ZDA, Rusija, Velika Britanija, Kitajska in Francija) imajo priznan status držav z jedrskim orožjem (jedrski klub). Poznavalci razmer domnevajo, da ima okoli dvesto bojnih jedrskih konic tudi Izrael, ki pa tega nikoli ni potrdil. Jedrsko orožje z bogatenjem uranja bi očitno želel pridobiti Iran, ki pa zatrjuje, da je njegov jedrski program namenjen zgolj "za energetsko-civilne namene".

Od leta 1945, ko sta bili odvrženi prvi atomski bombi, je bilo po vsem svetu izvedenih 2057 jedrskih poskusov. Največ so jih izvedle ZDA (1030) in nekdanja Sovjetska zveza (715). Po znani kubanski krizi leta 1963 sta Amerika in Sovjetska zveza podpisali dogovor o prepovedi izvajanja jedrskih poskusov. Septembra 1996 je glavna skupščina OZN sprejela sporazum, ki prepoveduje vse vrste jedrskih eksplozij, in ga je doslej podpisalo 150 držav. Jedrski poskus Severne Koreje je malodane vse presenetil, posebno še sosedi Kitajsko in Japonsko. Kitajska je s severnokorejskim političnim režimom (ki se sam proglaša za socialističnega) vzdrževala dobre odnose, Japonska pa se je sploh odrekla razvijanju jedrskega orožja, zato nista ogrožali varnosti Severne Koreje. Po splošni oceni je njen jedrski poskus posledica dolgotrajne želje postati jedrska sila in s tem ojačiti svoj politični položaj. Znano je, da velik del njenega prebivalstva živi v težkih gospodarskih razmerah, zato je želja po posesti jedrskega orožja tipičen znak politične šibkosti režima. Zato so ostala na mrtvem tiru dolgoletna pogajanja z Južno Korejo za normalizacijo razmer na celotnem tamkajšnjem območju, kjer teče zadnja meja hladne vojne. Naj mimogrede spomnimo, da 38. severni vzporednik loči Severno in Južno Korejo že od konca vojne. Korejska vojna (1950-1953) je bil poskus severnokorejskega komunističnega režima zavojevati Južno Korejo. Prav nastop sil OZN je to njeno nasilno namero preprečil. Severna Koreja ima 20 milijonov prebivalcev, Južna Koreja pa 50 milijonov.

Povsem razumljivo je, da mednarodna skupnost ni mogla mimo jedrskega poskusa Severne Koreje, ki po splošni oceni ogroža varnost tamkajšnjega območja. Toliko je res, da je Varnostni svet OZN soglasno obsodil omenjeni jedrski poskus in odredil uvedbo sankcij v obliki trgovinske zapore za vojaške izdelke in zamrznitev nekaterih finančnih virov. Medtem se pa nadaljujejo pozivi, naj se vrne k šeststranskim pogajanjem za odpoved izdelovanju jedrskega orožja.

Ker je že govor o Združenih narodih, naj omenimo, da je minuli teden Italija bila izvoljena za nestalno članico Varnostnega sveta za obdobje 2007-2008. Njeno članstvo je podprlo 186 članic na skupno 192, kar je zanjo pomembno priznanje.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Z Gregorčičem obogatena Gorica

Ne more biti najmanjšega dvoma: postavitev spomenika Simonu Gregorčiču je obogatila Gorico. Želja po srečnem sobivanju različnih narodnosti in kultur v mestu seveda ni nova in je v zadnjih letih doživela celo vrsto uresničitev in potrditev, toda z nadvse uglednim obeležjem na ravno tako uglednem prostoru je dobila tudi zunanje, povsem vidno znamenje. In vidna znamenja so tista, ki dokončno spremenijo podobo kraja, to podobo dopolnijo in - kot rečeno - obogatijo. Goriški slavček je zdaj več kot le odsev v naši duši, več kot ime za naše občutenje sveta, več kot utelešen spomin na naše očete in praočete, na našo preteklost in izvor, na naše prehajanje iz roda v rod, goriški slavček je zdaj navzoč v Gorici dobesedno in otipljivo, navzoč za nas in za vse druge, s katerimi v mestu delimo svoje življenje.

In želeti si je, da Simon Gregorčič v Gorici ne bi bil obogatitev le za nas, se pravi za slovensko narodno skupnost, ampak da bi ga bili veseli prav vsi, vse skupnosti in kulture, ki tukaj ob Soči bivajo in si utirajo pot proti obzorjem prihodnosti. Da bi bil torej naš najljubši pesnik v veselje vsem, saj je srečno sobivanje največ, kar lahko imamo in kar bodo lahko imeli naši potomci, saj je srečno sobivanje smisel že sam po sebi in od njega ni večjega smisla, saj je srečno sobivanje vrednota, ki ni vedno domovala v teh krajih. Dovolj se je skupaj s pesnikom spomniti zlih slutenj, ki so se potem uresničile, oziroma je pesnik zaslutil tisto, kar se je na svojo uresničitev pripravljalo, dovolj se je spomniti strašnega prejšnjega stoletja, ki je postreglo z dvema svetovnima spopadoma in enako mračnim obdobjem med njima in se je vihra uničevanja in uničenja neusmiljeno in še posebej kruto znesla prav nad našimi kraji, nad preveč preizkušanim Posočjem. Dovolj se je spomniti vsega gorja, ki ga lahko prizadene zatemnitev sobivanja, zatemnitev vsakršnega medsebojnega razumevanja, dovolj se je spomniti vseh apokalips, pa se v nas zagotovo obudi želja, da danes z vsemi močmi, kar jih premoremo, srečno sobivanje in medsebojno razumevanje toliko bolj zavzeto gradimo in nenehno dograjujemo.

Z Gregorčičem je torej Gorica obogatena in v kolikor bi to koga motilo, motilo do tiste mere, da ne bi zmogel temeljne spoštljivosti in spoštovanja naše skupne zgodovine v teh krajih, bi to pomenilo, da želi bojevati bitko, ki je že zdavnaj presežena in nikakor ne more biti popotnica prihodnjih časov. Pomenilo bi, da ni doumel ali hotel doumeti sporočila goriškega slavčka, ki je s pretresljivo občutljivostjo svaril pred vsem, kar zatemnjuje sonce razumevanja in sožitja, in posvetil svojo pesem vsezajemajočemu bratstvu ne samo tu pri nas, ampak povsod po vsem svetu: kjer je medsebojno razumevanje - in samo tam - je sreča in je bogastvo in je toliko sreče in bogastva, da ga lahko delimo z vsemi in samo tako lahko zaživi prijazna sedanjost, samo tako lahko zasijejo pomirjujoča obzorja prihodnosti.

Janez Povše

Hilarij Lavrenčič vodi skupni mešani zbor (foto DPD)

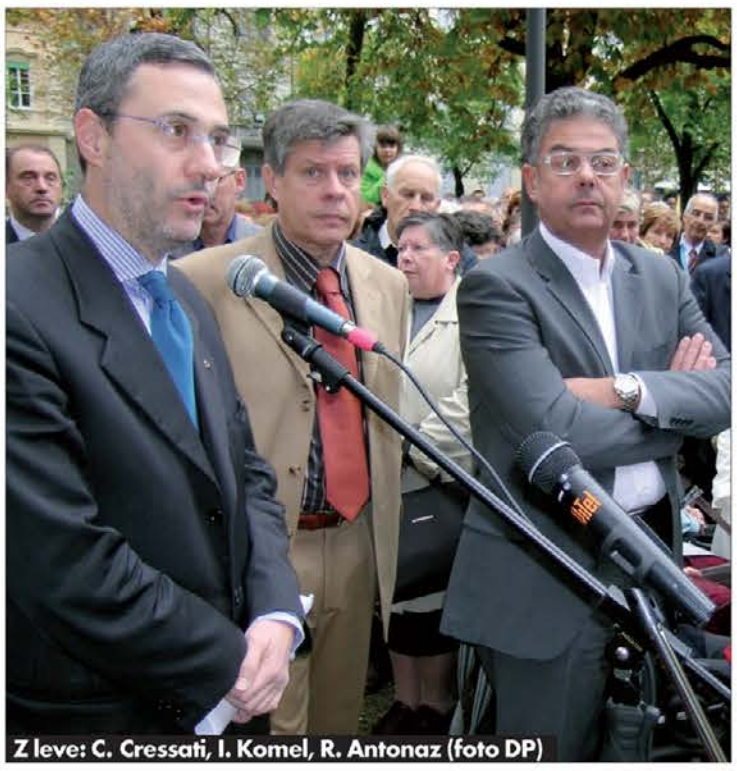
Z leve: C. Cressati, I. Komel, R. Antonaz (foto DP)

S 1. strani

Zasidran v naših srcih

V imenu zaradi bolezni odsotnega župana Brancatija je v slovenščini, furlanščini in italijanščini prinesel pozdrav Cressati. "To je praznik kulture, slovenske kulture, kulture Gorice in vsega našega prostora," je prepričano dejal. Prejšnje stoletje so zaznamovali nacionalni in ideološki spori; mi, ki živimo na tej zemlji, dobro vemo, da konflikti ne prinašajo ne družbenega razvoja ne gospodarskega napredka. Zato si Evropa prizadeva, da bi gradili skupno prihodnost, katere srž je priznavanje bogastva različnih kultur in izrazov. Glede tega smo privilegirani, saj dobro vemo, kaj pomeni bogastvo jezikov, kultur in občutljivosti. Zato je poklon Gregorčiču razlog za veselje vseh Goričanov, katerikoli jezik že govorijo, je sklenil občinski odbornik. Polemike v zvezi s tako pobudo so "topoumne in nezgodovinske," je povedal Antonaz, saj ima naša dežela posebni statut prav zato, ker na njenem ozemlju od nekdaj živijo ljudje različnih jezikov in kultur. Dežela je majhna, in vendar ima bogato preteklost, v njej so se od nekdaj prepletale raznorazne kulture. Goričan slovenskega jezika ima več priložnosti kot Slovenec iz Ljubljane, je zatrdil deželni odbornik; prav tako ima goriški Italijan več priložnosti kot sodržavljan iz kakega drugega mesta. Soočanje namreč prinaša vzajemno bogatenje. "Kako si lahko sploh mislimo, da ni tako?" Mi, ki živimo v osrčju Evrope, moramo razmišljati v evropskem duhu! Antonaz je omenil tudi prizadevanja deželne vlade, da bi bil Trgovski dom čimprej zaživel kot dom goriških kultur.

Napočil je najbolj pričakovani trenutek: pesnikov pranečak Pavel Gregorčič, kobariški župan, je odstrl sinjemodro pregrinjalo s kipa. Dolg in gromek aplavz množice je samo še potrdil, s kakšno intenzivnostjo so navzoči doživljali ta zgodovinski dogodek. Vikar za slovenske vernike pri goriški nadškofiji msgr. Oskar Simčič je nato kip blagoslovil. Na vrsti sta bila slavnostna govora, ki sta ga imela prof. Lojzka Bratuž in urednik škofijskega tednika Voce Isontina Andrea Bellavite (objavljamo ju na straneh 8 in 9). Uradni del praznovanja je sklenilo še nekaj pesnikovih poezij in veličastno petje skupnega mešanega pevskega zbora. Pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča je 250 pevcev odpelo otožno ljubezensko *Njega ni*, kot zadnjo pa domoljubno *Znamenje*, v kateri je zablestel "štandreški slavček", sopran Alessandra Schettino.

Odslej se bomo še raje sprehajali po goriškem središču, ki nam je sedaj bolj domače. Upamo tudi, da se bo ob kipu kdaj pa kdaj - dobronamerno... - ustavil kak someščan in se spomnil, da je Gorica pisan mozaik. Spomenik namreč govori o tem, da je naša skupnost živa in življenjska. Taka pa bo ostala, vse dokler bo v sebi ohranjala sledove Gregorčičevih poezij, spomenike, trajnejše od brona.

Danijel Devetak

Pavel Gregorčič gleda pravkar odkriti kip (foto DPD)

Boris Pahor in Tomaž Pavšič (foto DPD)

Silvan Bevčar s "svojim" Gregorčičem dan pred slavjem (foto DP)

Nagovor msgr. Oskarja Simčiča pred blagoslovitvijo kipa

"Naj naš jezik le ostane jezik srca"

Na namig prirediteljev bi rad v imenu, kar nas je tukaj zbranih, vpletel med vse lepe besede in geste, ki jih ta dogodek navdihuje, tudi simbolno besedo in gesto, ki ji po žlahtnem narodnem izročilu pravimo blagoslov. Naj torej izzveni kot prošnja, ki naj potrdi naše najlepše misli in želje, in kot voščilo, ki si ga med seboj izmenjamo: Bog, Oče luči, od katerega vsak dober dar prihaja, prosimo Te najprej, da bi ta pomnik Simonu Gregorčiču, pesniku po Tvoji milosti, ne bil za nikogar kamen spotike, marveč tiho in vendar zgovorno znamenje naše žive, dejavne in dobrohotne prisotnosti, ki ni od danes, v tem prostoru.

Gospod, radi bi se Ti danes tudi posebej zahvalili, da si nam ga dal. Njegov pogled srca v ljudi, stvari in dogodke ter melodija besed, ki je izražala njegova doživetja, sta veljala našim ljudem za odsev Tvoje lepote in dobrote. In danes? Gospod, pomagaj nam, da ne podležemo manjvrednostnim kompleksom. Malo Gregorčičeve ljubezeni do naše besede in do našega naroda naj preide v nas. Ob vsem hvalovrednem poznanju drugih jezikov, ki jih današnje razgibano življenje narekuje, naj naš jezik le ostane jezik srca, ki prvobitno razodeva slovensko inačico biti človek. Gospod, daj, da bi tako bilo!

Msgr. Oskar Simčič blagoslavlja novi kip (foto DP)

Pomembna obletnica

Devetdeset let spominske cerkve Sv. Duha v Javorci

Pred devetdesetimi leti je bila sredi divjanja 12 ofenziv v neposredni bližini prve vojne črte Soške fronte, na stičišču pobočij Krna in Bogatina, postavljena in blagoslovljena spominska cerkev sv. Duha v Javorci.

Izjemen arhitekturni biser v osrčju Julijcev v dolini Tolminke je edina cerkev v slogu secesije pri nas. Postavljena je bila v spomin padlim tovarišem, kot je zapisano na enem izmed napisov: "O nepozabni junaki Slemena, Mrzlega vrha, Vodil vrha, ki jih ti zidovi skrivajo in ohranjajo živa! Večni mir in občudujoča hvaležnost prihodnjih rodov vas bosta poplačala za pogum in zvestobo, ki ste ju dokazali v hudih bojih in ki ste ju zapečatili s hrabro smrtjo". V nadaljevanju na drugem mestu beremo: "Ta spomenik so postavile vojskujoče se čete v formaciji tretje gorske brigade 15. korpusa v času vojne, v čast in spomin tukaj padlih tovarišev. Postavljen med 1. marcem in 1. novembrom 1916" po načrtih dunajskega arhitekta: poročnika Remigiusa Geylinga in voditelja del podporočnika Geza Jablonskyja, ko se je ob Soči vse odvijalo:

"Pod slavnim poveljstvom najvišjega komandanta njegovega veličanstva cesarja in kralja Franca Jožefa I. – Pod visokim poveljstvom najvišjega armadnega poveljnika njegove cesarsko-kraljeve visokosti bojnega maršala nadvojvode Fridericha – Pod poveljstvom armadnega poveljnika njegove ekscelence armadnega generala Svetozara Borojevića von Bojna".

V petek, 13. oktobra, sta župnijski urad Marijinega vnebovzetja Tolmin in Občina Tolmin pripravila slovesnost obletnice postavitve spominske cerkve sv. Duha v Javorci, ki je bila pred devetdesetimi leti, natančno 12 dni pred cesarjevo smrtjo, dograjena in blagoslovljena, zato ne preseneča sestavek o cerkvi v Javorci dr. Damjana Prelovška z naslovom "Zadnji spomenik monarhij".

Sončno popoldne je ta dan privabilo mnoge od blizu in daleč k "baziliki miru", kot si je cerkev že med snovanjem zamislil Remigius Geyling, arhitekt in scenarist dunajske opere, sicer pa izhaja iz kroga Ottona Wagnerja – nestorja Dunajske secesije – "Jugendstila", kateremu je na začetku pripadal tudi Jože Plečnik; zato ni čudno, da ob cerkvi v Javorci hkrati zaslutimo prisotnost veličanstva Wagnerjeve cerkve sv. Leopolda na Steinhofu in domiselnost Plečnikove cerkve sv. Duha, obe na Dunaju.

Svečano mašo je ob koprskem škofu msgr. Metodu Pirihu, sekretarju nunciature msgr. Kevinu Randallu, vojaškem vikarju dr. Jožetu Plutu, vojaškem kaplanu Milanu Preglju, tolminskem dekanu Slavku Obedu, tolminskem župniku Silvestru Čibeju in kaplanu Damjanu Bajcu vodil apostolski nuncij in dekan diplomatskega zbora v R Sloveniji dr. Santos Abril y Castello, ki je med pridigo z izbranimi besedami govoril o "vojni, ki je vedno poraz za človeški razum vsakokrat, ko se nekje odpre vojno žarišče ali kakršno koli nasilje, ki ima za posledico trpljenje in smrt nedolžnih, nemočnih in nezaščitenih, gre za zmago zla nad dobrim... najodločilnejši boj med dobrim in zlom pa se tudi danes odvija v srcu vsakega posameznika. Vsak človek s svojimi malimi ali velikimi izbirami, odločitvami in ravnanji prinaša v ta svet ali več luči, življenja, veselja ali pa več teme, žalosti in trpljenja; najprej zase, za svoje bližnje, za svoj narod, ne nazadnje pa tudi za ves svet..." Zbrana množica "romarjev miru", med katerimi so bili veleposlanik R Avstrije dr. Valentin Inzko, veleposlanica R Češke Ivana Hlavsova, vojaški ataše R Madžarske Sandor Juhasz, poslanca v Državnem zboru dr. Vasja Klavora in Ciril Testen, župan občine Ernest Kemperle in drugi predstavniki javnega življenja, se je po končanem bogoslužju udeležila še krajše spominske akademije, nato pa je sledila priložnostna pogostitev pred cerkvijo.

Vsakega obiskovalca te cerkve nagovorijo zgovorni zgodovinski zapisi in pretresejo imena 2808 padlih, vžgana na lesenih ploščah, ki so sestavljene iz zabojev za strelivo in so kot listi "knjige življenja," postavljene vzdolž bočnih sten notranjosti. V medokenskimi polji na zunanjščini so naslikani grbi kronskih dežel Avstro - Ogrske, nad vhodno lopo pod zvonikom pa sta ob dveh "nedeljivih in neločljivih" grbih Avstrije in Madžarske napis "PAX" in pod njim sončna ura. Skoraj neopazno pa je sporočilo, ki je zapisano na majhni kamniti tabli na levi strani ob vhodnih vratih: "Ultra cineres hostium ira non superest", kar bi se po slovensko glasilo: "Sovraštvo ne sega preko grobov sovražnikov", po nemško:– "Der Hass reicht nicht uber die Asche der Verstorbenen" in v italijanščini: "Dei nemici l'ira oltre tomba non mira".

Spominska cerkev v Javorci je hkrati umetnina, kulturni spomenik in dokument časa, saj izraža "tisto", kar v duši ne umre, zato jo je pred leti R Slovenija razglasila za spomenik državnega pomena, pred kratkim pa je bila v Atenah vpisana na kandidatno listo za "Znak Evropske dediščine".

Silvester Gaberšček

Srečanji spomina in sprave združenja Concordia et Pax

Mir skozi sprejemanje križa in lastne krhkosti

"Concordia et pax" je v soboto, 14. t.m., pripravilo v zaselku Peternel na slovenski strani Goriških Brd in v Bosco Romagno na italijanski strani, eno izmed mnogih srečanj Poti sprave in miru.

Srečanja so se od predstavnikov Cerkva udeležili koprski škof msgr. Metod Pirih in generalni vikar goriške nadškofije msgr. Adelchi Cabas, od civilnih oblasti pa Savo Mikluž in Ivan Brezigar iz Brd, števerjanski župan Adriano Corsi, Vito Primožič (združenje ANPI), Silvan Primožič (goriška občina), Mario Merni (Corpo volontari della liberta').

Gospod Vinko Paljk, župnik v Solkanu, je v Peternelu povedal, da je potekala leta 1944, na območju celotnih Brd, velika bitka. Na eni strani je v boju močna nemška vojska utrpela 169 mrtvih, odporniška stran slovenskih in italijanskih komunističnih partizanov pa 14. Toda tragedija je sledila v zaselku Peternel, kjer je bilo nasilno potisnjenih v smrt 22 nedolžnih žrtev, med njimi štirje otroci. Nemški vojaki so jih žive zaprli v dve hiši in zažgali, da so zgoreli v plamenih. Tudi osemnajstmesečna punčka! Toda spomin ni zato, da bi z njim zbujali sovraštvo, ampak zato, da spoznajo tudi današnje generacije te dogodke in se spominjamo nanje z molitvijo, se dvignemo k odpuščanju.

Takoj po spominski slovesnosti v Peternelu se je srečanje nadaljevalo v kraju Bosco Romagno, v bližini katerega in še na drugih mestih so garibaldinci februarja 1945 pobili devetnajst katoliških partizanov - ozopovcev, katere so prej ožigosali, da so fašisti. Dali so jim možnost prestopa, kar sta izrabila le dva in ostala živa. V današnjem ozračju medsebojnega prijateljskega sprejemanja si ne moremo zamišljati, da so se lahko dogajale takšne grozote. V imenu združenja Osoppo se je iskreno zahvalil vsem prisotnim njihov nekdanji kaplan msgr. Redento Bello, ki je povedal, da je star 93 let in želi še naprej delati za slogo in mir. Kot kaplan je trpel z družinami mladih žrtev. Toda, kot duhovnik, pa tudi kot preprost državljan se je zavedal, da je mir takšna vrednota, da se ji nihče ne more odpovedati. Ob spomeniku italijanskega odporniškega gibanja v Ahtemu blizu Vidma sta potem s komandantom Vannijem naredila korak sprave: odprte, jasne, pogumne sprave.

"Zato nadaljujte na vaši poti. Vsem ponavljam: pogum, delajmo! Delajmo za mir, za spravo, za dobro vseh." je povedal in objel predstavnika garibaldincev, ta pa je koprskemu škofu msgr. Metodu Pirihu poljubil roko v znak hvaležnosti .

Razdelili so tudi publikacijo, v kateri gre za prizadevanje očiščenja zgodovinskega spomina in pomiritev duhov, skozi priznanje resnice, obžalovanje povzročiteljev svojim žrtvam, odpuščanje..., da se to nebi več ponavljalo.

To očiščenje in resnica omogočata širitev kroga, ki želi v nas samih premagovati sovraštvo in ozkosrčno ideološko držo revizionizma in maščevanja.

Verujoči vsekakor zaupamo v moč, ki nam prihaja iz vere v vstajenje Kristusa Gospoda, ki nam je z enkratnim zgledom pokazal pot, ki vodi k zveličanju vseh ljudi.

Prof. Martin Kranner iz Gorice je povedal, da je komunizem edino v Jugoslaviji, zlasti na Slovenskem, ob okupaciji sprožil še boljševiško revolucijo, prepovedal odporništvo, če to ne bo na verigi komunistične partije in takšno dejanje vnaprej razglasil za izdajstvo, ki ga bodo kaznovali z umorom. To je bil neizbežen povod v bratomorno državljansko vojno. S spravo je neločljivo povezano pravo spoznanje in razlikovanje med vzroki za to, da je prišlo do žrtev med vojskujočimi in do nedolžnih civilnih žrtev. Pri nas pa tega dejanja v celoti še ne omogoča niti zakonodaja.

Miran Mihelič

Evangelij

Viljem Žerjal

30. NAVADNA NEDELJA

Jer 31,7-9; Ps 126; Heb 5,1-6; Mr 10,46-52

Jezus je na poti v Jeruzalem. Spremljajo ga apostoli. Je na zadnji poti, ki jo prehodi nasproti trpljenju, nasproti križu. Je v starodavnem mestu, ki se imenuje Jeriha.

Po približno treh letih oznanjevanja evangelija so cele množice slišale o njegovem nauku in čudežih, ki jih je delal. O njem je slišal tudi neki Bartimaj. Ob hrupu okoli sebe - bil je namreč slep in je sede beračil, da se je lahko preživljal - , spozna, da je Jezus, ki je šel mimo z učenci, Mesija. Zato zavpije: "Davidov Sin, Jezus, usmili se me" (Mr 10,47).

Jezus, ki je tik pred smrtjo v svetem mestu Jeruzalemu, daje učencem razna navodila glede oznanjevanja cerkvene skupnosti. Jezusa skrbi najprej živa vera. Slepi človek je v tem zgled. Saj je takoj po čudežnem ozdravljenju šel za Jezusom na poti v trpljenje. Iz tega so pozneje sklepali, da tisti, ki gre za Jezusom z vero proti Kalvariji kakor slepi iz Jerihe, prejme razsvetljenje in je očiščen grehov. Luč vere, ki se rodi iz drame na križu, bo prerasla nerazumevanje učencev in nevero Judov.

Jezus in učenci niso sami na poti v Jeruzalem. Pridružila se jim je velika množica, ki je hitela tja za velikonočna praznovanja. Samo Marko pa omenja ime slepega človeka, Bartimaj (= sin Timaja). Tudi Jezusa imenujejo Nazarečana, t.j. iz Nazareta. Saj nihče ne ve, da je rojen v Betlehemu, v Judeji.

Bartimaj izpove vero v Jezusa kot Davidovega sina, ki je iz Judeje (iz Betlehema), kot Mesija.

Imenuje ga tudi 'Rabuni', kar pomeni 'moj Gospod'. Ta naziv se najde samo v tej, 51. vrstici, pri Janezu (Jn 20,16) in v Qumranskih listinah.

Sv. Pavel bo zapisal, da prejmemo milost zato, da ne samo verujemo v Jezusa, marveč da z njim tudi trpimo (Flp 1,29-30).

Jezus je sicer vedno zahteval molk o svojem mesijanstvu, tu pa dovoli, da ga slepi kliče Davidov Sin ali Mesija, množica pa mu vzklika kot kralju ob vhodu v Jeruzalem. Njegova usoda je namreč zapečatena in zaznamovana s križem. Slepi vstane takoj, ko ga Jezus pokliče in vrže proč od sebe plašč (v. 50). Vera v Mesija ga je namreč osvobodila, saj ga je Jezus ozdravil z oblastjo, rekoč: "Pojdi, tvoja vera te je rešila!" Takoj je spregledal in šel po poti za njim (v. 52). Zastonjski dar vere ni le dal vid slepemu človeku, ki so ga mnogi grajali, naj umolkne (v. 48), marveč ga je takoj pripravil, da je šel za Jezusom po poti križa. V tem pa je zgled za vsakega, ki veruje (Vse po Poppi gl. tudi nazaj / str. 282).

Končni cilj trpljenja se razodene v veselju, ki ga rodi trpljenje. Tudi prvo današnje berilo, ki je vzeto iz preroka Jeremija, nakaže veselje, srečo in svobodo, ki čakajo ljudstvo po vrnitvi iz babilonske sužnosti. Pozabljeno bo vse gorje, ki se je bilo zgrnilo nad vse ljudstvo. Vera namreč vedno rešuje. Daje končni smisel vsemu življenju. Ne odvzame pa preizkušnje, zato da se človek ne bi prevzel. Vera je dar. Vse življenje je dar.

Preroki vabijo ljudstvo, naj da duška veselju z vriskanjem, naj se zahvaljujejo Bogu za rešitev, ker jih bo pospremil nazaj iz Babilonske sužnosti s tolažbami, saj je njihov oče (Jer 31,7-9).

Tudi psalm slika osvoboditev v smehu in vriskanju. Tuji narodi priznavajo, da je Gospod storil zanje velike reči. Njihovo trpljenje pri trdem delu rodi svoj sad, tudi snope žita (Ps 126,1-6).

Vse človeštvo je zaznamovano s slabostjo. Tudi veliki duhovnik mora darovati daritve in žrtve za svoje grehe, ker tudi njega obdaja slabost, more potrpeti s tistimi, ki blodijo.

Je pa veliki duhovnik, ki je brez greha, Jezus. Poveličal ga je tisti, ki mu je rekel: "Ti si moj sin, danes sem te rodil" (Heb 5,1-6).

Kmalu bosta tu edinstveni praznik vseh svetnikov ter vernih duš dan (1. in 2. novembra). Govorita nam o večnosti, v katero se vsi prej ali slej potopimo, mrknemo iz tega sveta, ko se zdi, kot da nismo nikoli živeli. Slika nebes v Razodetju Janeza nas opominja na naš največji trenutek, na srečanje z Bogom in vsemi, ki v njem živijo (Raz 22,20).

Egocentrizem in evrocentrizem

Središče življenja je človek in središče neke civilizacije je celina

Velikokrat slišimo, da živimo v egocentričnem času. Če opazujemo dogodke, ki se odvijajo okoli nas, ugotovimo, da je v tem kar nekaj resnice. Večina ljudi najprej poskrbi, da se ima ugodno, ali kot smo svojčas rekli, pravočasno si posteljejo. Šele potem, če je čas, poskrbijo, da se kaj malega postori tudi v okolici, kjer živijo. Ta egocentrizem se je vedno odražal v nekoliko višji družbi ali pri ljudeh, ki so finančno dobro stoječi. Povsod so izjeme in zakaj bi ne bile tudi tu. Človekov ego - jaz se lahko razvije v sila neprijetno navado, tako da določeni ljudje ne vidijo ob sebi nikogar in tako živijo v času, ki je odmaknjen od realnosti okrog njih.. Ta pojav je vedno bolj izrazit pri priseljencih. Ti se velikokrat sploh ne želijo vključiti v okolje, v katerem so. Ostajajo sicer del njega, imajo do njega svoje zahteve, ne trudijo pa se, da bi se v to okolje vključili, kaj šele dejansko in aktivno sodelovali. So sicer del kraja, vendar imajo do njega samo zahteve, ne čutijo pa nobenih obveznosti, razen tistih, ki jih kot državljani do civilne oblasti morajo izpolnjevati. (Velikokrat jim je celo Cerkev obstranska stvar in jo uporabijo samo tedaj, če jo slučajno potrebujejo npr. za pogreb. Tedaj znajo biti nekateri sila jezikavi in vsevedni ...) To čutimo vsi, ki imamo priseljence med seboj.

Znani so primeri ob zadnjih mladinskih izgredih v Franciji. Posneti intervjuji z mladostnimi izgredniki so bili prav poučni. Čeprav so nekateri govorili lepo francoščino, se je iz njihovega govorjenja kazal odpor do vsega, kar jim Francija nudi. Jasno se je odražala zahteva: Dajte nam zaposlitev, da bomo s svojim denarjem svobodno razpolagali, potem pa nas pustite pri miru, da živimo svoje življenje, kot ga živimo sedaj, in se v nas ne vtikajte in spoštujte naš/!/ način življenja! Torej: okolje naj spoštuje njihov način življenja in ne oni način življenja v okolju, kamor so prišli! Razumljivo je, da s takšnim početjem prihaja do najrazličnejših zapletljajev in se običajno tudi ne dajo rešiti, ker sta tu dva bregova ali dva različna miselna svetova, ki imata sila malo skupnih stvari.

Vsak narod pripada neki celini. Tudi Slovenci smo del Evrope in Evropa je del nas. Isto je z drugimi narodi, ki živijo na evropskih tleh. Evropska civilizacija se po svoje razlikuje od ameriške, kaj šele od civilizacij na drugih kontinentih. Za razliko od drugih civilizacij se je evropska civilizacija vedno odpirala drugim civilizacijam, se zanje zanimala in celo dopuščala, da so se neevropski vplivi utapljali v njej. Vse to iz zgodovine poznamo že davno pred odkritjem Amerike, kaj šele z nastopom kolonizacije.

Vsaka civilizacija je usmerjena vase, lahko bi rekli, da je egocentrična ali celo "avtohtentična", kar pomeni, da ima svoje avtohtone korenine. Avtohtona korenina evropske civilizacije je gotovo tudi (in ne samo!) krščanstvo. Ko to nekaterim omenimo, pobesnijo in začnejo naštevati vse mogoče ugovore in končno ob pogovoru pridemo do tiste modrostne razgovorne prvine, ki je podobna modrovanju: "Kaj je bilo prej - jajce ali kura?"

Čisto slučajno mi je znanka prinesla za letošnje vroče poletne dneve razpravo iz knjige: "Vpogled v krščansko Evropo". Napisal jo je prof. dr. Josep Weiler, po prepričanju jud. Vse skupaj bi ne imelo velikega pomena, če bi ta judovski pravni strokovnjak svetovnega slovesa ne zagovarjal krščanske identitete Evrope. Prav presenetil me je njegov izrazni slog z bogatimi superlativi o evropskem krščanstvu, tako da sem končno podvomil o njegovem verskem prepričanju in sem znanko poklical po telefonu in jo zvedavo vprašal, zakaj ta jud govori o krščanstvu s takšnim spoštovanjem. Mirno mi je odgovorila: "Nisi ga nikoli poslušal. Če bi ga, bi videl, da mož misli z lastno butico in ne tako, kot smo navajeni z najrazličnejšimi dolgoveznimi razpravami, ki so "napredne" samo tedaj, če govorijo slabo o krščanstvu. Krščanstvo je Evropi dalo svoj pečat. Dalo pa je tudi dušo! Evropejci pa s svojo namišljeno civilizacijo to preziramo in se tako utapljamo v neki tuji, necivilizirani miselnosti, ki nam jemlje naše korenine in našo bitnost!"

Ta ugotovitev je sila zanimiva in se splača o njej razmišljati, zlasti še tedaj, ko se tudi v našem zamejskem prostoru nekateri trudijo, da bi zameglili pomen krščanstva za evropsko civilizacijo in s tem tudi pomen krščanstva za našo slovensko identiteto.

Ambrož Kodelja

Iz Čila

Izpolnjene obljube Presvetega Srca Jezusovega

Bilo je malo pred drugo svetovno vojno... Naša družina (oče, mati in trije sinovi) smo sklenili, da se posvetimo Presvetemu Srcu Jezusovemu. Določenega dne je prišel k nam g. župnik in dekan Matej Rihar, ki je vodil posvetitev. Peli smo in molili... Oče je ustoličil kip Presvetega Srca na častno mesto in izvršili smo posvetitev. Bili smo neizmerno veseli! Začela se je vojna in zasedba Slovenije. Gorenjska je prišla pod nemško oblast, Dolenjska z Ljubljano pa pod italijansko. Moj rojstni kraj je bil v nemški coni. Ni mi bilo več mogoče priti domov iz Ljubljane, kjer sem bil v bogoslovju. - Med tem je moj oče resno zbolel. Ko sem to zvedel, sem si silno želel, da bi ga še enkrat videl in objel. Toda, kako priti domov?

Meja je bila strogo zastražena. Nemci so odpeljali, bojše rečeno, izgnali v Srbijo vse duhovnike, učitelje in druge pomembne ljudi. Tudi naša družina bi se morala izseliti, pa so jo pustili zaradi težko obolelega očeta. - Srečal sem se s frančiščanskim patrom Klavdijem, ki je skrivaj hodil na Gorenjsko. Prosil sem ga, če bi mogel obiskati svojega bolnega očeta. Obljubil mi je.

Med tem sem se ojunačil in s kolegom semeniščnikom iz Poljanske doline prečkal gozdove in prišel domov. Pot je bila silno tvegana, ker je nemška policija gestapo nadzirala vse prometne ceste. - Oče me je blagoslovil in že sem moral naslednji dan nazaj, kajti Nemci so zasledovali partizane, ki so zažgali lesno tovarno na Duplici. Naslednje jutro se je oglasil pri nas p. Klavdij, maševal v hiši, spovedal in obhajal mojega očeta in mu podelil sv. maziljenje. - Štiri ure pozneje, med molitvijo angelskega češčenja opoldne, je moj oče izdihnil. - Kmalu za tem je bil brat Joško vpoklican v nemško vojsko in prebil v njej tri leta, bil ujet in se vrnil srečno domov. Najmlajši brat Franci je moral služiti vojaški rok pod Titovo oblastjo. Malo je manjkalo, da ni bil ustreljen. Jaz sem bil zajet od partizanov na Turjaku in bil odveden v gozd v smrt. Zadnji trenutek sem bil rešen ustrelitve in odpeljan v ječo, od koder sem ušel. Ob mamini smrti leta 1970 smo bili ob njej vsi trije sinovi. Njen zadnji pogled je obtičal na sinu duhovniku...

Čudež za čudežem, kot jagode na rožnem vencu! Govorjeno po človeško, bi rekel: "Presveto Srce Jezusovo 'drži besedo' vsem, ki se mu posvetijo!"

Andrej Pogačar

Aktualno

Sirija - zaščitnica kristjanov na Bližnjem vzhodu

Vedno bolj napetem ozračju Bližnjega vzhoda je pred kratkim precejšnjo novost predstavljal poskus napada na poslaništvo ZDA v sirski prestolnici Damasku. Novost je bila v tem, da je bilo dejanje izvedeno v državi, kjer je nadzor nad javnim redom in notranjo varnostjo dokaj tesen. Najbolj enostavna razlaga akcije se naslanja na osamljen podvig skupine protiameriških gverilcev. Druga bolj zapletena lahko vsebuje dejanje, zrežirano od samih ZDA, katere Sirija že dalj časa srbi. Popolnoma izključena pa je varianta, v kateri bi se skrivala sirska oblast, ki se lahko samo boji kakega posega od zunaj.

Sirija je v samovoljnem seznamu svetovne velesile vključena med "hudobne", ker naj bi ščitila razne gverilske (vedno istovetene z islamskim terorizmom) pobude in na veliko kršila človekove pravice svojih državljanov.

Prva postavka nedvomno odpira zelo široke možnosti razpravljanja, o domačih razmerah pa bi se omejil predvsem na odnos do raznih veroizpovedi. V to "različnost" spadata vsekakor le islam in krščanstvo. Slednje je v Siriji prisotno v nezanemarljivih 10 odstotkih 17-milijonskega prebivalstva in se v zadnjih nekaj letih rahlo povečuje. Ne sicer zaradi domačih razmer (tu se celo nekoliko krči), temveč pod vplivom priseljevanja iz razdejanega Iraka, ker je za časa vladavine Sadama Huseina v popolnem miru živelo okoli 700 tisoč (ali 3 odstotke prebivalstva) kristjanov. Sam drugi mož tedanje vlade, zunanji minister Tarik Aziz, je bil kristjan. Kristjani so bili v povprečju dobro izobraženi in so živeli pretežno v Mosulu, Basri in Bagdadu. Odločno so spadali v srednje-višji razred, ko je šlo za gmotne razpoložljivosti.

Vojne posege v Iraku je domače večinoma muslimansko prebivalstvo najprej postavilo v zvezo z večinsko religijo zahodnega sveta, torej s krščanstvom. Od teh trenutkov so se začele razmere za iraške kristjane slabšati. Čeprav pogromov ni bilo, so se kristjani tudi upravičeno počutili močno ogrožene predvsem zaradi zavisti, ki jo je njihovo blagostanje vzpodbujalo.

Kmalu po začetku angloameriškega napada so se začele ugrabitve, ki so se dokaj redno zaključevale s plačevanjem dokaj mastnih odkupnin, ki so se vzpenjale tudi do 30 tisoč dolarjev, ker so ugrabitelji zanesljivo vedeli, do kod lahko grejo. Bilo je tudi nekaj bombnih napadov na krščanske cerkve, vesti o spolnih zlorabah krščanskih deklet na univerzi v Bagdadu pa so se izkazale le kot strašilo. Nedvomno pa so postajala iraška tla prevroča in pričakovalo se je lahko samo poslabšanje.

Krščanstvo na ozemlju današnjega Iraka je eno najstarejših na svetu in sega že v prvo stoletje. Na nicejskem cerkvenem zboru leta 325 so bili na primer prisotni pretežno škofi iz Mezopotamije, kar pa ni bilo zaradi zemljepisnih razdalj nič nenavadnega. Po nastanku bizantinskega cesarstva so se iz njega v Mezopotamijo večkrat umikali pridigarji, ki so bili označeni kot heretiki, ob tem grehu pa tudi politično nezanesljivi ali celo nevarni.

Na celotnem Bližnjem in Srednjem vzhodu, ki ga versko skoraj v celoti pokriva islam, je pred vojnimi dogodki živelo okoli 12 milijonov (pretežno arabsko govorečih) kristjanov. Zadnje neprilike so izven domačih, ne samo iraških, okolij izgnale približno dva milijona teh vernikov, ki niso nikoli imeli prevelike hierarhične strukture. Glede na zgodovinske, kulturne in okoljske pogoje so se v raznih krajih razvile precej raznovrstne oblike verskega izražanja, ki bi jih z našega dokaj monolitskega zornega kota lahko uvrščali kar med sekte.

Za iraške kristjane, ki so bili nenadoma v najbolj vidnih težavah, je bila najlažja rešitev prehod meje s Sirijo, kamor se je v zadnjih letih zatekla vsaj polovica, oziroma 350 tisoč duš.

Za skoraj vse te ljudi skrbijo sedaj sirske oblasti, pretežno v obliki rednega in brezplačnega šolanja otrok pregnanih družin in krščanske skupnosti, ki so v Damasku prisotne največ v starem mestnem jedru in še bolj v moderni mestni četrti neposredno blizu "medine", kjer stanovanjski bloki in manjše zgradbe ter avtomobili jasno pričajo o dokaj visokem življenjskem standardu tamkajšnjih prebivalcev.

Sirija je na zelo nemirnem območju edina država, ki nima odkritega gibanja, ki bi politične cilje zasledovalo s pomočjo oznake islama. Podtalna politična dejavnost vsekakor obstaja, se pa vrti med laično varianto opozicije vladajoči in hegemonistični stranki "baath" in diskretnim delovanjem muslimanskih duhovnikov, ki stremijo pretežno k večjemu spoštovanju verskih običajev znotraj državnega okvira in v manjši meri k nekemu "džihadu" v širšem mednarodnem okviru. Središče tega verskega kljubovanja laičnosti države je v mestu Hama, kjer je že sama zunanjost prebivalcev (predvsem žensk) v precejšnjem nasprotju s tisto iz prestolnice, Lattakie, Tartusa, Kamišlija na severu ali Dar az-Zura ob Evfratu.

Značilnost sirske stvarnosti je tesen policijski nadzor, ljudje pa so se v desetletjih na to privadili in dobro vedo, da je politika edina stvar, za katero se ne smejo zanimati. Družina al-Assad s sedanjim predsednikom Baširjem in preminulim očetom Hafizom, pripada šiitski struji islama, ki je v Siriji manjšinska. Analiza dolgoletnih potez sirskih vlad prikazuje težnjo, da se katerikoli manjšinski verski ali narodnostni skupnosti (na severu živi več kot en milijon Kurdov) dopušča precej samostojno delovanje, iz katerega izhaja določena podpora, ki ima nalogo, da blaži morebitne pojave tistega, kar na Zahodu površno mečemo v koš islamskega skrajništva. Ob Kurdih živi v Siriji (pretežno v Aleppu) še nekaj sto tisoč Armencev in manjših skupin »erkezov, ki so potomci nekdanjih elitnih vojakov osmanskega cesarstva.

Največji krščanski prazniki so v Siriji tudi državni in kristjani so v nedeljah zjutraj oproščeni dela. Sicer je praznični dan v islamu petek. V Aleppu, kjer živi okoli 300 tisoč Armencev, so njihove trgovine v nedeljah zaprte. Cerkvam in mošejam nudi država brezplačno električno energijo. Nočni prihod v Damask nudi pogled na številne zeleno razsvetljene minarete.

Najbolj opazno je krščanstvo v vaseh na vzhodnih pobočjih libanonskih gora, posebno še v Ma'aluli, kjer nekateri domačini še govorijo aramajščino, to je verjetno Kristusov jezik. V najbolj reprezentančni od domačih krščanskih cerkva je možno poslušati Očenaš v tem jeziku! Zelo močna je krščanska prisotnost tudi v bližnji Sejdnaji, kjer je na voljo ob cerkvi tudi samostan. Cerkev se naslanja na pravoslavno romunsko liturgijo, nenavadno pa je poslušati mašo v arabskem jeziku.

Bruno Križman

Kratke

Števerjan: občina bo razpolagala z dvojezičnimi obrazci za osebne izkaznice

Deželni svetnik SSk Mirko Špacapan z zadovoljstvom pozdravlja vest, da bo v kratkem tudi števerjanska občina razpolagala z dvojezičnimi obrazci za izdajanje osebnih izkaznic. Po goriški občini je torej to prva javna uprava med slovenskimi občinami na Goriškem, ki bo zadostila dolgoletnim prizadevanjem in pričakovanjem slovenske narodne skupnosti, da se njenim pripadnikom zagotovi neodtujljiva pravica po osebnih dokumentih tudi v materinem jeziku. Špacapan se zahvaljuje podtajniku na notranjem ministrstvu Ettoreju Rosatu za takojšen in učinkovit poseg na pismo, ki mu ga je v imenu števerjanskih upraviteljev dostavil sam deželni svetnik Slovenske skupnosti. Ker bo goriška prefektura dvojezične obrazce posredovala goriški občini, da jih slednja da na razpolago števerjanski upravi, bodo sedaj tudi ostale slovenske občinske uprave na Goriškem imele lažjo pot do dvojezičnih dokumentov.

Predavanje dr. Branka Marušiča ob 140-letnici samostojne občine Sovodnje

Pred 140 leti je nastala, po odcepitvi od Mirna, samostojna občina Sovodnje. Obsegala je poleg Sovodenj še Peč, Gabrje, Vrtoče, Orehovlje in Bilje. Skoraj sočasno je bila ustanovljena tudi občina Štandrež, ki je do tedaj sodila v šempetrsko občino. Sočasno z ustanavljanjem novih, zlasti manjših občin, smo v avstrijskih deželah priča vse močnejši narodnostni zavesti. V izbiri lastne poti, z ustanavljanjem novih občin, so ljudje videli način za ohranitev in utrditev kulturne in jezikovne identitete ter možnosti gospodarskega in splošnega razvoja.
O družbenih in gospodarskih okvirih v avstrijskih deželah in posebej na Goriškem, po padcu Bachovega absolutizma in ustanavljanju novih občin, bo v ponedeljek, 30. t.m., govoril zgodovinar dr. Branko Marušič. Posebej bo osvetlil razmere na območju velike občine Miren. Predavanje bo v dvorani Zadružne banke v Sovodnjah, ob 20. uri, na pobudo svetniške skupine Združeni.

Podgora / 50-letnica kapelice na Kalvariji

Da bi se primerno spomnili 50. obletnice postavitve kapelice na Kalvariji, so nekateri voljni župljani znova uredili stezo (dokler je ne bodo merjasci spet razrili), počistili streho, zasuto z majhnim plazom, in okolje kapelice. Ob mostiču so postavili novo leseno tablo, ki nadomešča prejšnjo, ki je bila postavljena l. 1994 in katero je zob časa uničil in je tako razpadla, da sploh ni bilo več mogoče razbrati napisa-molitve. Tabla nosi zabeleženo to pomembno obletnico. Na njej je vrezana dvojezična zahvalna prošnja. Krasita jo tudi podoba Lurške Matere Božje in prižgana sveča. Da bi se ohranila več časa, so jo pokrili z majhno streho. Na videz se vse lepo ujema z gozdnim okoljem in napis lahko spremlja vsakogar po strmi stezi do kapelice. Slovensko besedilo se glasi:
"Podgora, 7. oktobra 1956
Brezmadežna Lurška Gospa,
naša duhovna Mati, pred 50 leti,
smo ti v zahvalo za tvoje varstvo
zgradili kapelico.
Prosimo te, ostani priprošnjica
in posreduj za nas,
da bi se vsi mi oklenili Boga
in odtrgali od vsega zla.
S hvaležnostjo ti obnovimo zahvalo za preživetje vseh preteklih nevarnosti.
Nebeška Mati, prosimo te, da bi premostili
vse delitve, nevoščljivosti in nestrpnosti,
dokler s skupnim delovanjem lahko postanemo
skupnost v mirnem sožitju."
A.P.

Predavanje / Yoga in psiha

V petek, 27. oktobra, bo ob 17. uri konferenca s p. Anthonyjem Elenjimittam (Gandhijevim sodelavcem) z naslovom "Yoga in psihično zdravje" v C.S.M.A.I. v Parku Basaglia, ulica Vittorio Veneto št. 174. Isti dan ob 20. uri bo na sedežu društva "Om Shanti" v Gorici, ulica Grabizio 7, p. Anthony vodil meditacijo z naslovom "Realizacija Jaza". Vsa srečanja so brezplačna. Informacije: Francesco Angelilli, associazione Om Shanti. Referent: Sandra Tomadin, tel. 347 7195065, via Parcar 1. Za slovenske medije: Sara Hoban, tel. 333 8139217.

ZSKP Predstavitev zbirke Mojo srčno kri škropite

Spevnost pesmi Simona Gregorčiča v zborovskih skladbah

V tem letu, ovenčanem z neštetimi prireditvami ob 100-letnici smrti Simona Gregorčiča, velikega sina Primorske, se je ponatisom blagoglasnih pesmi goriškega slavčka pridružila še zelo dragocena zbirka zborovskih skladb na besedila občutljivega pesnika z Vrsnega. Publikacijo z naslovom Mojo srčno kri škropite, po kateri bodo s hvaležnostjo segali naši zbori, je izdala Zveza slovenske katoliške prosvete. Njena predstavitev je bila v torek, 17. oktobra, v popolnoma zasedeni komorni dvorani Kulturnega centra L. Bratuž. Ritem in melodioznost Gregorčičevih stihov sta za uvod in sklep zazvenela iz glasov MePZ Podgora, ki je pod vodstvom Mirka Špacapana zapel Naša zvezda in Le plakaj Vinka Vodopivca ter Podgorkam na glasbo dirigenta Špacapana. To skladbo je posamič izdalo ZCPZ Gorica. Po uvodnem pozdravu predsednice ZSKP Franke Padovan je besedo povzel prof. Adrijan Pahor. Kakor je razvidno iz govora, ki ga v celoti objavljamo, je Pahor spregovoril o Gregorčičevem pesniškem duhu, ki ostaja neomajni primorski mit.

Foto DP

Patrick Quaggiato (foto DP)

O zbirki je poročal mladi glasbenik Patrick Quaggiato, ki je zbral, uredil in lektoriral gradivo. Notografija je delo Accordia d.o.o. Ljubljana, tisk pa Grafice Goriziane.
Quaggiato je poudaril, da je Zveza opravila pomemben podvig, ko se je odločila za izdajo skladb pretežno primorskih skladateljev, ki so navdih za svoje melodije iskali pri Gregorčičevi poeziji. Zbirka - v njej so tudi tri skladbe za mladinske zbore - vsebuje seveda le izsek vsega, kar so v sto letih ustvarili naši skladatelji za moške, ženske in mešane sestave na Gregorčičeva besedila. Skoraj vsa dela so napisana tako, da jih pevci lahko izvajajo brez instrumentalne spremljave. Dve skladbi Štefana Maurija, zloženi za ženski zbor, pa zahtevata spremljavo klavirja, ki dopolnjuje vokalni register. Poleg znanih in že objavljenih del je tudi nekaj takih, ki so v rokopisu čakala na boljše čase. Tem so seveda dali prednost. Zanimivo je, da ni zanemarljiv odstotek skladb, ki so zagledale beli dan v tem tisočletju. V zbirki ima levji delež Vinko Vodopivec; njegovih je kar 18 del. Poleg njega so Anton Nedved, Jakob Aljaž, Hugolin Sattner, Emil Komel, Fran Venturini, Janez Pogačnik, Marij Kogoj, Stanko Premrl, Stane Malič, France Cigan, Anton Klančič, Anton Nagele, Ubald Vrabec, Alojz Srebotnjak, Drago Šijanec, Stanko Jericijo, Andrej Bratuž, Miran Rustja, Patrick Quaggiato in komaj devetnajstletni Andrej Makor, ki ga je na skladateljsko pot napotila prav Gregorčičeva poezija. Kot znano, je mnogo Gegorčičevih pesmi ponarodelo in z njimi so "ponarodeli" tudi skladatelji, zato so njihova imena ostala neznana. Ker ni bilo mogoče v eno samo zbirko strniti vseh skladb, je na zadnjih straneh obširen seznam z navedbo zbirk in revij, v katerih so zbrana navedena dela. Spisek je pripravil Mitja Gobec.
Uvodne misli v to novo zelo uporabno publikacijo je napisala prof. Lojzka Bratuž. Ob koncu pravi, da bo "zbirka med nami oživljala in ohranjala spomin na pesnika, ki je prišel iz planinskega raja in ga vse življenje ni mogel pozabiti; predvsem pa na pesnika, ki svojim rojakom že nad sto let priča o ljubezni in zvestobi do domovine".

IK

POGOVOR Andrea Bin, študent na delovni praksi

Študijska in življenjska izkušnja

Naša goriška uredniška "družina" je bila septembra letos posebno mlada, saj nam je pri urejanju časopisa pomagal - poleg Andreja Černica, študenta na ljubljanski univerzi, ki je bil z nami vse poletje - tudi stažist Andrea Bin z goriškega zavoda Ivan Cankar. Brez težav se je vključil v vsakdanje delo in našo družbo, pri organiziranem delovnem procesu je bil natančen in vesten, predvsem pa veder in nasmejan, zaradi česar smo mu res hvaležni. Izkušnja je bila za naše uredništvo gotovo prijetna in koristna; upamo, da tudi zanj.

Kaj nam lahko poveš o sebi in svoji šoli?

Ime mi je Andrea Bin, doma sem v Sovodnjah ob Soči. Obiskujem peti razred državnega poklicnega zavoda Ivan Cankar. Že nekaj let je naša šola vključena v vsedržavni učni načrt, ki si prizadeva za to, da bodo dijaki ob koncu šolanja pripravljeni na vključitev v delovno okolje sodobnega časa in na dejavnosti glede na zahteve evropskega tržišča. Pred nekaj leti je šola popestrila svojo ponudbo z odprtjem izobraževalne smeri tudi za operaterje in tehnike v turističnem podjetju. Glavni predmeti so seveda turistična tehnika, tuji jeziki in matematika, koristni v turizmu pa sta tudi komunikacija in umetnostna zgodovina. Ker smo dijaki vključeni v projekt usmerjanja, sem v okviru obvezne delovne prakse izbral tako izkušnjo pri vas.

Koliko vas je v razredu? Ste bili vsi na delovni praksi?

V razredu nas je osem, vsi smo bili na taki ali podobni praksi. Kraj prakse lahko predlagamo sami ali pa nam ga dodeli šola. V glavnem so šli se usposabljat v kakšen hotel ali turistično agencijo. Nekateri so opravili staž tudi v Sloveniji. Za to dejavnost je odgovorna naša mentorica prof. Flavija Bezeljak, ki poučuje ekonomijo podjetja. Za koordinacijo prakse skrbi tudi prof. Renza Pelesson, ki nas uči t.i. LOT (laboratorij obdelave tekstov). Na staž smo se pri pouku pripravili, med njim pa se vedno česa novega naučimo.

Andrea Bin (foto DPD)

Kakšne izkušnje si si že nabral v delovni praksi?

V tretjem letniku sem mesed dni delal pri uvozno-izvoznem podjetju La Goriziana Look v Gorici, nato pri Tomšiču v Sovodnjah, ki se ukvarja z mehanskimi komponentami tekstilnih strojev.

Kakšna so bila tvoja pričakovanja, preden si prišel k nam, in kaj si potem tu našel?

Ambienta nisem poznal, zato nisem vedel, kaj bi lahko pričakoval. Kmalu pa sem se znašel. Spoznal sem marsikaj novega. Prvič sem delal na računalnikih z operativnim sistemom Macintosh. Videl sem, da je delo v časnikarskem uredništvu zanimivo in tudi prijetno. Vzdušje je bilo prijetno; med vami sem se imel zelo dobro tudi zato, ker imate več mladih sodelavcev.

Kaj pomeni za dijake taka izkušnja?

Med prakso sem si moral pisati dnevnik. Delodajalec mi mora na koncu dati nekakšno oceno npr. za točnost na delu, o tem, kar sem delal. Ta oznaka potem tudi nekaj pomeni za končni šolski izpit.

Kaj pa po šoli?

Upam, da bom letos uspešno maturiral. Potem si bom iskal kakšno zaposlitev.

In memoriam

Leopolda Škorjanc vd. Koren

V soboto, 21. oktobra zvečer, je zadnjič zatisnila oči najstarejša Števerjanka, ga. Leopolda Škorjanc vd. Koren. Rodila se je avgusta 1907 kot deveti od enajstih otrok družine Škorjanc. Komaj osemletna je zaradi vojne okusila grenkobo begunstva v Avstriji. Leta 1933 se je omožila z Jožefom Korenom, rodili so se jima štirje otroci. Preživljali so se z delom na kmetiji kot koloni. Življenje ni bilo lahko, leta 1950 pa je družino hudo prizadela smrt moža, tako da je komaj 42-letna Leopolda ostala sama s štirimi otroki, od katerih je bila najmlajša stara komaj tri mesece. Vseeno je poprijela za delo in s pomočjo starejših otrok zgledno skrbela za družino, dom in živino. Kljub težavam je ostala vedrega značaja in doživela visoko starost. Dne 28. avgusta je namreč v družbi svojih dragih praznovala 99. rojstni dan. Že dolgo ni mogla v cerkev, zato ji je župnik za praznike redno prinašal sv. obhajilo, ki ga je rada sprejemala.
Pokojnici želimo, da bi pri Bogu mirno počivala, vsem svojcem pa izražamo iskreno sožalje.

Kipu našemu Simonu na pot!

Prav je, da tam nemo stoji!

Ob slovesnostih, kakršna je bila minuli konec tedna v Ljudskem vrtu v Gorici, skorajda nimaš kaj dodajati, posebno takrat ne, ko te ni bilo zraven. Staro pravilo, da ima prav le tisti, ki je bil zraven, vedno velja, tudi zame, ki se slovesnosti ob odkritju doprsnega kipa, žal!, zaradi neodložljivih družinskih obveznosti nisem mogel udeležiti.

Pa bom vseeno napisal, da sem vesel, ker se je na slovesnosti toliko ljudi zbralo, ker so mi to povedali in sem po fotografijah videl, da je bil to slovenski praznik sredi Gorice, pa čeprav namen organizatorjev najbrž ni bil samo ta, da bi bil praznik samo slovenski!

Vedno znova ugotavljamo, da sami pišemo in sami prevajamo naše knjige, da sami izdelujemo in sami postavljamo kipe našim ljudem in se ob odkritjih največkrat sami veselimo tega. Sicer je res, da so na okritje spomenika Simonu z Vrsna, ki je prišel med nas in postal goriški slavček, prišli tudi vidni predstavniki naše pokrajine, dežele in države, a bojim se, da to ni dovolj.

Gotovo to ni dovolj!

Zares ne!

Kaj naj še storimo, se bo človek vprašal in me imel za nergača, kar pa nisem po naravi, a večkrat to sem po službeni dolžnosti, saj se pri nas že itak "vse preveč samo gladi in boža" in tudi vsi povprek vemo povedati, da "nimamo dobrih komentarjev!". Pa ne gre za to, ampak za golo dejstvo, da lahko prav ob takih dejanjih spoznamo, kako malo naši someščani in sosedje vedo o nas, pravzaprav skorajda nič ne vedo o nas, kar velja tudi za goriške izobražence, če pa vsi potihem vemo, da smo govornika za odkritje kipa "Šimnu z Vrsnega" dobili med peterico italijanskih prijateljev, ki o nas v mestu sploh kaj ve, več jih namreč preprosto ni.

Tudi sami se moramo iskreno in odkrito vprašati, zakaj je tako.

Odgovorov je, kot je to ponavadi v življenju!, več, prvi je gotovo v tem, da v Gorici italijanski šoloobvezni otrok od vrtca do mature nima nobene možnosti izvedeti o nas ničesar, ker ga v šoli o nas Slovencih ne učijo ničesar, kot ga tudi o bližnji Sloveniji ne naučijo ničesar, da je lahko v njegovi podzavesti še naprej le in samo "Jugo".

Stara resnica, da se bojiš tistega, česar ne poznaš, velja med našimi sosedi Italijani tudi za nas in našo kulturo, meja jezika doda še svoje, dejstvo, da Gregorčiča ne pozna skorajda nihče med Italijani naše Goriške, pa je tudi dovolj zgovorno.

Daleč smo si, morda tudi zato, ker sami nismo sposobni dobrega "lobiranja" med italijanskimi prijatelji, nekateri med njimi so mi namreč preprosto povedali, da o pripravah na postavitev kipa niso vedeli nič, da zraven niso bili povabljeni.

Že res, da je ob vsaki proslavi in odmevni prireditvi vedno tako, da nihče ni zadovoljen z vsem, kar je po svoje tudi prav, saj smo si različni, ker bi nekateri radi mlade govornike in druge zrele osebe, ker imajo nekateri radi kratke in drugi dolge govore, ker bi nekateri radi novost za vsako ceno in se drugi ogrevajo za "klasiko", ker nekateri prisegajo na zbore in drugi na soliste, nekateri bi radi gledali Bevčarjev kip in drugi raje Posegovega, še bi lahko nadaljeval, v nedogled in do onemoglosti.

Vedno je tako.

Veliko stvari je, ki jih taka prireditev sproži, tudi polemik, žolčnih in nesramnih napadov na nas in na našega pesnika, ki smo jih sicer vajeni, a nas vedno bolijo.

Še bolj pa boli zavestna, načrtna, nesramna aroganca italijanskega dnevnika, ki mu je ime Majhen in že ime dovolj pove o njem. Načrtno nas radira iz Gorice ta mali dnevnik za majhne ljudi; to je naredil tudi tokrat, saj je notica o postavitvi kipa Gregorčiču bila objavljena samo v goriški izdaji in še to na nepomembnem mestu, kot da se v Ljudskem vrtu ne bi zbralo tisoč ljudi! V zameno pa ste lahko videli velik članek z lepotico v mini krilcu in modrčku!

V nedeljo po maši sem v sveže tiskanem dnevniku tržiške izdaje Majhnega zastonj iskal zapis o Gregorčičevem kipu in odkritju. Oglej je predaleč, da bi lahko ljudje v baru izvedeli ob kavi kaj več o nas in našem pevcu! Naj mi nihče ne govori, da ne gre za načrtno, prebrisano in poniglavo!, a načrtno radiranje slovenskega v našem lepem mestu!

Foto DPD

Kip sedaj stoji v Ljudskem parku, zre nekam naprej naš Simon, v daljo, bi lahko rekel s pesnikom, a ne bom, ker bom že vesel, če bo tam stal in obstal in bo nema priča tega, da smo bili in smo tukaj.

Morda, zares morda, se bo kdo ustavil ob njem in bo potem v knjižnici poizkušal izvedeti kaj več o njem in samem sebi, seveda!

Morda.

Že zato, ker obstaja ta možnost, da se bo našla mladenka, mladenič morda, ki bo hotela-hotel izvedeti, kdo je ta pesnik, je prav, da kip našega Simona tam stoji!

Jurij Paljk

Po postavitvi kipa

Slovenska konzulta pri goriški občini
Slovenska kulturno gospodarska zveza
Svet slovenskih organizacij
Zveza slovenskih kulturnih društev
Zveza slovenske katoliške prosvete
Kulturni center Lojze Bratuž
Kulturni dom Gorica

se zahvaljujejo vsem, ki so sodelovali in prispevali, da sta pobuda in slavnost postavitve in odkritja spomenika Simonu Gregorčiču v goriškem Ljudskem vrtu lepo uspela.

Prispevki za Gregorčičev kip

Za kip Simona Gregorčiča, ki je bil odkrit v soboto, 21. oktobra, v goriškem Ljudskem parku, so darovali:

J.D. 20,00; Damjan Paulin 50,00; Franka Žgavec 50,00; Anica Adolorata Devetak 60,00; Vanja in Sonja Lokar 250,00; župnija Kobarid 250,00; g. Branko Melink 50,00; Lojzka in Andrej Bratuž 100,00; druž. Peršolja Ferlat 50,00; Igor Švab 60,00; Hijacinta Čuk Orel 50,00; Julijan Ožbot 30,00; Vera in Zdenko Vogrič 50,00; Vilma Bregant 50,00; Nada Komjanc 50,00; Carla Waltritsch 50,00; sodelavci Kulturnega doma (Sandra, Igor, Mirjam, Ivica, Vili) 100,00; člani zadruge Maja (Maša, Andrej, Vanja, Renca, Giuliana) 100,00; prispevki za priložnostne razglednice 606,00 evrov.

Odbor za postavitev kipa se zahvaljuje vsem velikodušnim darovalcem.

Obvestila

Do 11. novembra 2006 je v galeriji Kulturnega centra Lojze Bratuž na ogled razstava Silvestra Komela. Ogled je možen ob prireditvah ali po domeni.

V četrtek, 26. oktobra 2006, ob 10.30 bo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž prva prireditev Goriškega vrtiljaka za Abonma za mlade, in sicer scenski koncert z naslovom Oslikana glasba.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 27.10. do 2.11.2006)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz, za Tržaško 103.9 Mhz, za Videmsko 95.7, 99.5 Mhz, za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 27. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in lahka glasba - Zborovska rubrika - Iz krščanskega sveta - Obvestila in zanimivosti.

Ponedeljek, 30. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound - Vroči šport - Živemu se vse zgodi - Zanimivosti in obvestila.

Torek, 31. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da ... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 1. novembra (v studiu Danilo Čotar): Glasbeni spored za praznik Vseh svetih.

Četrtek, 2. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Čestitke

Vse najboljše malemu Mateju, ki je osrečil družino Marje in Marka Tavčarja. Z njima se veselijo in čestitajo kolegi in prijatelji s Centra Komel.

Naša Marja je Marku **MATEJA** *povila.*
Lucijo, Nado in Miro
s srcem razveselila.
Vse najboljše!

Mladinska vokalna skupina, OPZ in PD Vrh sv. Mihaela

Goriška Mohorjeva družba
čestita srečnim staršem
MARJI *in* **MARKU** *ob rojstvu*
malega **MATEJA** *ter se skupaj*
s sestricami Lucijo, Nado in Miro
veseli njegovega prihoda.

Sodelovanje med ZSŠDI-jem, goriškimi osnovnimi šolami in vrtci

Gibanje, igra, pravila in slovenska beseda: nadvse koristna ponudba!

Foto DPD

Združenje slovenskih športnih društev in didaktični ravnateljstvi (Gorica in Doberdob) sodelujejo že vrsto let; sinergijo, ki predvideva strokovno pomoč in sodelovanje pri poučevanju gibalne vzgoje, pa bi kazalo za dobro otrok, ki obiskujejo naše šole, še okrepiti. To so na tiskovni konferenci v četrtek, 19. t.m., potrdili predstojniki Združenja, šol in krovnih organizacij, ki podpirajo sodelovanje. Prisotni so bili predsednik ZSŠDI Jure Kufersin, ravnateljici Mirka Brajnik in Sonja Klanjšček, učitelja telesne vzgoje Andrej Vremec in Ludmyla Onischenko ter David Peterin v imenu SKGZ.

Združenje skuša vzdrževati omenjeno sodelovanje, je uvodoma povedal Kufersin, in ga zlasti v zadnjih letih ojačiti za vsestransko rast naše mladine. Zato ZSŠDI po lanskem uspešnem poskusnem sodelovanju ponuja v letošnjem šolskem letu ponovitev projekta z utrjevanjem doslej speljanega programa in razširitvijo ponudbe na otroke, ki obiskujejo prvi in drugi razred osnovnih šol. Za šole je pomembno, je zatrdil Kufersin, da se šolska dejavnost prepleta s športno zlasti v zadnjih letih, ko smo v italijanskem šolskem sistemu priče številnim spremembam. "Naše slovenske šole lahko na tak način nudijo več storitev in tudi kakovostno boljših kot italijanske." Nosilec projekta Vremec je povedal, da je cilj sodelovanja strokovna pomoč učiteljskemu kadru s pomočjo profesionalcev. Delovni program je razdeljen v dva ciklusa, za bienij in trienij. Osnovnošolci prvih dveh letnikov odkrivajo osnovne elemente motorike, osnove iger z žogo in brez nje, spoznavanje pravil, prostora in osnov športne higiene. Tretje, četrto in petošolci pa se ukvarjajo z utrditvijo nekaterih elementov osnovnih motoričnih sposobnosti, s spoznavanjem elementov in pravil nekaterih športnih iger, z osnovami preatletizma in preakrobatike, s spoznavanjem malih in velikih rekvizitov ter športne terminologije. Ob koncu leta je predviden športni dan za otroke. Telesno razgibavanje prinaša sprostitev in zabavo, je dodal Vremec, je pa tudi nadvse koristno za zdravo in krepko rast otrok. Vodja goriškega didaktičnega ravanateljstva Brajnik je pohvalila kakovostno raven takega dela, saj "učitelji ne morejo znati vsega, zaradi česar potrebujemo strokovnjake". Odgovorna za doberdobsko ravnateljstvo, Sonja Klanjšček, pa je poudarila pomen projekta z jezikovnega vidika, saj je - v našem prostoru - vsak zunanji sodelavec, ki predstavi svoj predmet v slovenščini, velika obogatitev. Prepletanje dejavnikov, kakršni so gibanje, beseda, igra, pravila, pomeni torej koristno vzgojno ponudbo. Šola in šport imata pomembno skupno poslanstvo, saj skrbita za rast mladih in za njihovo vzgojo, je poudaril Peterin. Zato pomeni tak projekt sodelovanja dragoceno pridobitev za naše šolstvo.

DD

50 let mladinskega zbora Štandrež

Mladinski cerkveni pevski zbor Štandrež bo v nedeljo, 29. oktobra, proslavljal 50. obletnico svojega obstoja. V Štandrežu so otroci prepevali med bogoslužjem v župnijski cerkvi in na raznih prireditvah že pred letom 1956. Takrat pa sta nekdanji župnik g. Hilarij Cotič in učiteljica gdč. Elvira Chiabai začutila potrebo po bolj urejenem in določenem delovanju. Tako sta skupini malih pevcev dala ime, ki ga je zbor ohranil do danes.

V nedeljo dopoldne se bodo nekdanji in sedanji pevci najprej zbrali pri sv. maši in se po njej poklonili spominu nekdanjega župnika in zvestega podpornika msgr. Jožefa Žorža. Popoldne ob 17. uri pa bodo različne generacije pevcev oblikovale spominski večer in obujale spomine na prehojeno pot.

Nagovor / Andrea Bellavite

"S svetim ponosom smo Goriziani, Goričani, Gurissans"

Foto DPD

"Drage someščanke, dragi someščani, v veliko čast mi je, da se v tem trenutku skupaj z vami lahko spomnim lika Simona Gregorčiča, velikega moža, globokega pesnika, prepričanega vernika, plemenitega sobrata duhovnika. Ricuarda' Simon Gregorčič cul meti ju' chist biel monument ul di' ufri' a la nestra zitat di Guriza un gnuf segnal da la so' vera storia e de la so' vocazion: jessi luc di incuintri e di fraterna convivenza tra lis personis e di confront tra lis ideis che caraterizin lis nestris maraveos popui e lis nestris una vora impuartantis culturis furlana, slovena e taliana.

Na Goriškem imamo dolgo tradicijo sprejemanja različnosti in integracije, ki mora danes zaobjeti tudi naše nove someščane z evropskega vzhoda, iz Afrike, s Srednjega vzhoda in iz Kitajske. Srčno upamo, da se med nami počutijo kot "bratje na lastnem domu". To ni trenutek, da bi obširno obujali Gregorčičev življenjepis ali izpostavljali značilnosti njegove poetike. Tudi italijanskemu bralcu so njegovi spevi dostopni v številnih prevodih. Dovolj je, da se spomnimo težkega zgodovinskega obdobja med letom njegovega rojstva - 1844 - in smrti - 1906 - pred natanko sto leti, in bomo v njegovi poeziji prepoznali navdih, ki mestoma prerase v preroško vizijo. V odi Soči, ki je med njegovimi pesmimi morda najbolj poznana, je 35 let pred izbruhom prve svetovne vojne zapisal: "Pa, oh, siroti tebi žuga / vihar grozan, vihar strašan; / divjal čez plodno bo ravan, / ki tvoja jo napaja struga". Te besede pričajo o stiski miroljuba pred bližajočo se nevihto. Prelepi reki pripisuje pesnik poetično vrednost, lepota reke pa je v neizbežnem nasprotju z barvo prelite krvi. Takšna skrb razodeva prej "očeta", čigar sinove ogrožajo strašne preizkušnje, kot pa "dušnega pastirja".

S tem v zvezi želim poudariti štiri značilnosti pesnikove kompleksne osebnosti.

Simon Gregorčič, velik mož: svoje življenje je tolmačil kot dar sobratom, predvsem prebivalcem soških dolin, ki so živeli sredi neznosne bede; ponižno in odločno je postal njihov pevec-glasnik ter ante litteram uresničil nalogo, ki bi si jo moral vsak od nas zadati - tem, ki glasu nimajo, dati besedo. Bil je torej "sin" in hkrati tudi "oče" svojega naroda, zavedal se je bogastva slovenske kulture, lepote svojega jezika, ki ga je povzdignil v liriko, silovitosti stoletne identitete.

Simon Gregorčič, globok pesnik: bil je pesnik ubožnih, glasnik brezpravnih in melanholična priča želje, ki je v vsakem človeškem bitju, to je želje po neskončnem, ki se upira skrivnosti človekove krhkosti. To ni pesimizem, temveč značilnost, ki je skupna vsem velikim umetnikom in jo je Romano Guardini imenoval "melanholija". Njegovi verzi presegajo zgodovinske okoliščine ter govorijo o nespremenljivih in neizbrisnih čustvih z dna človekove duše, zato je pesnik z Vrsnega tudi danes eden izmed najbolj priljubljenih slovenskih književnikov, ki ga vse bolj odkrivajo in cenijo tudi drugod po Evropi.

Simon Gregorčič, pristen vernik: bil je prežet z verskim čutom, svoj glas je dal tudi naravi, ko je v njej prepoznaval Božjo navzočnost. Vera pri njem ni enostavna danost, temveč jo dan za dnem osvaja in oživlja znotraj obzorja bivanjskega nemira, ki spremlja vsakega romarja po poteh absolutnega. V njegovih poezijah in njegovem življenju se prepletata plemenito zrenje domačih gora in surova predstava človekovega vsakdana, ki se spajata v opisu veličanstva življenja.

Simon Gregorčič, duhovnik, vreden tega imena: bil je človek Boga, s transcendenco včasih v burnem, a vendar intenzivnem pogovoru; bil je sobratom služabnik in navdihovala ga je resnična ljubezen za osebe, ki so mu bile zaupane, in za narod; bil je ugleden predstavnik duhovništva, prežetega z zdravim domovinskim čutom; bil je vseskozi projiciran v zagovarjanje in negovanje kulture, jezika, moralnih in verskih vrednot, ki so sestavne vrednote slovenskega naroda.

Foto DP

V svojem iskanju znamenja o Božji lepoti, ki je v očitnem protislovju s človekovo bedo, v svoji zvestobi duhovniški službi, pa čeprav mu je bila vez pretesna s cerkveno institucijo, ki ni bila vedno kos večnim in nebeškim razsežnostim poezije, je bil Gregorčič pristen duhovnik, močan, pogumen, nikoli uslužen.

Zaradi teh in še mnogih drugih razlogov izrekam pohvalo pobudi o postavitvi pesnikovega doprsnega kipa ravno na tem mestu, v parku, ki se razteza med ulicami, poimenovanimi po velikanih italijanske književnosti, za lučaj odmaknjenem od židovske četrti, kjer so odraščali nekateri biseri goriškega židovstva, prvaki jezikoslovja in filozofije; odtod je viden park dvorca Coronini z rojstno hišo nepozabnega avstro-ogrskega pevca naših gora; v bližini stoji kip enega izmed najbolj uglednih predstavnikov furlanske kulture...

Samo živečim na Goriškem - na ozemlju, ki je nekoč pripadalo starodavni goriški nadškofiji - je dan privilegij, da vsa ta imena lahko imamo za svoja, da lahko izgovorimo: "nostro Julius Kugy", "nestri Carlo Michaelstaedter", "unsere Pietro Zorutti", "naš Dante Alighieri", "nostro Simon Gregorčič". To je prvi razlog - tudi zame, ki sem po rodu iz Verone in Toskane, a sem se že kot otrok priselil na Goriško -, da pred tem novim doprsnim kipom izrekamo Bogu zahvalo, ker nas je obdaril s svetim ponosom, da smo Goriziani, Goričani, Gurissans."

(prev. IDE)

Govor prof. Adrijana Pahorja na predstavitvi

Predstavitev zbirke zborovskih skladb Mojo srčno kri škropite

Zveza slovenske katoliške prosvete se je ob stoletnici Gregorčičeve smrti odločila, da ob nizu številnih proslav, počastitev, večerov in drugih pobud v spomin na nepozabnega pesnika, rojaka, Primorca po duhu in miselnosti, predvsem pa po blagoglasnosti izraza izda zbirko zborovskih skladb na besedila »goriškega slavčka«. Verjetno je po kopici razkošnih ponatisov poezij našega velikana v letošnjem, tako imenovanem Gregorčičevem letu, manjkala v mozaiku knjižnih izdaj tudi zbirka uglasbenih poezij, kakršna je pričujoča. Jezikovno področje namreč, na katerem se je oblikoval Gregorčič, je eno izmed najbolj zvočnih slovenskih govoric. Ugledni slovenski jezikoslovec Fran Ramovš je zapisal, da sta poglavitni značilnosti primorske narečne skupine prav ritem in melodija, oboje pa sta tudi temelj Gregorčičevega pesništva. Ljudstvo, kateremu pripada pesnik, je živelo in živi v tesnem stiku z romanskim svetom, kar je nedvomno vplivalo na njegov značaj in njegovo duševno naravnanost. Če k temu dodam še dejstvo, da je območje, na katerem živimo mi in na katerem je živel tudi pesnik z Vrsnega, močno občutilo nevarnost, ki je po tretji vojni za neodvisnost Italije leta 1866 zajela Beneško Slovenijo s plebiscitarno odločitvijo za odcepitev od matičnega jedra in vključitev v tuje jezikovno okolje, potem imamo tu še tretjo karakteristiko, ki je vseskozi vplivala na pesnikovo lirsko govorico, to je domovinskost. Kot glasniku najbolj izpostavljenega dela slovenske zemlje v okviru multinacionalne avstro-ogrske monarhije je bilo že dalj časa jasno, od kod preti nevarnost našemu "rodu".

Kljub dolgoročni viziji bližajoče se kataklizme je v svoji preroškosti znal biti tudi pomiritveno humanističen, saj naj bi po pesnikovem prepričanju napočil čas, ko bo vendarle uresničeno sožitje v etnično mešanem okolju brez mržnje do tujcev. Po eni strani torej domovinsko mobilizacijski, po drugi pa za človekoljubno sobivanje tu ob Soči. In vendar bi blagoglasna besedila, značajska posebnost in domovinska čutečnost še ne mogla biti dovolj tehtna motivacija za tolikšne uglasbitve njegovih del. Verjetno bi našli odgovor tudi v neizpodbitnem dejstvu, da je bil Gregorčič za življenja (pa tudi po smrti) slaven in čaščen, kakor ni v Sloveniji in v zamejstvu danes med umetniki nihče, predvsem pa njegov ugled ni bil časovno omejen, med Primorci še posebno ne. Skladatelje je navdihovala tudi tenkočutna vsebina njegovih poezij, njihovo globoko sporočilo, ki prihaja direktno iz srca, njihova neposrednost, njihova časovna, prostorska in idejna univerzalnost, skratka motivi, ki izstopajo tudi in predvsem v miselnih in osebnoizpovednih poezijah. Če se je "primorski mit" - kot Gregorčiča poimenuje Peter Kolšek - tako prirasel našim ljudem, potem je edina možna razlaga prav v naravi njegove poezije, ki se je takoj udomačila, ukoreninila, tolažila v težkih trenutkih, bodrila, ko je bil čas odločitve. Zato se zdi samo po sebi umevno, da so Gregorčičevi sodobniki prvo pesniško zbirko Poezije iz leta 1882 poimenovali "zlata knjiga" in ravno tako logično se zdi, da je založba Mladinska knjiga ob tej pomembni obletnici ponatisnila poezije iz leta 1882 kot faksimile, knjigo pa imenovala Zlata knjiga Simona Gregorčiča.

Poleg omenjenih značilnosti Gregorčičevih poezij, ki so zaradi pretežno vsebinske naravnanosti dobesedno vabile skladatelje k njihovi uglasbitvi, je tu še ena vse prej kot zanemarljiva posebnost, na katero je opozoril med številnimi literarnimi zgodovinarji, ki so se ukvarjali z Gregorčičevo poezijo, tudi dr. France Bernik v svoji študiji Pesnik po milosti božji. Citiram: "...Gregorčič ni zanimiv v tem smislu, da bi kot Prešeren uporabljal klasične pesemske in metrične vzorce, je pa za njegovo liriko značilna poudarjena zvočnost besednega izraza. Morda je najmočnejši prodor v muzikalnost pesniškega jezika v devetnajstem stoletju uspel ravno Gregorčiču. Melodioznosti pri njem seveda ne gre iskati v posameznih sestavinah verza, temveč v skupnem učinkovanju vseh jezikovnih prvin pesmi" (konec citata). Po mnenju prof. Bernika niti štiristopni poskočni jamb (znan po tem, da se najbolj približuje melodiji govornega jezika) niti svobodnejši ritem ne povečujeta zvočnosti pesmi, pač pa predvsem retorične figure ponavljanja. Tu so po vrsti številne, bogate, zaporedne in prestopne rime, notranje rime in ponavljanje verzov, razne figure ponavljanja, kot so pogosta anafora, anadiploza, figura, pri kateri se konec verza ponovi v začetku naslednjega, epanalepsis (ko se začetek verza ponovi na koncu naslednjega) in številne druge stopnjujejo zvočno učinkovitost verzov. Med muzikalno najbolj značilne uvrščamo znano pesem Nazaj v planinski raj, Mojo srčno kri škropite, Oljki, Soči, Znamenje, V pepelnični noči, Ujetega ptiča tožba, Na potujčeni zemlji, itd. Pri vseh teh nas literarni zgodovinarji, raziskovalci Gregorčičevega opusa, občutljivi za zvočnost jezika, opozarjajo na stopnjevano muzikalnost, ritmično zgradbo, polifonično govorico, ritem, ritmično raznoglasje, težnjo po harmonični zvočnosti, refren. Ali niso to pojmi, ki jih srečujemo prav v glasbeni govorici bolj ali manj znanih skladateljev? Očitno je Gregorčič med slovenskimi pesniki druge polovice devetnajstega stoletja v uporabi zvočnih figur posebna izjema, saj je njegova nagnjenost k maksimalnemu izkoristku akustičnih posebnosti pesniškega jezika naravnost vrhunska. Verjetno je bila in je še prav omenjena značilnost najpomembnejši vzgib za najrazličnejše uglasbitve. V Koledarju Goriške Mohorjeve družbe za leto 2006 beremo izpod peresa prof. Lojzke Bratuž, da je že leta 1883 Robert Burgarell uglasbil pesem Nazaj v planinski raj, objavljeno v Ljubljanskem zvonu. Glasbeni mojstri so se preizkusili v preprostih skladbah, klasičnih kantatah, zborovskih skladbah, samospevih, modernejših skladbah. Veliko število znanih skladateljev, ki so uglasbili kako izmed Gregorčičevih pesmi, potrjuje že navedeno ugotovitev, da je pesniška govorica "goriškega slavčka" nagovorila marsikaterega starejšega ali mlajšega glasbenika.

Foto DP

Taras Kermauner v svoji študiji o Gregorčiču pravi, da je njegova poezija tako znana, da je težko odkriti v nji kaj posebno novega. Kljub vsemu spoštovanju, ki ga literarni zgodovinar namenja našemu pesniku, imam vtis, da je ta oznaka vseeno nekoliko restriktivna in reduktivna. Izjemna svežina govora dr. Franceta Bernika na Gregorčičevem večeru 18. januarja letos, v katerem je izpostavil nekaj novih interpretativnih pristopov k že znanim poezijam, in prepričljiva analiza zvočnih karakteristik pesnikovega sloga, bi kvečjemu dokazovali nasprotno, in sicer, da o Gregorčičevi poeziji vseeno še ni bila in bo težko kdaj izrečena zadnja beseda. In če je res to, kar trdi goriški rojak, pesnik Jurij Paljk, da je Gregorčič bil in ostaja še zmeraj primorski mit in da na Primorskem ni hiše, kjer bi ne imeli katere od izdaj pesnikovih poezij, potem en razlog je: verjetno ta, da bi radi odkrili v njej nekaj novega ali nemara sami kaj novega ustvarili.

Za naš jezik

Stefan in Oktoberfešt

Tako pišemo Slovenci: **Stefan** brez strešice na začetnici in **Oktoberfešt** s strešico na s.

Kaj je tu narobe, se boste vprašali. Odkar imamo znanstveni inštitut v Ljubljani z imenom *Jožef Stefan* in odkar imamo tudi v Trstu strokovno šolo *Joze Stefan* (tako je napisano v telefonskem imeniku), vemo, da se piše brez strešice. Odgovarjam: priimek našega znanstvenika je napisan po nemško, zato ga moramo tudi izgovarjati po nemško, torej kot da bi bila strešica, saj se v nemščini začetni **st** izgovarja **št**. V resnici ga vedno več ljudi (časnikarjev, profesorjev...) piše po nemško, izgovarja pa po slovensko. Bolje bi bilo, če bi bili dosledno Slovenci: pisali **Štefan** in izgovarjali **Štefan**! Saj je bil vendar Slovenec in prav je, da se ve, da je bil Slovenec. Rojen je bil v takrat še slovenskem Celovcu, na šolskem spričevalu je še imel strešico, nato so ga "uradno" preimenovali v Stefana. Saj poznamo take primere!

Kaj pa **Oktoberfešt**? V knjižni nemščini se v tem primeru **st** ne izgovarja **št**, zato je smešno, da ga tako izgovarjamo in pišemo mi! Zamenjajmo strešico! Vsakomur svoje!

Nagovor / Lojzka Bratuž

Bogata in globoka sporočilnost Gregorčičeve poezije

"Čez dober mesec bo poteklo sto let, kar je v Gorici umrl pesnik Simon Gregorčič. Njegovo življenje je tesno povezano z našim mestom. Iz svojega rojstnega kraja visoko pod Krnom je prišel v goriške šole in je tu končal bogoslovje. Kot mlad duhovnik je nekaj let služboval v Kobaridu sredi "planinskega raja", kakor ga imenuje npr. v pesmi Nazaj v planinski raj in po katerem je hrepenel vse življenje. Iz Kobarida je bil namreč premeščen v Vipavsko dolino. Duhovnopastirsko službo je najprej opravljal v Rihemberku - današnjem Braniku - in nato na Gradišču, kjer je ostal nad dvajset let. V tem času je pogosto prihajal v bližnjo Gorico. Tu je imel prijatelje: med njimi so bili pisatelj Fran Erjavec, profesor Fran Levec in kanonik Frančišek B. Sedej, ki je postal v letu Gregorčičeve smrti goriški nadškof, tu je zavzeto spremljal kulturno življenje goriških Slovencev in njihova narodnoobrambna prizadevanja.

Slovenci so takrat živeli v skupni državi, v avstro-ogrski monarhiji. Pesnik je pogosto obiskoval kulturno središče Ljubljano in druge kraje, udeleževal se je pomembnejših prireditev, bil je v prijateljskih stikih, tudi korespondenčnih, z znanimi slovenskimi literati, s Stritarjem, Aškercem in drugimi. Iskreno prijateljstvo ga je vezalo na kobariškega rojaka Ignacija Gruntarja, na Ivana Vrhovnika, župnika v Trnovem v Ljubljani, na Gorenjca Jakoba Aljaža in na Ivana Trinka-Zamejskega, "največjega sinka Beneške Slovenije", kakor mu je napisal v pesniškem posvetilu, ko mu je poklonil tretji zvezek Poezij. Tri leta pred smrtjo se je Gregorčič dokončno upokojil in se z Gradišča preselil v Gorico. Hiše, v kateri je živel in v kateri je umrl, ni več. Stala je na kraju, ki so ga Slovenci imenovali Gorišček in ga še poznamo kot Katerinijev trg, sedanje ime pa je Medaglie d'oro. Kjer je stala hiša, se danes dviga mogočna cedra. Gregorčičeva zadnja goriška leta so opisana v spominih njegovih sodobnikov, prav tako njegov veličastni pogreb. Sprevod se je vil sredi ganjene množice od njegovega doma do cerkve sv. Ignacija in nato po Soški dolini do cerkvice sv. Lovrenca na malem griču pod pesnikovo rojstno vasjo. Že v Iskricah domorodnih je pesnik izrazil željo, da bi počival tam gori, kjer spijo njegovi predniki.

Simon Gregorčič je eden najvidnejših slovenskih pesnikov v drugi polovici 19. stoletja, izredna muzikalnost njegove poezije pa mu določa čisto posebno mesto v slovenski književnosti. Njegove pesmi razkrivajo nenavadno čustveno globino in velik pesniški dar. Hrepenenje po planinskem svetu, po izgubljenem raju, izraža njegovo osebno razdvojenost in življenjsko razočaranje. Premnoge njegove pesmi so izraz disharmonije med idealno podobo sveta in resničnim življenjem. Rojevajo se iz bolečine, osebne in narodne. To je metaforično izrazil v verzih: Srce mi je biserna školjka, / udarcev prepolna in ran; / a v njem pa iz rane mi slednje / nov biser rodi se na dan. Takih biserov se je rodilo toliko, da jih je bilo za več zvezkov: od prvega, imenovanega "zlata knjiga", do Predsmrtnic in do prepesnitev svetopisemskih besedil.

Foto DPD

Pesem Na bregu, ki jo je Gregorčiču osmošolcu navdihnil pogled na viharno morje pod razvalinami starega gradu v Devinu, priča o pesnikovi volji, da kljubuje viharjem, ki mu jih življenje usoja. V nekaterih osebnoizpovednih pesmih izraža svoje misli in čustva v prispodobah (V celici, Ujetega ptiča tožba in druge), v refleksivnih razmišlja o življenju in smrti, o odnosih med ljudmi, o naravi. V njegovem pesnjenju je ena najznačilnejših in najpogostejših besed s r c e. Srce človeško - sveta stvar, / ne šali z njim se mi nikdar, / v njem pekel naš je in naš raj. Pesnik sočustvuje s trpečimi, s tistimi, ki so izrinjeni iz družbe, pozabljeni ali živijo v siromaštvu. Socialno usmerjeno misel izražajo tudi verzi na tem spomeniku. Po svojih močeh je Gregorčič podpiral vsako družbeno in narodno dobrodelnost. Znana so njegova prizadevanja za goriški Šolski dom, v katerem se je že v njegovem času vzgajala slovenska mladina in kjer so bile po drugi svetovni vojni slovenske šole, vse do 70. let, nato pa glasbena šola, knjižnica in nekatere organizacije. Letos je nekdanji Šolski dom prevzela in obnovila Univerza v Novi Gorici.

Najmočnejša in najgloblja Gregorčičeva pesem je prav gotovo Človeka nikar!, ki je izzvala vrsto kritik. Najostreje je to in še nekatere druge obsodil profesor v goriškem bogoslovju Anton Mahnič, ki je literaturo presojal z zgolj verskega stališča. Pesniku je očital predvsem pesimizem in panteizem ter je v njegovem klicu videl izhodišče za hudo versko zmoto. Pesem so že mnogi Gregorčičevi sodobniki doumeli kot molitev, kot izpoved vdanosti Stvarniku in kot prošnjo, kar v resnici je. V daljšem tekstu Oljki je pesnik ustvaril veličastne podobe, v katerih povezuje misel o miru in spravi med ljudmi z upanjem v poslednjo pomiritev in odrešitev. O, da bi ti, mladika mila, / nevihto tudi utolažila, / ki burno hruje med ljudmi, / ki v srcu strastno nam besni... V tem svojevrstnem besednem umetniku so se vseskozi trla osebna čustva, tudi ljubezenska, in zvestoba duhovništvu. Ostal mu je zvest do konca, saj ga je smrtna slabost obšla med mašno daritvijo pri domačem oltarju.

V Gregorčičevi domoljubni poeziji, bistveni sestavini njegovega pesniškega opusa od zgodnjih Iskric domorodnih do pesmi Jeremiji - preroku domoljubu, spesnjeni mesec pred smrtjo, izstopa oda Soči. To je slavospev reki, ki v gorskem svetu teče lahkotno in živahno ter ima edinstveno modrozeleno barvo neba in planin. Takšna je pesniku simbol brezskrbnega otroštva in mladostne sreče. V ravninskem svetu pa s svojim počasnim in skoraj otožnim tokom simbolizira usodo slovenskih ljudi v teh krajih, saj sta bila njihova narodnost in jezik že takrat ogrožena. Pesem Soči je znana tudi po preroški viziji, kakršne verjetno ni v evropski poeziji: v njej je Gregorčič več desetletij pred izbruhom prve svetovne vojne napovedal grozote soške fronte. Morda je takrat njegov preroški duh tudi zaslutil, da bo vojnemu razdejanju sledilo najbolj tragično obdobje primorske zgodovine. Odtod v sklepnih verzih strašna obsodba povzročiteljev vsega gorja.

Gregorčičevo domoljubje je prvinsko čutenje, je izraz iskrene narodne zavesti in jasen klic po svobodi, miru in spravi. Ker se je pesnik rodil in živel na narodnostni meji, je vedel, da je njegov rod v teh krajih izpostavljen asimilacijskim pritiskom in najrazličnejšim oblikam raznarodovanja, zato njegova domoljubna pesem ni samo osebna izpoved, ampak tudi odgovor na takšne poskuse. V časih narodnostnega razdora med rojaki je bil Gregorčič glasnik miru in sloge. Razglašal je svojo bolečino, a tudi vero v svetlejšo bodočnost slovenskega naroda, ko je npr. v pesmi V pepelnični noči napisal, da njegov dan ni dan pepeljenja, temveč vstajenja.

Kakor je zapisal France Koblar, temeljiti poznavalec Gregorčičevega življenja in Gregorčičeve poezije, se je pesnik v svojih najboljših delih dvignil nad svoj čas. Pa ne samo v najboljših delih. Koliko je npr. iskrenega čustvovanja v nekaterih ljubezenskih pesmih, tudi ponarodelih, ki se še danes dotaknejo naših src, koliko življenjske modrosti je v nekaterih miselnih, spodbudnih in celo priložnostnih pesmih, ali pa v napisih in rekih. V obsežnem Gregorčičevem opusu je veliko besedil, ki imajo trajno vrednost. Dejstvo, da se je del tega opusa oblikovno in vsebinsko postaral, nas pravzaprav ne moti, saj je skozi desetletja ohranil svojo žlahtnost in sporočilnost. Pesnik nam vselej govori iz srca, svoje misli in čustva izpoveduje iskreno, neposredno in večidel preprosto. Zato se je njegova pesem ljudem priljubila in je kmalu prodrla v široke plasti slovenskega naroda. Ukoreninila se mu je v dušo in ga navdihovala ter ga opogumljala v težkih trenutkih njegove zgodovine. Mnogi so svoje misli in čustva poenačili s pesnikovimi. Tudi zato so znali veliko njegovih pesmi na pamet. In to se ni dogajalo samo v njegovem času in samo na Primorskem.

Prisrčni in skoraj ljubkovalni vzdevek "goriški slavček", ki ga še danes uporabljamo, označuje pesnikovo rodno deželo Goriško ter milino in spevnost njegove poezije. Kljub nekaterim krajevnim značilnostim, ki jih je mogoče v njej zaslediti, je Gregorčič predvsem velik slovenski pesnik.

Ob letošnji stoletnici smrti se ga spominjamo v vsem slovenskem svetu. V njegovem imenu se zbiramo na spominskih proslavah, tako npr. na Gradišču, kjer so mu letos postavili spomenik, nato v Kobaridu, zdaj v Gorici, kmalu v Ljubljani in drugje. Objavljamo nove izbore njegovih poezij in njihove uglasbitve, prirejamo kulturne večere, strokovna srečanja itn.

Danes smo ob njegovem spomeniku v Gorici zbrani od vsepovsod: iz matične domovine, iz zamejstva od Trsta do Benečije in Koroške in celo iz zdomstva onkraj oceana.

Množična prisotnost pri tem slovesnem odkritju Gregorčičevega spomenika - izdelal ga je goriški umetnik - dokazuje, da pesnik še živi med nami. Vsi se tudi zavedamo, da je ta dan za nas zgodovinski.

Spomenik v samem mestnem jedru in na javnem prostoru je doslej edini, ki smo ga postavili v sodelovanju z občinsko upravo. Našemu mestu je v čast, kakor so mu v čast vsi drugi, ki v tem Ljudskem vrtu spominjajo na pomembne italijanske in furlanske osebnosti. Vsi skupaj pričajo o večnarodnosti in večkulturnosti, ki sta v teh krajih odraz kulturnozgodovinske stvarnosti. Različnost narodov, jezikov in kultur pa je privilegij, je danost, ki jo je treba priznavati, je neprecenljivo bogastvo, ki ga je treba ceniti.

Naj sporočilo tega slovesnega trenutka v nas utrdi željo, da bi narodnostne skupnosti, ki jim je usojeno sobivati na tem ozemlju, živele v miru in medsebojnem spoštovanju. To je voščilo nam samim in bodočim rodovom."

Simon Gregorčič ob 100-letnici smrti

V življenje trnja, a cvetja na grob!
Pač bolje bi bilo narobe:
sadite nam raje v življenje cvetlic,
a trnje shranite za grobe!

Pravice, enakosti ni pri ljudeh,
pravice, enakosti ni na grobeh,
pravica, enakost je v - grobu!

(Z grobov)

onkraj robov strasti v drugačnem jeziku

SSG (abonmajska sezona 06/07 stagione abbonamenti 06/07)

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
TEATRO STABILE SLOVENO
www.teaterssg.it

Tržaška blagajna bo odprta od ponedeljka do petka z urnikom **10.00-13.00 / 17.00-20.00.** Brezplačna številka **800214302**
Goriška blagajna bo odprta od ponedeljka do petka z urnikom **10.00-13.00 / 16.00-18.00.** Telefonska številka **0481.33288**

Ekstatični obred, ki osvobaja, odrešuje in pogublja

Danes, 26. oktobra 2006, ob 19.30 v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu (poskrbljeno za varstvo otrok)

PONOVITVE

TRST
- petek, 27. oktobra, 20.30 RED F
- sobota, 28. oktobra, 20.30 RED B
- petek, 24. novembra, 20.30 RED T, z italijanskimi nadnapisi

GORICA
- sobota, 4. novembra, 20.30 RED A in B, Gledališče Verdi

Kratke

Tretji večer pobude Glasba brez meja

Tudi tretji koncertni večer pobude Glasba brez meja se za soboto, 28. oktobra, napoveduje nadvse obetajoč. Posvečen bo namreč 15. obletnici smrti pevca skupine Queen, Freddyja Mercuryja. V Briščike bo prišel milanski Merquri band, štiričlanski glasbeni sestav, ki s Ferdinandom Altovillo na čelu izvaja repertoar skupine The Queen. Ob osrednjih gostih pa bodo ostali del večernega sporeda sooblikovale še skupine Dirty Fingers, Anna non vuole in Big Foot Mama.
Glasbena prireditev se bo nadaljevala tudi v nedeljo, ko bo zaživela pobuda Od Krasa do Krasa. V tem sklopu bosta po odprtju čezmejne razstave domačih pridelkov na sporedu še koncert Alpskega kvinteta, najpopularnejše avstrijske skupine Global Kryner, nastop Jožeta Burnika, ansambla Nanos, Kraškega kvinteta in Veseljakov. Za presenečenje pa bo poskrbel Vinko Šimek alias Jaka Šraufciger. / (lga)

Društvo Marij Kogoj se po poletnem premoru spet oglaša z novo pobudo

Kot je na ustanovitveni seji decembra 2005 izpostavila predsednica dr. Katja Pasarit, namenja naše društvo pozornost tudi otrokom, še zlasti šoloobvezne starosti. V ta namen je društvo pobudnik obiska prenosnega planetarija, ki se bo predstavil osnovnim šolam didaktičnega ravnateljstva pri Sv. Ivanu s svojim programom Ko zvezde pridejo k nam, in sicer 25. oktobra. Državni planetarij Slovenije, žal, že dve desetletij ne deluje več. Direktor Tehniškega muzeja v Bistri pri Vrhniki nas je opozoril na podjetje Zvezdogled, ki se ukvarja z izobraževanjem in razpolaga s prenosnim planetarijem v šotoru. Gospod Dalibor Šolar je za Zvezdogled rad pristal na obisk v Trstu. Z navdušenjem je sprejela to ponudbo tudi didaktična ravnateljica prof. Fiorella Benčič. Šole se bodo zvrstile v izmenah, učenci pa bodo razdeljeni v dve skupini, in sicer prvi in drugi razred v eni, tretji, četrti in peti v drugi. V prvi izmeni pričakujemo učence osnovne šole Finžgar iz Barkovelj, nato pa učence osnovne šole Milčinski s Katinare, tretja izmena pa je namenjena osnovni šoli Župančič pri Sv. Ivanu. Medtem ko se bo ena skupina udeležila predavanja v planetariju, se bo druga posvetila kaki dejavnosti, kot na primer ogled sonca preko teleskopa s posebnim filtrom ali izdelava rakete. Vse otroke pa čakata na koncu intergalaktični planetokrof in vesoljska pijača. Vsak učenec bo prispeval k pobudi s plačilom vstopnice. Ostalo vsoto za kritje pobude ter dodatne stroške bo krila Slovenska prosveta, kateri se prav prisrčno zahvaljujemo. Topla zahvala gre tudi svetoivanskemu športnemu združenju Bor, ki nam je dalo na voljo svojo telovadnico. To pa še ni vse, kajti že razmišljamo, da bi ponovili to prireditev spomladi, in sicer za slovenske državne in občinske vrtce. / Društvo Marij Kogoj

KRAS Okusi Krasa 2006

Kultura in kulinarika

V prostorih Expomittelschoola so v sredo, 18. oktobra, predstavili tradicionalno jesensko pobudo Okusi Krasa, ki ga prirejata Slovensko deželno gospodarsko združenje in tržaška Trgovinska zbornica.
Okusi kraške pokrajine nudijo že peto leto izhodišče gostincem, da predstavijo v sklopu enotne, a obenem raznolike prireditve, celo paleto različnih jedi, ki nastajajo na podlagi tradicije in po meri sodobnih trendov gostinstva, ki vse bolj prisega na pristnost in vračanja k tradiciji preko inovacije.
Razumevanje teritorija poteka navsezadnje prav preko razumevanja pomena tipičnih avtohtonih pridelkov in prehrambenih tradicij. Brez te zavesti in poudarjanja lastnih značilnosti je kraj, ki kot tržaški Kras ali Trst nasploh, cilja na turistično ponudbo, obsojen na sivo cono neprepoznavnosti.
Okusi Krasa so v teh letih pripomogli, da so se okoli te prireditve začeli sami gostinci in ponudniki tipičnih pridelkov (naj omenimo le konzorcij Moisir, čebelarje, oljkarje in vinogradnike) usmerjati v tako imenovane tržne niše, ki jih predstavljajo visokokakovostni izdelki z omejeno produkcijo.
To je prišlo do izraza v predstavitvah in pozdravnih nagovorih, ki so jih imeli tajnik gostinske sekcije SDGZ Davorin Devetak, predsednik gostinske sekcije SDGZ Niko Tenze, podsekretar tržaške Trgovinske zbornice Franco Rota ter Vesna Guštin, ki s svojimi nasveti in znanjem že od nastanka pobude sledi prireditvi in gostinski ponudbi. Vsi so izpostavili, da je pomen take prireditve, da ljudje spoznavajo tudi preko kuhinje obstoj različnih okusov, ki jih danes skorajda pozabljamo. Letos so se prireditvi pridružile tudi pekarne iz tržaške pokrajine, ki bodo odjemalcem ponujale različne vrste kruha, ki ga dandanes težko najdemo v prodajalnah. Okvir pobude Okuse Krasa bo poživil tudi to tradicijo. V programu letošnje izvedbe Okusov Krasa pa bo v restavracijah, kjer bodo ponujali posebne jedilnike, na voljo tudi kulturne prireditve in degustacije tipičnih pridelkov Krasa. Med temi velja omeniti predstavitev knjižne ponudbe, namenjene italijanskim bralcem tržaške založbe Mladika, ki je potekala v torek, 20. oktobra, v tržaški gostilni Ai Fiori. Letos se bo prireditev razširila tudi na goriško pokrajino.
Za predstavitev okusov (z veliko in malo začetnico..) Krasa so organizatorji pobude priredili res multimedialno predstavitev v samem mestnem središču, ki je obsegala ne le predstavitev večjezične spletne strani www.triesteturismo.net, ampak tudi s pravo degustacijo, pri kateri so sodelovale restavraciji Ai Fiori in Križman, pekarne Bukavec, Čok in Leghissa ter enoteki Nanut in Malabar. Grafična podoba Okusov Krasa je delo ilustratorja Walterja Grudine, ki je s svojimi risbami pripomogel k razpoznavnosti same prireditve.

Foto PR

Peter Rustja

BAZOVICA Cerkev sv. Marije Magdalene

Gostovanje MePZ župnije sv. Jožefa delavca iz Idrije

Lepo število ljudi je v soboto, 21. oktobra, prišlo v cerkev sv. Marije Magdalene v Bazovici, da bi prisluhnilo koncertu Mešanega pevskega zbora župnije sv. Jožefa delavca iz Idrije, ki ga je v naše kraje povabila ZCPZ.
Pod vodstvom dirigentk Stanke Močnik in Elizabete Lampe so idrijski pevci izvedli zanimiv tridelni program, ki so ga uvedli Marijine pesmi slovenskih in tujih skladateljev ter nagovor Francija Jereba o Marijinih božjih poteh na Slovenskem in o tem, kako so Mater Božjo častili po slovenskih svetiščih. V drugem delu je bil na vrsti recital s projekcijo slik z naslovom Marijina podoba na Slovenskem v sliki in besedi. Sklepna točka pa je bila kantata za soliste, zbor in orgle Marija, slovenska kraljica Matije Tomca na besedilo matere Elizabete Kremžar.
Pevce in poslušalce je v uvodnem delu pozdravil bazovski župnik Žarko Škerlj, v imenu organizatorjev pa Edi Race.

Foto Kroma

GLASBENA MATICA Izid zbornika

Zbornik o preteklosti z vizijo na prihodnost

V četrtek, 19. oktobra, je v nabito polni Beethovnovi dvorani nemškega Hilfsvereina potekala predstavitev dvojezičnega zbornika Trst : Umetnost ob meji v dvajsetih in tridesetih letih xx. stoletja / Trieste: Arte e musica di frontiera negli anni Venti e Trenta del xx secolo, ki je izšla v založbi Glasbene Matice in Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akedemije znanosti in umetnosti, ki je nastal znotraj Pharovega projekta "Glasba brez meja / Musica senza confini".
Sicer pa je bil prav pojem meje v ospredju predstavitve zbornika. Prisotne je najprej pozdravila predsednica Glasbene Matice Nataša Paulin, ki je poudarila, da je poslanstvo in dejavnost te ustanove predvsem posredovanje glasbene kulture mlajšim, pojem kulture pa spada tudi v iskanje sožitja in iskanje stika z "drugim". Deželna svetovalka Tamara Blažina je v imenu odbornika Antonaza poudarila pomen publikacije z vidika poznavanja drugega, o "meji" in "frontieri" pa je spregovoril Aleksander Rojc. Mejo ali bolje cenzuro v tržaškem kulturnem življenju predstavljajo prav dvajseta in trideseta leta kratkega dvajsetega stoletja, ko v Trstu politično zavlada opcija, ki ni bila naklonjena etničnemu in kulturnemu pluralizmu, ki je bil značilen za avstrijski Trst.
Omenjeno obdobje je Rojc označil kot obdobje dvojnosti in razklanosti, saj se je istočasno s pomanjkanjem avtohtone kulture in ob večetnični podobi mesta ustvarjal mit tržaškega partikularizma. V svojem posegu se je Rojc dotaknil tudi vsebine zbornika, kjer z različnih zornih kotov dihotomijo omenjenega časa osvetljujejo prispevki Ivana Verča, Alekseja Kalca, Cristine Benussi, Janeza Vrečka, Alessandre Tiddie, Petra Krečiča, Ivana Cavallinija, Primoža Kureta in Aleksandra Rojca. Prispevke je za objavo uredila Tatjana Rojc, za prevode v italijanščino pa je poskrbela Nika Simoniti Jenko v okviru doktorskega dela na Oddelku za prevajanje v Gorici,.
Osrednji gost večera je bil umetnostni kritik in televizijski moderator Philippe Daverio, ki se je tržaški publiki predstavil kot manjšinec, saj segajo njegove korenine v prav tako obmejno regijo Alzacije, sam pa je izjavil, da je njegova materinščina alzaščina in da je to jezik družinske komunikacije. Kot zanimivost je dodal, da so alzaščino ohranili predvsem bratje, ki živijo v tujini, medtem ko se je brat, ki živi v Alzaciji pofrancozil...
Daverio je svoje razmišljanje o preteklosti, sedanjosti in bodočnosti evropske kulture spretno povezal z osebnimi pričevanji in zanimivimi vzporednicami. Trst je primerjal z Baslom, to je z mestom, kjer reka Ren opravlja isto povezovalno vlogo kot Jadran, po kulturni koncentraciji pa je Trstu zelo blizu Rovereto, ki je prav tako "mesto ob meji".
Razumevanje različnosti in stičnic evropskih kultur je po Daveriu pač dejstvo. Treba se ga je le zavedati ter je pripomnil, da je tako razmišljanje treba začeti pri analizi uporabe različnih masti v prehrambene namene, kar pomeni, da je treba začeti z vsakdanjimi pojavi naših kultur, preden sploh razpravljamo o različnosti nizozemskih narečij.
Tudi Daverio je izpostavil dejstvo, da je bilo dvajseto stoletje t.i. kratko stoletje ter dodal, da je bilo ne samo kratko, a tudi grozno ter da ni bistveno prispevalo k znanstvenemu in filozofskemu napredku družbe. Med žrtvami dvajsetega stoletja je Daverio izpostavil prav glasbo ter dodal, da dandanes imamo pomanjkanje glasbenih kritikov in pravo poplavo likovnih.
Daverio je to ponazoril s podatkom, da so v nemških koncentracijskih taboriščih umirali tudi številni glasbeniki.
Svoje razmišljanje je Daverio zaključil prav z analizo glasbenega ustvarjanja danes, in sicer od minimalističnega skladatelja Glassa do rapperja Eminema (slednjega je Daverio označil za genija!), do vprašanja, ali ima glasbeno ustvarjanje dandanes še vedno evrocentrično središče.
Razmišljanje je sklenil z ugotovitvijo, da se kot na kulinaričnem področju Evropa razlikuje od ZDA po svoji raznolikosti. In prav v poudarjanju slednje, od kulturnega pa do jezikovnega področja, pa Daverio vidi možnost za razvoj Evrope.

Foto Kroma

PR

DSI Predstavitev knjige

O slovensko - hrvaški meji nekoliko drugače

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je v ponedeljek, 16. oktobra, pripravilo predstavitev knjige dr. Sama Kristena Meje in misije, Dileme slovensko-hrvaške razmejitve v Istri v vojaškem, političnem, diplomatskem in obveščevalnem metežu druge svetovne vojne, in to le nekaj ur po predstavitvi v Ljubljani. Večer je vodil časnikar Ivo Jevnikar, ki se sicer ukvarja tudi z zgodovinskim ozadjem, ki je prisotno v Kristenovi knjigi. Poleg avtorja sta na tržaški predstavitvi bila prisotna zgodovinar Janez Stergar z Inštituta za narodnostna vprašanja ter glavni in odgovorni urednik Revije 2000 Peter Kovačič Peršin.
Tema, s katero se dr. Kristen ukvarja z zgodovinske perspektive, je postala ponovno aktualna v zadnjem desetletju, ko slovenska in hrvaška vlada razpravljata bolj ali manj ciklično o poteku meje med Slovenijo in Hrvaško, in sicer na morju in na kopnem. Vprašanje razmejitve med Slovenijo in Hrvaško je resda v zadnjem času postalo vprašanje politične kronike, vendar, kot se mnogokrat dogaja, se je tudi o tem vprašanju razpravljalo že prej.
Deja vu, torej? Ne, saj se Kristen v svoji knjigi naslanja na elaborat iz leta 1943 s pomenljivim naslovom Jadransko vprašanje, ki ga je napisal Dragovan Šepič, ki je bil pri jugoslovanski vladi v izgnanstvu odgovoren za vprašanje prihodnje razmejitve z Italijo.
Elaborat je nastajal v času, ko so se Angleži odločili, da bodo kot zaveznike na ozemlju Jugoslavije izbrali Titove partizane in ne Mihajlovičeve četnike. V tem času se je na slovenska tla prvič spustila posebna misija angleških padalcev, in sicer v t.i. operaciji Equinox.
Jadransko vprašanje Dragovana Šepiča vključuje tudi potek bodoče etnične meje med Slovenci in Hrvati, in sicer na črti Umag-Klana. O poteku omenjene meje, ki je bila kasneje postavljena drugače, so že tedaj razpravljali Slovenci in Hrvati, ki so živeli tedaj pod Italijo.
Kristen svoja razmišljanja v zvezi s samim dokumentom uokvirja na štiristotih straneh. V svojem izvajanju sega ne le v usodne čase druge svetovne vojne, ampak tudi nazaj v čas do devetnajstega stoletja, ko sta se tudi v Istri nacionalno vprašanje in z njim povezana nacionalna identiteta prebivalstva pojavila enako izrazito kot v ostalih, zlasti obrobnih delih slovenskega etničnega ozemlja.
Vprašanje razmejitve in mej pa postavlja v ospredje seveda tudi vprašanje identitete in avtoidentifikacije posameznika, vse to pa je viden del državniškega čuta države in njenih voditeljev.
V Kristenovem nastopu ter v kasnejši razpravi je bilo mogoče večkrat slišati, da vprašanje mej in razmejitve ni bilo pereče vprašanje samo s severnimi in zahodnimi sosedi, ampak da je slovenska politika klonila, zaradi ideološkega in anacionalnega pristopa do tega vprašanja, v preteklosti tudi južnim sosedom....

TRŽAŠKA UNIVERZA Akademsko leto 2006/07

Ponudba slovenistike pestra in kakovostna

Izobraževalna smer 'slovenistike' začenja tudi letos svojo novo pedagoško 'sezono' na tržaški Filozofski in leposlovni fakulteti. Bogato ponudbo rednih predavanj, lektoratov in seminarjev ter spremljevalnih ponudb so predstavili v četrtek, 19. oktobra, na sedežu Fakultete.

Prisoten je bil celoten slovenistični profesorski kader, prof. Miran Košuta, prof. Majda Kaučič in profesorja Ljudmila Cvetek Russi ter Zoltan Jan.

Prof. Košuta, ki bo v letošnjem monografskem tečaju predaval o slovenski književnosti v Italiji, v sklopu splošnega institucionalnega dela pa o slovenski literarni zgodovini od začetkov do romantike, je najprej poudaril, da je slovenski jezik prisoten na tržaški univerzi že od leta 1943. Od takrat je univerzitetni strukturalno – pedagoški ustroj doživel marsikatero spremembo: med zadnjimi reformami, ki so korenito spremenile podobo italijanske univerze, je nedvomno razdelitev študijskega procesa na dve stopnji: po triletnem študijskem sklopu zagovarjajo študentje diplomsko nalogo, nakar imajo možnost izbrati še dodatni dve leti drugostopenjskega študija. Z novim ustrojem se skuša italijanska univerza postaviti ob bok evropskemu univerzitetnemu sistemu. Novost novega toka italijanske visokošolske izobrazbe pa predstavljajo krediti oz. točke, ki jih študent prejme ob opravljenem izpitu. Število kreditov je odvisno od teže, ki ga posamezen izpit ima v študijskem programu posameznega študenta: pri tem je treba vzeti v poštev število predavateljskih ur, obsega snovi, izbrano študijsko smer in druge faktorje. Slovenski jezik in kultura nudi tako študentom od treh do osemnajst kreditov.

Foto Kroma

Prof. Majda Kaučič je odgovorna za predmet Slovenski jezik. Letos bo prof. Kaučičeva predavala o glasoslovju, besedoslovju in družbenem vidiku slovenskega jezika, s posebnim ozirom na posebnosti besedišča Slovencev v Italiji. Seminarji pa bodo posvečeni predstavitvi najzanimivejših diplomskih nalog s področja slovenskega jezika. Dragocena sta tudi lektorata profesorja Zoltana Jana in prof. Russijeve, ki bi ju lahko označili za neobhodno potrebna 'sredstva' v oporo neslovenskim govorečim študentom. Obenem lektorati gotovo služijo tudi slovenskim študentom pri nadgradnji njihovega znanja materinega jezika.

Na srečanju so 'slovenistični' profesori izrekli predvsem željo, da bi študentje v čim večjem številu zagovarjali diplomsko nalogo iz slovenskega jezika oz. književnosti.

IG

Obvestila

OPZ Ladjica vabi na pravljično urico O kralju, ki ni maral rumene barve v soboto, 28. oktobra, ob 10.30 na sedežu zborov v Devinu. Pripoveduje Barbara Rustja.

Skavtsko leto se začenja! Volčiči prvega stega bodo imeli prvi sestanek v soboto, 28. oktobra, v nabrežinskem župnišču ob 14.30. Za podrobnejše informacije se lahko starši obrnejo na voditelje.

Darovi

Za cerkev v Bazovici: Marija Marc z družino 50,00 evrov in Svetka Martini z družino 50,00 evrov.

V spomin na Rudolfa Repinija daruje D.Z. 50,00 evrov za Marijin dom pri sv. Ivanu v Trstu.

Za Novi glas: N.N. 20,00 evrov.

Za misijonarko Ldničko Antonijo (v Ruski Federaciji) daruje N.N. 200,00 evrov.

Pri Tavčarjevih v Devinu se je Luciji, Nadi in Miri pridružil bratec

MATEJ.

Staršem iskreno čestitamo, malemu Mateju pa želimo vse dobro v življenju.

ODBOR ZCPZ TRST

Na svet se je prismejal **MATEJ**.
Mami Marji, očetu Marku ter sestricam Luciji, Miri in Nadi iskreno čestitamo, Mateju pa želimo, da bi zrastel v dobrega člana naše skupnosti!

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

Agrarna skupnost in Mednarodno združenje za Lipico

Nov zakon je za Lipico poguben

Ko bi lipicanci igrali golf, bi gotovo radi podprli načrt o razširitvi površine, namenjene lipicanskemu golfišču. Ker pa se za ta elitni šport 'bolj malo' zanimajo, bi najraje imeli na razpolago čim več hektarjev, da bi nemoteno hrzali, prhali, se vzpenjali in tekali po tratah zelenega objekta.

Kaže pa, da se bodo morali svetovno znani beli konji zadovoljiti z dokaj manjšo površino, saj so z gradnjo novega golf igrišča že začeli, kar je sprožilo vrsto reakcij in nasprotovanj s strani Mednarodnega združenja za Lipico in Agrarne skupnosti Bazovica, Trebče, Gropada. Pojdimo po vrsti.

Julija letos so v Ljubljani 'po nujnem postopku' sprejeli nov zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o Kobilarni Lipica; nov je tudi Program varstva in razvoja Kobilarne Lipica 2006-2010. Mednarodno združenje za Lipico trdi, da so nove norme ravno v nasprotju s tistimi, ki bi morale kulturni spomenik – to kar Lipica je – ščititi. Na ta način je usoda kulturnega spomenika izjemnega državnega pomena prepuščena trenutni politični volji vlade in enega samega ministra. Javnost – menijo pri združenju – je povsem izključena. Taka zakonska ureditev je tudi neustavna in nezakonita. Ustava RS določa namreč obveznost vsakogar, da je v skladu z zakonom dolžan varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike. Način sprejemanja načrta prostorskih ureditev za zavarovano območje, ki ga novi zakon uvaja, povsem izključuje javnost in s tem tudi lastnike zemljišč v vplivnem območju spomenika – so mnenja pri združenju.

Na novinarski konferenci, ki je v četrtek, 19. oktobra, potekala na sedežu Agrarne skupnosti v Padričah, so spregovorili odgovorni pri Mednarodnem združenju za Lipico, njegov predsednik Etbin Tavčar in odv. Igor Trebec. Slednji je obenem dodal, da ustava RS določa, da se v kulturne spomenike ne sme posegati brez mnenja stroke, kar se je glede izglasovanega zakona dejansko zgodilo. Svojo ogorčenost glede nove zakonske normative je izrazila tudi Agrarna skupnost, ki je preko predsednika Agrarne skupnosti Gropada Marca Milkoviča dala pod vprašaj še en vidik, ki ga zakon predvideva: to je vplivno območje, ki je do štirikrat oz. petkrat večje od tistega, s katerim razpolaga Kobilarna Lipica (311 hektarjev). V vplivno območje so bile namreč vključene površine, ki so za 90% last italijanskih državljanov slovenske narodnosti, bodisi jusarjev (40%) bodisi zasebnikov (50%); 10% površine pa je last slovenskih državljanov. Vplivno območje, do katerega ima sedaj država po novem predkupno pravico, bi tako zajelo 225 hektarjev, ki je pod katastrsko občino Trebče, 450 hektarjev pod katastrsko občino Bazovica in 267 hektarjev pod katastrsko občino Gropada: to pomeni, "da gre v tem primeru za očitno vinkulacijo zemlje, ki jo je slovensko sodstvo priznalo za našo", je dejal Karlo Grgič, koordinator Agrarne skupnosti, ki obenem zahteva, naj država vrne zemljišča skupnosti kot taki in ne posameznikom.

Foto IG

Etbin Tavčar, ki je svoje nasprotovanje glede širjenja golf igrišča plačal z odpustitvijo iz službe (zasedal je namreč položaj pomočnika strokovnega vodje javnega zavoda kobilarne), je še dodal, da potrebujejo dragoceni konji veliko več prostora od tega, s katerim danes razpolagajo: dejansko pa se jim odjeda površina z gradnjo novega golfišča, ki poteka mimo vseh predpisov.

Tožba, ki so jo sklicatelji tiskovne konference vložili na ustavno sodišče, predstavlja edino upanje, da se svetovno znana kobilarna reši pogube.

Dan pred novinarskim srečanjem v Padričah pa se je v Trstu mudil direktor Kobilarne Lipica, Matjaž Pust. "Želimo promovirati Lipico v Trstu, mestu, ki ga imamo za naravno bazo naših dnevnih obiskovalcev. Razvoj turizma v Trstu nam mora omogočiti povečanje turističnega obiska v Lipici in promocijo lipicanca v duhu prikazovanja take preteklosti, ko sta Lipica in Trst živeli v isti državi", je dejal direktor kobilarne, ki je ocenil srečanje s tržaškim županom kot zelo dobro in konkretno. Dipiazza in Pust sta se namreč zmenila, da bo med božičnimi manifestacijami v Trstu vključena promocija Kobilarne Lipica tako, da bosta dva bela lipicanca prikazala 'v živo' svoje plesne spretnosti.

Igor Gregori

FERNETIČI Čezmejno informativno okence

Ad Informandum: za vse okuse in potrebe

V soboto, 21. oktobra, so na Fernetičih (Fernetiči, 3) odprli čezmejno informativno okence za mlade Ad Informandum, ki je nastalo na pobudo Slovenskega deželnega zavoda za poklicno izobraževanje s prispevkom dežele Furlanije – Julijske krajine (Glavne direkcije za šolstvo, kulturo, šport in mir, na podlagi 5. člena deželnega zakona št. 23 2001).

Prostor nudi prost dostop do informacij, ki so v pomoč mladim pri izbiri študijske in poklicne poti, pri udeležbi v prostovoljnih in socialnih aktivnostih, pri načrtovanju prostega časa, počitnic in drugega. Zanimivost info točke je ta, da je namenjena najstnikom in mladini, ki prebiva na obmejnem območju med Italijo in Slovenijo, dobrodošli pa so seveda mladi iz širše okolice ter vse javne in zasebne agencije, ki se ukvarjajo z mladino.

Po pozdravu ravnatelja Zavoda je Daša Bolčina spregovorila o tehničnih vidikih načrta in dejala, da je info točka Ad Informandum vezni člen med informativnimi centri v Sloveniji in italijanskimi. Načrt dopolnjuje še ena pomembna značilnost. Informacije centra Ad Informandum bodo dostopne tudi preko spletne strani www.adinformandum.eu . O tem je spregovoril Devan Jagodic, ki je še dodal, da nudi spletna stran povezavo z več kot 500 portalov izobraževalne, kulturne in druge narave. Info-točka bo na voljo od ponedeljka do petka od 17. do 21. ure. Obiskovalcem bodo na voljo tudi računalniki s prostim dostopom do internetne povezave.

Foto Kroma

"Verzi se razveselijo, ko se ljudje srečujejo!"

Pesniški festival Sidaja

Od 20.do 22. oktobra so komaj prenovljeni prostori tržaškega Etnobloga zaživeli s šesto izvedbo mednarodnega pesniškega festivala Sidaja. Duša vsakoletnega dogodka, na katerem ljubitelji tega umetniškega izraza lahko poslušajo eminentne ustvarjalce iz celega sveta, je pesnik Umberto Mangani.

"Tudi verzi se razveselijo, ko se ljudje srečujejo" je moto festivala in njegova idejna usmeritev.

Sidaja je nastal leta 2001 iz pobude Doma poezije in založbe Multimedia iz Salerna. Pesnik Izet Sarajlić je bil pri tem vodilna osebnost, zato smo izbrali za moto njegov verz, ki predstavlja smisel našega delovanja. V teh letih smo se povezali z drugimi sorodnimi festivali v Italiji in se je razvila državna mreža, ki omogoča gostujočim pesnikom širše promoviranje njihovega dela.

Kateri so bili zaznamujoči dogodki letošnje izvedbe?

Lahko bi izpostavil nastop izraelskega pesnika iraškega izvora Ronnyja Somecka, čigar poezije so bile doslej prevedene v 39 jezikov, počastili so nas med drugimi s svojo prisotnostjo maroški pesnik Mohammed Lamsuni, ki doživlja velik uspeh s svojo najnovejšo zbirko, živahna palestinska pesnica Nathalie Handal, vietnamski večjezični ustvarjalec Chi Trung Nguyen, cheyenne pesnik Lance David Henson, Tržačan Marko Kravos. Gre za avtorje, ki sem jih spoznal na raznih mednarodnih festivalih v Strugi, Vilenici, Maastrichtu, Rotterdamu. Omenil bi tudi, da je založba ZTT predstavila ob otvoritvi letošnje izvedbe novo knjigo tržaškega avtorja Roberta Dedenara.

Letošnji festival je nastal tudi s sodelovanjem tržaške grške skupnosti in Zveze slovenskih kulturnih društev.

Sidaja izhaja iz razmišljanja o raznih jezikovnih komponentah v Trstu, zato iščemo vedno izrazitejše oblike sodelovanja z mestnimi skupnostmi. Letos smo se povezali z grško skupnostjo zaradi prisotnosti pesnika Charisa Vlavianésa, Zveza slovenskih kulturnih društev pa nam je s projektom video mozaika in razstave Pesniki dveh manjšin ponudila možnost, da smo predstavili primer video-poezije, umetniške oblike, ki je že razširjena in uveljavljena v drugih državah. Prav gotovo se bo sodelovanje s slovensko ustanovo nadaljevalo z razvojem posebne sekcije festivala za video-poezijo.

Festival se je neobičajno končal s fotografsko razstavo o umoru žensk v Mehiki in Gvatemali.

Avtor razstave je eden od gostujočih pesnikov, eklektični čilski umetnik Carlos Reyes Manzo, znan po celem svetu kot angažiran novinar in fotoreporter, ki s svojim delom priča o nepravičnosti in s tem tvega lastno življenje.

Festival je tudi letos doživel dober obisk publike s polno dvorano Etnobloga v obeh večerih.

Mislim da, ko bi predstavili take avtorje v drugem kraju, bi bilo občinstvo veliko bolj številno. V Trstu mnogo ljudi piše, a se noče ukvarjati s pisanjem drugih. Ne čutim objema mesta, spontanega pristopanja raznih krožkov. Polne dvorane spremljajo izid prve publikacije kateregakoli od lokalnih avtorjev, ista publika pa se ne zanima za mednarodno priznane književnike.

RP

Dileme

Znani avstrijski avtorji o koroški dvojezičnosti

Šovinistično protislovensko razpoloženje pri delu koroškega prebivalstva povzroča v zadnjem času vedno več odpora v avstrijski

Janko Ferk

kritični javnosti. Nekateri mediji, med drugim znani dunajski dnevnik *Die Presse*, že nekaj časa objavljajo prispevke raznih avstrijskih avtorjev, ki se z različnih zornih kotov soočajo s to bolj ali manj zagatno situacijo. V zadnjem času jo je na svojevrsten način dramatiziral tudi deželni glavar Jörg Haider. V svojem predvolilnem boju - 1. oktobra so bile v Avstriji parlamentarne volitve – je s parolo o enojezičnosti in s postavljanjem enojezičnih krajevnih tabel prilil olje na že itak dobro razvnet koroški ogenj.
V sobotni prilogi *Spectrum* dunajskega časopisa *Die Presse* znani mlajši avstrijski pisatelj **Egyd Gstättner** v tej zvezi v sestavku *Povej, dedek, si bil junak?* ironizira domovinska čustva starejše nemško govoreče generacije. Ta se sklicuje na patriotično dolžnost obrambe domovine, ki da jo je po prvi svetovni vojni ogrožal slovanski sovražnik z balkanskega juga. Vendar dejstvo je, da se je na znanem plebiscitu 10. oktobra 1920 precejšen del slovenskega koroškega prebivalstva izrekel za Avstrijo – in ne za Jugoslavijo.
V svojem sestavku v *Die Presse* poroča pisatelj Gstättner o razglednici svojega pokojnega deda iz leta 1919. Na podstrešju jo je popolnoma slučajno našla pisateljeva mati. Razglednico je izdelal pisateljev ded lastnoročno in je odločnega nemškega obrambnega značaja. Ded je na njej na primer zapisal tudi tole: "Iz divjin Karavank je planila uničenje prinašajoča pošast in ogrozila nemška okrožja Koroške... Tedaj so se pogumni nemški možje, nekdanji častniki in vojaki, ki so se vrnili z bojišč, delavci in kmetje, ojekleneli zaradi razsežnosti nevarnosti,podali na plan, da obvarujejo ljubljeno koroško zemljo in

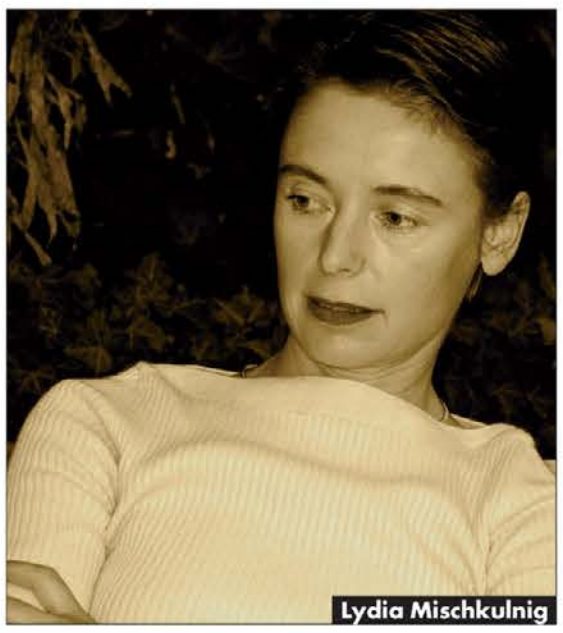
Lydia Mischkulnig

premagajo zver, željno krvi." Tak je bil ta pisateljev dedek. In v tem podoben številnim drugim. In niti ni bil pravi Korošec, ker je prišel pod Karavanke iz severne Avstrije. In njegova žena, Korošica, je imela slovensko dekliško ime. Kot v številnih drugih primerih v krogih te nemške "koroške narodne obrambe".

Egyd Gstättner

Gstättner v svojem spisu prosi deda, naj mu ne zameri, če je njegov vnuk zdaj po vseh bojih za svobodno nemško Koroško stoodstotno za postavitev dvojezičnih nemško – slovenskih krajevnih napisov. In naj se, prosim, ne obrača v grobu, če njegov vnuk da Slovencem v pozdrav celotno roko – in ne le samo najmanjši prst, kot je vsem premočrtnim nemškim Korošcem priporočil njegov ded.
V istem dunajskem časniku piše 22. julija mlajša pisateljica **Lydia Mischkulnig**, zakaj se ob svojih obiskih domače Koroške še vedno začudeno sprašuje, ali hoče biti v tej tako nestrpni deželi res tudi pokopana. Kaj je sploh "zadnja volja", želja, oporoka, testament? Kaj je ob vsem tem "prva volja" oziroma želja?
Pisateljica se je rodila v Celovcu in je odraščala na podeželju ob Vrbskem jezeru. Spominja se, da so starši in sorodniki zelo postrani gledali na njeno staro mamo, češ, poglejte, kako neumna je, ker ne zna moliti v nemščini – saj moli samo v slovenščini *Sveta Marija*. Ko je gorela sosedova hiša, so sorodniki obtožili pisateljičino babico, da je ona kriva za požar, ker nepravilno moli po slovensko. Rekli so, kdor slovensko govori, naj sploh ne govori. Naj raje molči. Tako je pač na Koroškem, poudari na koncu svojega pretresljivega sporočila Lydia Mischkulnig. Tistega, ki si še drzne govoriti slovensko, izobči in zavrže lastna družina. Zakaj naj bi torej bila pokopana v taki deželi?
Tudi dvojezični koroški avtor **Janko Ferk** v prispevku, ki ga je prav tako objavil v dunajskem dnevniku *Die Presse*, poroča o vsakdanjih koroških napetostih med obema narodoma. Pod naslovom *Pomagaj, sveti Škocijan* piše o svojem otroštvu na koroškem podeželju, o obiskovanju dvojezične ljudske, to je osnovne šole v Škocijanu, kjer so mu učitelji, ki sicer niso bili Slovenci, a so obvladali slovenščino, vcepili zavest o spoštovanju materinskega jezika in ga utrdili v znanju slovenščine. Ferk se spominja nekaterih pomembnih osebnosti iz domačega kraja, ki niso bili Slovenci, a jih slovenska govorica ni nikoli motila. Toda zdaj so koroški Slovenci izgubili zaupanje celo v avstrijsko ustavno sodišče, pristavi v svojem članku Ferk, ki je po poklicu pravnik in sodnik na deželnem sodišču v Celovcu. Ustavno sodišče je namreč po čudni logiki, ki Ferku kot pravniku ni razumljiva, odločilo proti svoji prvotni odločitvi o dvojezičnem krajevnem napisu v Škocijanu. Zdaj smejo po novi odločbi ustavnega sodišča v tej dvojezični občini stati samo nemške enojezične krajevne table z napisom St. Kanzian.

Lev Detela

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Prebliski ženskega

V zadnjih dneh se mi dogaja, da se mi v zavest vsiljuje kaka misel, vezana na položaj žensk. Najeklatantnejši primer popolnega razvrednotenja ženske se mi je pred očmi odslikaval sinoči ob gledanju filma "Water". Indijske vdove, včasih tudi osem ali devet let stare deklice, življenje katerih se dejansko zaključi s smrtjo moža. Od tistega dne dalje so primorane živeti v skupnosti z drugimi obritoglavimi vdovami, brez imetja, brez kakršnegakoli človeškega dostojanstva. Danes je takih žensk v Indiji 34 milijonov. Prebereš tisti dve besedi "34 milijonov", belo zarisani na črnem platnu, in šele po nekaj sekundah tudi racionalno doumeš, da je takih žensk za polovico Italije. In potem se zaveš, kaj pomeni prostost, kaj pomeni, da pri devetih nisi primorana se poročiti z dvajset let starejšim moškim, kaj lahko predstavlja stavek, ki ga je ena od protagonistk izrekla: "Upam, da se v naslednjem življenju rodim kot moški".

Kot zahodna ženska se sprašujem, če še vedno obstaja neka ženska solidarnost in ali je ta mogoče družbeno pogojena ali pa nekaj prirojenega, tako kot tista vez, ki se vzpostavi med dekletom, ki je komaj zanosilo, in njeno materjo ter drugimi ženskimi figurami v družini. Mlado dekle, ki ji te dni zapade rok za porod, mi zatrjuje, da verjetno obstaja neka naravna vez med ženskami, ki so postale ali postajajo matere. Majceni otroški pajacki se predajajo iz rok v roke, kot simbol neke dejanske vezi, ki presega ekonomsko nujo.
Druga misel. Kot ženska se mi je zdela ogabna izbira kostumografa "Bakhantk" za lik Penteja takrat, ko se preobleče v žensko, da bi naskrivaj opazoval ritual v čast Dionizu. Kostumograf je izbral lasuljo dolgih platinastih kodrov, neznatno škrlatno oblekico in vrtoglave špičaste rdeče salonarje. In četudi razumem gledališko nujo efektnosti, nasprotujem tako groteskni preobleki, ki navsezadnje kaže žensko vedno in povsod kot seksualni objekt.
Ob plesu izredno fascinantnih bakhantk se mi je vedno bolj risalo pred oči neko moško gledanje ženske ekstaze, s katero sem se le delno strinjala. Glasba, da te kap od lepote, petje starogrških verzov, ki te je v hipu popeljalo v neko drugo dimenzijo, in vendar me tisti dionizični ekstatični ples ni prepričal. Ekstaza je bila videna le kot prehajanje iz figure ženske-bojevnice v žensko-seksualno žival, ki sika, hrope in se zvija po tleh, in oboje se mi je zdelo kot moški pogled oz.izraz moške želje, kaj naj bi "ženska začasno osvobojena človeških spon" bila. Manjkala mi je neka predstava popolnoma ženske telesne vznesenosti ob glasbi in vzklikanju verzov, neko dojemanje ženskih teles kot morja, ki se od počasnega valovanja razplamti v butajočih se gibih, predvsem mi je manjkala tista ekstatična radost, ki v številnih ritualih po svetu povezuje ženske. Ko sem opazovala bakhantski ples na odru, si nisem bila še čisto na jasnem, kaj je pravzaprav tisto, kar me ne prepriča. Mislila sem, da je to neko prikazovanje "divjosti plesa", ki se mi je zdelo vendarle še premalo, predvsem če sem ga primerjala s kakim afriškim plesnim ritualom, ki sem ga recimo gledala po dokumentarcih. Pa vendar sem šele sinoči, ob gledanju filmskega prikazovanja indijskih vdov dognala, kaj je tisto, kar me ni prepričalo. Vdovam je enkrat letno dovoljeno praznovati "praznik barv" in kako so se tiste ženske ekstatično gibale in se mazale ter obmetavale z najrazličnejšimi barvami v prahu, to je bilo to, kar bi se lahko približevalo neki poti do ekstatičnosti. In, četudi vem, da so bili Dionizovi rituali nekaj drugega, da je Indija popolnoma drug svet, sem vseeno pomislila, da je vendarle režiserka filma ženska in režiser odrskih Bakhantk moški.

V TNP v Trenti na obisku tudi osnovnošolci in dijaki iz Italije

Spoznavajo prvobitnost narave

Informacijsko središče Triglavskega narodnega parka Dom Trenta gosti v jesenskih mesecih več šolskih skupin, med njimi tudi iz Italije. Večdnevni program parka, ki se ga v tem času udeležuje 140 italijanskih osnovnošolcev in srednješolcev, vključuje ogled informacijskega središča, vodenje po Soški poti, lutkovno predstavo Krivopetnice in Zlatorog, v izvedbi zaposlenih info središča TNP, ter posebne programe glede na usmerjenost srednjih šol, so povedali pri upravi Parka.
Mladi so tokrat prišli večinoma iz urbanega okolja Italije, v Sloveniji spoznavajo prvobitnost narave, krajine in kulturne dediščine. Namen programa je mlade seznaniti z življenjem in delom v dolini Trente in jim omogočiti doživljanje narave, živalstva in rastlinstva ter kulturne dediščine, kar je v primorski alpski dolini Trente, zaradi blagega podnebja, posebno doživetje tudi v jesenskih in zimskih mesecih. Za skupine dijakov iz kmetijske šole, ki parkovno središče obiskujejo že tradicionalno, vključuje program tudi poznavanje živinoreje in predelav mlečnih izdelkov, poznavanje ekološkega kmetovanja ter povezanost varstva narave s kmetijstvom. V programe so vključeni tudi domačini iz doline z vodenjem po ovčji kmetiji, članice Društva podeželskih žena pa skrbijo, da mladi dnevno dobijo svež kruh. Za Dom Trenta in dolino je tovrstna ponudba pomembna predvsem zaradi podaljšanja relativno kratke poletne sezone obiska. Novost pri strokovnih vodenjih po Soški poti je predstavitev tehnične dediščine: riže za spuščanje lesa s strmih pobočij v dolino in žage venicijanke, edine ohranjene v Zgornjem Posočju. Ker je namen parkovnega informacijskega središča promocija narodnega parka ter varstva narave in kulturne dediščine, se bodo podobni izobraževalni programi, z novimi vsebinami, nadaljevali tudi v prihodnje. V Info središču TNP v Trenti tako pripravljajo posebne programe za predšolske in osnovnošolske otroke z ogledom razstavljenih prostorov središča in sprehodom po poti Krivopetnic, dobrih belih žena, z naprej obrnjenimi petami, ki so domačinom prinašale mir, srečo in zdravje. Novost programa bodo tudi učni delovni listi, ki jih bodo otroci izpolnjevali, se ob njih učili in se zabavali.

Mestni šolarji na znameniti Trentarski viseči brvi (mostu) čez reko Sočo

MM

Tudi Slovenija bo razdeljena na pokrajine

Poslovnež in bogataš Zoran Janković novi župan Ljubljane

Na lokalnih volitvah v nedeljo, 22. oktobra, se je zgodilo, kar so napovedovale ankete in javnomnenjske raziskave. Za novega župana Ljubljane, glavnega mesta Slovenije, je bil izvoljen Zoran Janković, nekdanji predsednik uprave veletrgovskega podjetja Mercator, eden najbogatejših državljanov in oseba, ki ima veliko prijateljev in podpornikov v politiki. Za njegovo izvolitev se je zavzel tudi nekdanji predsednik države Milan Kučan. Zoran Janković je zmagal premočno. Med šestnajstimi kandidati za župana je dobil največ, kar 67,5 odstotka glasov. Sledil mu je dr. France Arhar, kandidat strank slovenske pomladi, ki je dobil 17,7 odstotka glasov, dosedanja županja Danica Simčič iz stranke Socialnih demokratov pa je po številu glasov zasegla tretje mesto. Največ glasov za ljubljanski mestni svet je dobila Lista Zorana Jankovića, kar 45%. Sledi ji lista Slovenske demokratske stranke z 10,4 odstotka glasov.

Zoran Janković

Zanimiv razplet se je zgodil v Mariboru. Tam je neodvisni kandidat dr. Gregor Pivec, ki sta ga podpirali tudi Slovenska demokratska stranka in Nova Slovenija, krščanska ljudska stranka, dobil 29,1 odstotka glasov, Franc Kangler iz SLS pa jih je prejel 21,8 odstotka. Dosedanji župan Boris Sovič iz SD pa je zasedel šele tretje mesto.

Zelo visoko zmago je dosegel koprski župan Boris Popovič, ki je bil na to funkcijo potrjen z okoli 70 odstotki glasov. Lokalne volitve so potekale v 210 občinah, kjer se je za župane potegovalo 820 kandidatov. Za 3382 mest v občinskih svetih pa je bilo vpisanih kar 25.240 kandidatov. Politične stranke še niso opravile ocene volitev, čeprav gre za državnotvorno dejanje lokalnega, to je omejenega pomena, v primerjavi s splošnimi oz. državnozborskimi volitvami. Zagotovo pa bo imela politične posledice visoka zmaga Zorana Jankovića, ki je tudi nihče med političnimi analitiki ni pričakoval. O poslovnežu in bogatašu nekateri menijo, da bi lahko postal tudi vodja slovenske levice. Slednja je vsaj v glavnem mestu Slovenije zdaj razcepljena in zelo oslabljena. Seveda je treba upoštevati, da v Sloveniji levica in desnica pomenita nekaj drugega kot v razvitih demokracijah. Konec koncev je tudi med tako imenovanimi levičarji veliko slovenskih kapitalistov.

Četrtih lokalnih volitev v samostojni Sloveniji se je udeležilo 836.163 volilcev, kar je 53,39 odstotka vseh. V večini občin bo za izvolitev županov potreben drugi krog volitev, ki bo v nedeljo, 12. novembra.

Med predvolilno kampanjo, ki je trajala en mesec in v delu javnosti ni bila deležna večjega zanimanja, se je v Sloveniji dogajalo marsikaj drugega, pomembnega. Premier Janez Janša je po posvetovanju s predstavniki koalicijskih strank, zastopanih v vladi, napovedal nadaljevanje postopkov za regionalizacijo države. Do konca tega leta bodo sprejeli štiri ali pet zakonov za omenjeno preobrazbo oziroma decentralizacijo države. Gre za zakone o pokrajinah, financiranju le-teh, postopku za njihovo ustanovitev in za zakon o volitvah v pokrajinske organe. Peti zakon - ta bo določil območja, sedeže in imena pokrajin - bi sprejeli po sprejetju paketa v državnem zboru, zanj pa bo potrebna dvotretjinska večina navzočih poslancev. Sploh se bodo o regionalizaciji Slovenije morali sporazumeti, to je uskladiti, tudi z opozicijo, saj gre za projekt nacionalnega pomena, ki zahteva široko soglasje.

V Sloveniji bi po sedanjih predlogih in zamislih do leta 2009 oblikovali 14 pokrajin (regij), ki bi imele značaj, pristojnosti in funkcije druge stopnje lokalne samouprave. Bile bi vmesni člen med občinami in državo. Z regionalizacijo se bo Slovenija tudi prilagodila organiziranosti oblasti oz. regionalizaciji, kakršne imajo v drugih članicah EU, tako tudi v Italiji.

Po lokalnih volitvah bodo ministri, visoki uslužbenci vlade in strokovnjaki z raznih področij začeli prebivalce posameznih območij seznanjati z resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih v obdobju med leti 2007-2023, ki jo je pred kratkim sprejela vlada. Dokument našteva in utemeljuje najpomembnejše razvojne in naložbene projekte, ki bi omogočili hitrejši razvoj države. Izvajati jih bodo začeli leta 2007. Za celoten sveženj, ki obsega 35 projektov, je predvidenih okoli 24 milijard evrov, denar pa naj bi pridobili iz domačih virov, zasebnih prispevkov in evropskih skladov.

Sporazum o sedežu diplomatskega predstavništva Svetega sedeža v Sloveniji

Po več letih obotavljanja, zastojev in ovir v pogajanjih, sta se Mestna občina Ljubljana in apostolski nuncij v Sloveniji msgr. Abril y Castello sporazumela o sedežu diplomatskega predstavništva Svetega sedeža (nunciature) v Sloveniji. Zgradba s sedežem bo v ulici Stare pravde št. 6 v Ljubljani, v mirnem predelu pod ljubljanskim gradom. Predstavniki Mestne občine so povedali, da je bil sporazum o sedežu diplomatskega predstavništva Svetega sedeža dosežen tik pred lokalnimi volitvami, "vendar se je to zgodilo zgolj po naključju."

Marijan Drobež

Publikacija o zgodovini šolstva v Mirnu

Izšla je ob 100-letnici zgraditve šolske zgradbe

V občini Miren-Kostanjevica so občinski praznik, ki ga imajo 30. oktobra, namenili predvsem osnovni šoli v Mirnu. Njeni učiteljice, učitelji in drugi pedagoški delavci pod vodstvom ravnateljice Danijele Kosovelj so namreč izdelali publikacijo, pravzaprav knjigo, o zgodovini šolstva v Mirnu. Pripravili so jo ob 100 - letnici zgraditve šolskega poslopja, ki ga prenovljenega in povečanega še vedno uporabljajo.

Delo ima veliko dokumentarno in zgodovinsko vrednost, predvsem zaradi tega, ker opisuje razvoj Mirna v preteklih sto letih, stanje osnovnošolskega izobraževanja s poizkusi potujčevanja slovenskih učencev v obdobju fašizma pa razcvet osnovne šole po drugi svetovni vojni. Kot znano, so v Mirnu obiskovali osnovno šolo tudi nekateri otroci, ki so se pozneje uveljavili na raznih področjih v življenju in družbi ali pa postali zavzeti bojevniki za narodnostne pravice. Med njimi naj omenimo zlasti pesnika, pisatelja in pokončnega Slovenca Stanka Vuka.

V uvodu knjige je ravnateljica šole Danijela Kosovelj zapisala tiudi naslednje misli: "Naša šola prav gotovo stoji na trdnih temeljih in ponosni smo nanjo. Vzgajala in izobraževala je stoletno obdobje, preživela je mirne in viharne čase in vse spremembe šolskega sistema. Mnogo veselih trenutkov, lepih, a tudi žalostnih spominov sega v naša srca. Danes šteje Osnovna šola Miren 333 učencev, od tega jih je 231 na matični šoli, 48 na podružnični osnovni šoli Bilje in 54 na podružnični osnovni šoli Kostanjevica. 140 malčkov je v vrtcih. Našim učencem in otrokom želimo vsi skupaj zagotoviti srečno, mirno in zdravo otroštvo z željo, da bi postali uspešni, ustvarjalni in samozavestni ljudje."

Članki in drugačni prispevki v delu so razvrščeni po temah in časovnih obdobjih. Obravnavajo pregled zgodovine šolstva v Mirnu, do prve svetovne vojne pod Avstrijo, begunske šole na Štajerskem, šole v Mirnu pod Italijo, med drugo svetovno vojno, partizanske šole, šole pod zavezniško vojaško upravo, pouk v letih 1947-1958, osnovno šolo in nižjo gimnazijo, povojne strokovne šole ter delovanje šole v letih 1957 in 1970, pa od 1970. do 1986. leta. Nadalje je razčlenjeno šolstvo v obdobju med leti junij 1986 in do julija leta 2002. Objavljeni so tudi spomini na šolo, ki so jo obiskovali sedanji dedki in babice. Marija Tomšič, roj. Devetak, je v svojih spominih na šolo v obdobju italijanske okupacije napisala tudi naslednje: "Tedanji in sedanji časi so neprimerljivi. Z desetim letom sem po pouku odhajala za varuško otroku. Še dandanes si ne morem predstavljati, da smo sploh preživeli, saj smo bili večkrat lačni kot siti, slabo oblečeni in slabo obuti. Pa še tujec nam je na domači zemlji prepovedal uporabljati materin jezik." Franc Tomšič pa se spominja: "Šolo sem začel obiskovati 1923. leta. Malico sem nosil od doma. V šoli smo uporabljali italijansko knjigo, dva zvezka, svinčnik, pero in barvice." Jolanda Mozetič je zapisala: "Osnovno šolo v Mirnu sem obiskovala od leta 1939 do 1942. Spominjam se, kako sem se trudila v šoli govoriti v tujem jeziku, kajti doma smo govorili samo slovensko." Ganljiva in boleča je izpoved Stanka Marušiča: "Nekoč sem med igro izgovoril besedo 'ulovi me!'. Za kazen sem moral stati za tablo do konca pouka. Učitelji so tudi tepli s palico po rokah ali hrbtu, dajali klofute in nategovali ušesa. Spominjam se, kako je bilo, ko smo šli na sprehod na Mirenski Grad in je sošolko zadel kos železa v glavo. Takrat so namreč ljudje za preživetje iskali železo po bližnjih pobočjih in ga prodajali."

V novi knjigi je objavljen tudi seznam učiteljic in učiteljev, ki so na mirenski osnovni šoli poučevali od leta 1947 do 1957, po letu 1957 in tistih, ki še poučujejo. Prispevke za knjigo, ki obsega 130 strani, so napisali in pri oblikovanju zapisov sodelovali pretežno pedagogi iz šole, učenci in prebivalci Mirna. Uredila jo je Lučana Petrovič.

M.

Kratke

Ivo Hvalica se je umaknil iz politike

Ivo Hvalica, nekdanji poslanec v slovenskem parlamentu, tesen sodelavec Janeza Janše in pozneje svetnik mestnega sveta mestne občine Nova Gorica, se je očitno umaknil iz politike. Na preteklih lokalnih volitvah ni ponovno kandidiral, bodisi na svoji listi niti v kakšni politični stranki. Pred volitvami je za naš časnik sicer dejal, da so ga nekatere politične stranke povabile, naj kandidira kot njihov predstavnik.

Politik iz Solkana je bil v novogoriškem mestnem svetu, tako kot nekoč v slovenskem parlamentu, znan kot pogost in oster razpravljalec o raznih vprašanjih mestne občine, med vsemi svetniki pa je gotovo najbolje obvladal in uporabljal slovenski jezik. Po retoriki ni imel tekmeca. Ivo Hvalica je bil in seveda ostaja tudi kot zasebnik dober poznavalec razmer in odnosov med obmejnimi območji Slovenije in Italije na Goriškem.

Kmalu končano kovanje slovenskih evrokovancev

V kovnici denarja Mint of Finland (na Finskem) bodo kmalu končali kovanje slovenskih evrokovancev, ki bo vseh skoraj 300 milijonov. Tako bodo imele centralna in poslovne banke dovolj časa, da bodo kovance poslale po vsej državi. Vsi kovanci bodo tehtali kar 1465 ton in neki časnikar je zapisal, da bi jih v Slovenijo lahko pripeljali kar z letalom. Raimo Makkonen, predsednik in izvršni direktor omenjene finske kovnice denarja, je povedal, "da so zelo veliko kovancev že poslali v Slovenijo."

Poudaril je tudi, da je za kovnico kovanje slovenskih evrokovancev zapleteno in pomembno opravilo. "To ni lahek projekt, saj je bil ves dizajn nov. Celotna prva stran kovancev, ki je sicer skupna vsem kovancem v EU, je bila za Slovenijo popolnoma prenovljena, saj ste prva država, ki uporablja to novo skupno podobo evropskih kovancev. To je bila težka naloga. Novo prednjo podobo kovancev so morali osvojiti še v petnajstih drugih kovnicah denarja in ponekod so imeli pri tem težave."

V Sloveniji za zdravila brez recepta porabijo okoli 35 milijonov evrov letno

Tudi v Sloveniji tako kot v nekaterih drugih evropskih državah prebivalci porabijo precej denarja za nakup zdravil, ki jih je mogoče dobiti brez recepta. Skupni znesek takih izdatkov dosega okoli 35 milijonov evrov na leto, kar je približno od sedem do osem odstotkov vsega denarja, ki ga v državi odštejejo za zdravila. Na takem prostem trgu imajo največji, 30-odstotni delež, zdravila, namenjena

lajšanju težav ob prehladu in kašlju. Kot pravi Tatjana Klančnik-Breznikar, izvedenka v farmacevtski industriji Lek v Ljubljani, je vzrok za tako visoko število v tem, da so ljudje o omenjenih zdravilih zelo osveščeni, kar je posledica tržnih naporov in uspehov industrije. Gre pa tudi za vitaminske dodatke in razna sredstva za izboljšanje počutja.

Trg zdravil proti bolečinam ima na prostem trgu v Sloveniji 21-odstotni delež, v lekarnah pa je mogoče dobiti izdelke najrazličnejših tovarn. Zelo razširjena je uporaba aspirina, ki pri nas stane 35,8 tolarja za zavojček. Med protistresnimi zdravili ima v Sloveniji največji delež zdravilo persen, ki ga proizvajajo v industriji Lek v Ljubljani.

V Sloveniji vsako leto okoli 3.500 sladkornih bolnikov

V Sloveniji so zaznamovali 50 let delovanja zveze društev diabetikov, organizacije, ki zastopa okoli sto tisoč sladkornih bolnikov, kolikor jih je sedaj registriranih v državi. Predsednik omenjene zveze Janko Kušar je ob jubileju povedal, da se število sladkornih bolnikov v Sloveniji vsako leto poveča za približno 3.500, kar je skladno z naraščanjem števila v okviru EU. Med glavnimi vzroki širjenja omenjene bolezni so debelost, pomanjkanje gibanja in dedne lastnosti posameznikov. Med bolniki, ki jim država zagotavlja brezplačne preglede in drugačno pomoč in zdravila, pa narašča zaskrbljenost spričo predlogov in mnenj, da bi v prihodnje del stroškov za obvladovanje sladkorne bolezni morali sami kriti.

Predsednik zveze društev diabetikov Janko Kušar je v uvodniku, objavljenem v glasilu zveze Sladkorna bolezen, pohvalil diabetološko ambulanto na Njegoševi 4 v Ljubljani, to je na Polikliniki. Zapisal je, "da osebje ambulante deluje zelo prijazno in usklajeno. V vseh zdravstvenih ustanovah seveda ni enakih možnosti za bolj organiziran sprejem bolnikov in boljšo organizacijo dela. Toda zagotovo bi se dalo tudi v sedanjih razmerah stvari spremeniti še na boljše. Takšne ocene slišimo pogosto tudi od zdravnikov."

Obvestilo

Gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu gostuje v soboto, 28. oktobra, ob 20. uri v Kulturnem domu v Biljah in v nedeljo, 29. oktobra, ob 18. uri v Kulturnem domu v Medani s komedijo Rada Pregarca in Sergeja Verča Veselica (2006). Vstopnina 1000/500 SIT.

SSG Premiera Evripidovih Bakhantk

Antični ples strastne ekstaze

Zelo raznolika in po dolgem času res številna publika je v petek, 20. oktobra, skoro povsem napolnila Kulturni dom v Trstu. Z velikim zadovoljstvom in besedami pohvale je zapuščala dvorano, ko so igralci po dolgotrajnem, toplem ploskanju odšli z odra ob premierni uprizoritvi Bakhantk, verjetno zadnjega dela najmlajšega izmed treh velikih grških tragikov, Evripida (480-406 pr. Kr). Bakhantke značijo konec obdobja klasične tragedije, saj je avtor ob ustaljenih ritualnih elementih, ki so bili nosilni stebri tragedij njegovih predhodnikov, to se pravi darovanje, smrt in vstajenje, pokazal njihovo nemoč. Katarza ni več odrešujoča, ampak tragična.

Pri Evripidu je zaznaven vpliv Sokrata in nove racionalne filozofije, pa tudi sprememba državne ureditve ob vojaških podvigih Aleksandra Velikega. Grška polis se je skrhala in z njo tudi njena demokratična usmeritev. Mimo vsega tega Evripid ni mogel. V Bakhantkah kralj Pentej skuša s silo zatreti orgiastično čaščenje Dioniza, kljub temu da ga pred tem svarita videc Teiresias in njegov ded Kadmos, saj slutita bližajočo se božjo kazen. Pentej da celo zapreti Dioniza, ki se je v mesto prikradel v človeški podobi, in ga sramoti, saj ne ve, da stoji pred njim bog, ki se bo kruto maščeval nad njim. Po nasvetu tujca-Dioniza se Pentej, oblečen v žensko, odpravi v Kitajron, kjer se tebanske žene s Pentejevo materjo Agavo in njenima sestrama v nočni temini predajajo razvratnemu Dionizovemu ritualu, pri katerem med drugim uživajo surovo meso divjih živali, potem ko so jih raztrgale z golimi rokami. Bakhantke zapazijo Penteja in ga razkosajo, mati pa zmagovalno nese njegovo glavo, nataknjeno na trs, v mesto Tebe, misleč, da je levja. Ko se strezni iz omame in spozna resnico, je vse zaman. Dioniz jo izžene iz mesta skupaj s Kadmom.

Tragični splet Bakhantk, v katerem Evripid razkriva razuzdan, krut, primitiven Dionizov kult, ki ima korenine v globinah človekove narave in poigravanju bogov z njo, je oživel na tržaškem odru kot izjemen gledališki dogodek mednarodnega pečata. Na pobudo Ministrstva za kulturo RS sta ga v režiji Vita Tauferja, genialnega režiserja širokih estetskih obzorij, nenehnega iskalca odgovorov na temeljna vprašanja človeškega bivanja, uresničili Slovensko stalno gledališče in Slovensko narodno gledališče Nova Gorica z znanimi gosti, med katerimi je blestelo ime zvezde slovenske zabavne glasbe Helene Blagne, ki se je prvič predstavila kot igralka v vlogi Agave v zadnjem srhljivem in s čustvi nabitem prizoru. Ker je v grškem gledališču imel posebno vlogo zbor, le-ta ima častno mesto tudi v Tauferjevi postavitvi dela, v katerem sta jasno prikazana dualizem iracionalnega-skrivnostnega in racionalnega ter naveza na krute resničnosti našega časa. Usodna moč neslutenega se odraža prav v zboru bakhantk, ki so enkraten, močan gledališki izraz, še posebno v nekaterih prizorih, zadobile v sozvočnem izvajanju Lare Baruce, Alide Bevk, Andreje Brlec, Cecilije Carvajal, Ane Facchini, Teje Glažar, Lare Komar, Mirjam Monice, Nikle Petruške Panizon, Maje Poljanec Dušanke Ristić, Leticie Yebuah (tudi tolkalistke) in Ylenie Zobec. Iz tudi kostumsko poudarjene strogosti prvih prizorov so se preobrazile v nekakšne podivjane, bojevite "amazonke" z dolgimi lasmi in smrt prinašajočimi trsi v rokah in v dognani koreografiji oblikovale izrazite plesne figure, medtem ko so ritmično skandirale oz. pele stihe v stari grščini. Za to jim gre še posebna pohvala! Ples pa je možen le ob glasbi. Slednjo je, opirajoč se na stare tradicije balkanskih melodij ob sodobnih zvočnih učinkih izvirno in očarujoče zložil Saša Losić, eden izmed najprodornejših skladateljev Balkana, vodja legendarnega Plavega orkestra. Na golem odru, ovitem v valečo se meglo, so pri vizualni plati predstave odigrali pomembno vlogo tudi svetlobni odtenki modre in krvavo rdeče barve mojstra luči Sama Oblokarja. Nenehna povezava s sodobnim svetom se kaže tudi v izbiri kostumov (Samo Lapajne), v katere so oblečeni igralci, ki so se suvereno preobrazili v svoje like in jim dali pravi poudarek: Primož Forte (vsemogočni, prekanjeni, razjarjeni Dioniz), Stojan Colja (učinkovit kot pijani in ganljiv kot obupani Kadmos), Vojko Belšak, ki se je odlično iz togega oblastnika Penteja ob Dionizovi premoči prelevil v groteskno, na visokih petah premikajočo se omotično žensko, Ivo Barišič izvrsten Teiresias in Danijel Malalan ter Radoš Bolčina kot vojaka, močno podobna tistim, ki naj bi vzpostavljali mir v današnjih kriznih deželah.

Skratka, Bakhantke so velik gledališki spektakel močne vsebine, ki je vreden ogleda in bo še dolgo odmeval v zgodovini slovenskega teatra kot odlična združitev sil SSG in SNG Nova Gorica.

Iva Koršič

Zelo pomembni napotki za družine

Kdo odloča o družinskih nakupih?

Podjetje Euromonitor International je pred časom izdelalo posebno raziskavo na svetovni ravni z naslovom: Who buys what? oz. kdo kupi kaj? Cilj ankete je bil predvsem odkriti, kdo ima odločujočo besedo pri družinskih nakupih in kako so se z leti spremenile nakupovalne navade ljudi. Iz raziskave izhaja zanimiv podatek, da ima odločilno besedo pri 80% vseh družinskih nakupov žena, medtem ko je mož odločilen samo pri preostalih 20%, in to skoraj po celem svetu. Ta trend opažajo tudi v državah, kjer so ženske v zapostavljenem položaju.

Med raziskavo so pregledali 70 blagoznanstvenih sektorjev v petintridesetih državah. Izvedenci so ugotovili, da se je povprečni dohodek žensk v obdobju od leta 1971 do leta 2001 povečal za 82%, medtem ko je povprečni dohodek moških zrasel samo za 11%. To pomeni, da prinašajo ženske v družino precejšen dohodek in da imajo tudi zaradi tega odločujočo vlogo pri nakupih. Vse več nakupov je v domeni žensk od kozmetike do hrane, od proizvodov za otroke do potrebščin za hišo, medtem ko imajo moški odločilno besedo samo pri nakupih cigar, videokamer, piva, videoigric in DVD-jev. Če je na svetovni ravni pri izbiri nakupov odločilna žena in mama, so v Italiji v zadnjem letu odkrili čisto novo težnjo. Po zadnjih izledkih naj bi pri izbiri nekaterih nakupov imeli glavno besedo otroci do 13. leta starosti.

Tako so odkrili, da kar 76% otrok med 11. in 13. letom starosti odločujoče vpliva na nakupe daril in kar 63% otrok iz omenjene starostne skupine odločujoče vpliva na nakupe oblek in čevljev. Otroci pa so zelo pomembni tudi pri izbiri jestvin, predvsem že pripravljenih sladkih in slanih prigrizkov ter pijač. Zelo velik pa je vpliv otrok pri izbiri televizijskega sporeda, ki naj bi ga družina gledala. Čeprav italijanski otroci berejo v povprečju zelo malo (6 minut na dan), je močno občutiti njihov vpliv tudi na nakupih knjig in periodičnega tiska.

Vsi ti izsledki pa so zelo pomembni tako za trženje proizvodov, saj morajo biti reklamni oglasi in način oglaševanja primerni ciljni skupini, kateri je proizvod namenjen, oz. osebi, ki ima pri izbiri odločujočo besedo. Tudi izvedenci za trženje se tega zavedajo, zato so investicije v reklamne oglase zelo velike. Tako so npr. v zadnjem letu v Italiji porabili 250 milijonov evrov za televizijsko oglaševanje najrazličnejših proizvodov in storitev, ki so jih predvajali med programi za najmlajše najstnike. Izvedenci so namreč ugotovili, da je v Italiji najbolj uspešno televizijsko oglaševanje, saj italijanski najstniki prečepijo pred malim ekranom v povprečju kar 80 minut dnevno.

Mara Petaros

SSG Premiera Ruccellove monodrame Mame

Male velike tragedije malih ljudi

Z namenom, da bi goriški abonenti začutili tesnejši stik s Slovenskim stalnim gledališčem in se bolj navezali nanj, je naš edini zamejski poklicni gledališki hram imel uverturno predstavo nove sezone prav v Gorici. V petek, 13. t.m., je v goriškem Kulturnem domu doživela, izven abonmaja, slovensko praizvedbo monodrama

Mame mičkine, stršno mičkine tragedije neapeljskega avtorja Annibala Ruccella (1956-1986). V režiji Alessandra Marinuzzija je štiri učinkovite monologe interpretirala igralka Maja Blagovič.

V prometni nesreči tragično preminuli pisec je svoja dela ustvaril v obdobju, ki so ga tudi na jugu italijanskega škornja zaznamovala pomenljiva vrenja v družbenih plasteh, v političnih krogih, modi in seveda tudi jeziku. Te premike je neizbežno odslikavalo tudi gledališko ustvarjanje, ki je bilo še navezano na tradicijo in na smernice velikega Eduarda De Filippa, a je bilo tudi že uprto v nova obzorja. Slonelo je na bolj pristnem, sočnem, čeprav bolj grobem jeziku, pomešanem z narečnimi izrazi, v katerem se izražajo preprosti ljudje z obrobja. Prav te segmente njegovega pisanja najdemo v monodrami Mame, ki jo je iz neapeljskega narečja v kraško dialektalno obarvanost prestavil Danijel Malalan. Delo razkriva, kako v tradicionalno kulturno prvinskost vsiljivo vdirajo novi časi s posebno "podkulturo", izvirajočo iz televizijskih oddaj, kjer kar mrgoli pevskih in igralskih zvezdic, pravih idolov. Za temi norijo cele množice ljudi in seveda svoje ljubljence skušajo posnemati v govorjenju, oblačenju, kretnjah...

Ruccello nam v Mamah, ki je stkana iz štirih monologov, odstira pogled v neustavljivo preobražanje družbe. V prvem samogovoru Pravce nastopa stara mama, ki pripoveduje srhljivo pravljico o princu-kači, eno izmed tolikih iz ljudskega izročila. V drugem pod naslovom Marija di Karmelo ale Mičken delirjo de manikomjo se pojavi nora ženska, ki se zdravi v bolnišnici ali norišnici pod vodstvom sester. S temi ima kar zmedene dialoge, v katere vpleta namišljene sogovornike, znane filmske igralce in popevkarje, kakor se ji pač vsiljujejo v blodnje in bolna razmišljanja. Vmes se ji večkrat utrne nabožna Marijina pesem, ki pa se kaj kmalu izmaliči v popevko.

Tretji monolog Zobobol ale mati in hči se dogaja na Veliki petek. Protagonistko strašno boli zob in zato zahteva, naj hči utiša magnetofon. Medtem ko se mati priporoča svetemu Antonu in se strašno zgrozi ob spoznanju, da je hči noseča, se le-ta samomori s skokom skozi okno.

V zadnjem prizoru spoznamo mamico, ki ima neskončne telefonske pogovore o televizijskih oddajah in njihovih protagonistih, medtem ko otroci buljijo v televizijski ekran. Še sunek potresa je pri tem ne zmoti.

Te štiri zelo različne ženske podobe je z ostrim opisnim niansiranjem, izrazitostjo obrazne mimike in ob premišljeno naštudiranih kretnjah sklesala Maja Blagovič, ki je sicer nismo vajeni gledati v takem žanrskem slogu, kjer se tragikomičnost spaja z grotesknostjo in tipično mediteransko humornostjo. Vse to zahteva od igralca veliko temperamentnosti. Igralska zrelost in korenita obdelava dramskih likov ter tudi piljenje narečnega naglasa so ji pomagali, da se je zanesljivo spreminjala iz figure v figuro. Vsebinske preobrazbe so bile otipljivo razvidne tudi iz kostumov – po zamisli režiserja in Andrea Staniscija - , iz katerih se igralka ob koncu vsakega monologa levi. Najprej jo gledamo v širokem rjavem krilu, kakršna so

nosili včasih, na koncu pa stoji pred nami oblečena v minikrilu živahnih barv, očitnem znaku novih modnih muh v spremenjenih družbenih razmerah. Publika je "te mičkine tragedije" sprejela z iskrenim ploskanjem in uprizoritev gotovo ne bo izgubila učinkovitosti, ko se bo selila na manjše podeželske odre.

IK

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD, tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 24. oktobra, ob 14. uri.

Poročanje o športu

Zvest torkov prijatelj

Tokrat ponovno skok v svet slovenskih medijev. Potem ko smo pred dvema tednoma kotiček namenili Lakovičevi spletni strani www.slosport.org, smo tokrat obiskali kolege Primorskega dnevnika. Kot že skoraj celo desetletje, nam je tudi letos z oktobrom spet prišla v roke dragocena torkova športna priloga. Pozoren bralec je najbrž opazil, da so potrdili zasnovo iz prejšnjih let, vendar je hkrati tudi uvidel, da je novosti vendarle kar nekaj.

Toda ko govorimo o športni prilogi Primorskega dnevnika, je treba najprej vedeti, kako ta med zamejci izjemno priljubljeni proizvod sploh nastaja. Dejansko vseh dvanajst strani urejuje šef športne redakcije PD Aleksander Koren, ki opravlja neverjetno in neprecenljivo delo. Ob ponedeljkih (pa ne samo) ga v uredništvu večkrat najdeš tako ob desetih zjutraj kot še vedno tudi ob devetih zvečer. V zamisel Priloge je ogromno vložil in jo, seveda ne sam, v zadnjih letih spravil na res visoko raven. Zbral je uigrano ekipo sodelavcev, ki v glavnem pomagajo pri delu ob ponedeljkih. Kak obširnejši članek, ki na primer ni strogo vezan na aktualnost, sicer pripravijo že prej. Po upokojitvi kolege Branka Lakoviča ima Koren ob sebi enega novinarja, ki je vsak dan zaposlen v uredništvu, in peščico sodelavcev, ki so večinoma študentje in športniki. Skratka, dokaj veliko breme Priloge nosi kakih pet ljudi, katerim naj dodamo še nekaj zunanjih prispevkov, ki jih pošljejo drugi sodelavci. V podobnih razmerah in še nekoliko skrčeni obliki na primer nastajajo tudi nedeljske strani PD, ki vsebujejo vse dogajanje tekmovalne sobote. Kot znano, pa ob ponedeljkih dnevnik ne izhaja.

Aleksander Koren

Toliko o (vse prej kot enostavnem!) procesu "gradnje" športne priloge, kaj pa njena vsebina?

Verjetno se ne motimo, če trdimo, da povprečen bralec najprej odpre srednjo, barvno stran z velikimi fotografijami. Velik plus torkovega dnevnika je prav ta barvni vložek, ki omogoča objavo še večjega števila slik odličnih fotografov agencije Kroma, katerih trud bogati tudi naše strani. Hudomušni komentarji k fotografijam dajejo stranema še večji ton.

V prvih izdajah smo našteli po dva komentarja, duhovit Pogled z veje Marija Čuka na prvi strani in pikre ugotovitve o nogometni A ligi izpod peresa Dimitrija Križmana na drugi. Prijetno novost predstavljajo Visoke pete, ženski zorni kot o zamejskem športu, ki se nahaja na tretji, "mnenjski" strani. Tu so potrdili posrečen Alternativni pogovor in obisk pri naših društvih v obliki daljšega intervjuja.

V novi preobleki se je predstavila druga stran Priloge, ki so jo - vsaj po tem, kar smo zaslutili v prvih številkah - naravnali bolj na deželni šport in na nastope zamejskih tekmovalcev, ki so prerasli deželne meje. Torej o Triestini, tržaškem rokometnem prvoligašu, košarkarskih deželnih ligaših, pa tudi o naših najboljših športnikih, ki se uveljavljajo na višji ravni v drugih okoljih (nekako to, kar so lani prihranili za sredino rubriko o "naših drugje").

Če je prva stran še naprej nekakšna "vitrina", je zadnja (nanjo so preselili tudi križanko) osredotočena na močan intervju z mednarodnega športnega prizorišča. Pri vsakodnevnem poročanju so na PD (upravičeno) omejili pozornost mednarodnemu športu v prid domačemu dogajanju, tako da take poglobitve - pa še z uglednimi sogovorniki - sploh ne škodijo. Kar pa se tiče drugih notranjih strani, so malce zmanjšali prostor, namenjen trem osrednjim moštvenim panogam (košarki, nogometu in odbojki) in dve strani, namenjeni vsaki, dopolnjujejo s prispevki iz ostalih športov.

Delno so odpravili zanimive pogovore z našimi športniki v obliki radovednih 360 stopinj in "portretov", pa preprosto zato, ker so po nekaj letih izčrpali kandidate... Počakati bomo zato morali, da zrase nova generacija. In kaj manjka v Prilogi? Mogoče malce prenovljena grafična podoba in prav gotovo še kak komentar več. V uredništvu Priloge so si prizadevali, da bi izzvali tudi kako mnenje občinstva, a so tudi spoznali, da je težko dobiti zamejskega bralca, ki bi imel celovit pogled nad našim športom in bi se hkrati opogumil k sestavi petih povezanih stavkov na to ali ono temo.

HC

Nogomet

Elitna liga: Juventina - Manzanese 1:1, Muggia - Vesna 1:1.

Promocijska liga: Kras Koimpex - San Sergio 1:1.

1. amaterska liga: Isonzo - Primorje Interland 0:3, Costalunga - Primorec 1:3.

2. amaterska liga: Mossa - Breg 1:2, Zarja/Gaja - Ponziana 2:2, Fogliano - Sovodnje 0:3.

3. amaterska liga: Aurisina - Mladost 1:0.

Košarka

C liga: Bor Radenska - Codroipo 70:64, Jadran Mark prost.

D liga: Breg - Drago 78:54, CUS - Kontovel 66:57, Sokol - NAB 72:81.

Odbojka

Moška B2 liga: Bibione - Sloga 3:0.

Moška D liga: CUS - Olympia Tmedia 1:3, Fincantieri - Sloga 2:3, Naš Prapor - Travesio 2:3.

Ženska D liga: Sloga - Cordenons 3:1, Bor/Breg Kmečka banka - Sanvitese 2:3.

Balinanje

Moška ekipna B liga, 1. krog: Gaja - Brugnera 9:9.

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Tudi Homer Simpson želi spoznati Monico Lewinsky

Bill Clinton je ta pravi! Testosteron na kvadrat, da ga nima para. Monica Lewinski je tudi tako razmišljala, kaj pravite? Pa ne samo ona. Testosteronski naboj je močno pretresel tudi odvetnika gospodične Lewinsky, g. Kennetha Stara. Morda je Kenneth Star Clintonu samo zavidal... Pri vsem tem je najbolj zanimivo, po čem se ljudje najbolj spominjajo Billa Clintona: seveda, po aferi z Monico Lewinsky. Ja, kaj pa je v tem čudnega? Nič, Clinton si je afero sam zakuhal in mora zanjo nositi posledice. Toda... vsakdo se bo Clintona spomnil po seksualnem zapletu s stažistko Monico. Žal pa je ta afera zelo posredno povezana z njegovo takratno institucionalno funkcijo. Se morda kdo spomni, da je poleg ljubimkanja z vročo Monico Billu uspelo tudi na drugih področjih, ki so bila v bolj neposredni zvezi z njegovo vlogo politika? Ali kdo ve, da je s testosteronskim Billom Amerika 8 let dirjala s povprečno 4% ekonomsko rastjo BDP-ja? Da je ekonomija rasla 116 mesecev zaporedno? In to, da je Billu leta 1993 uspela prava »Misija nemogoče«, ko sta si v Oslu po njegovem posredovanju v roke simbolično segla Izraelec Yitzhak Rabin in Palestinec Jaser Arafat? No, pa vidite, da ni bila samo Monica.

V očeh današnjega človeka pa

je ostala samo Monica. Zakaj? Preprosto, ker smo ljudje voayerji, ki se naslajajo ob senzacionalističnih aferah, posebno če so slednje obarvane v pramene vročih škandalov. Res je, da se težko spomnimo statističnih ekonomskih številk, res pa je tudi, da je Clintonov primer paradoksalen in zelo nazoren za današnji svet. Danes je trenutna prva pop zvezdnica Paris Hilton, dedinja slavnega podjetnika - lastnika verige hotelov Hilton. In kaj je naredila, da je danes tako slavna? Nič, popolnoma nič. Paris Hilton je postala pop zvezdnica, ker se je nekdo spomnil na medmrežje spraviti vroče posnetke njenih intimnih trenutkov s fantom. Ljudje smo voayerji, posnetki so večkrat obkrožili cel svet in okronali junakinjo domačega porno kratkometražca za kraljico pop prizorišča v začetku tretjega tisočletja. Paris Hilton je dejansko pravi slavospev niču. Je "predmet", ob katerem se ljudje poželjivo naslajajo: druge družbene funkcije nima. Gre za vrsto "kulture", ki je brez vsebine, gre za "kulturo" hvalnice niča.

Zanimiva pa je tudi reakcija proti tovrstnemu razvoju kulture, ki ga načeloma vsi zavračamo, a ki po televizijski in internetni gledanosti daleč presega vse ostale programe. Analitični eseji visokih intelektualcev tukaj kot reakcija ne pridejo v poštev. Učinkovito razgaljenje brezvsebinskosti tovrstne kulture mora iti nujno skozi njen paradoks. In to vlogo si večkrat prevzemajo t.i. risanke za odrasle. Mislim predvsem na dvoje risanih filmov, ki so v Italiji prodrli: The Simpsons in South park. Gre za risanke, ki igrajo na paradoksih, ki situacije navadnega človeka privedejo do absurda in ki tako zarišejo, pa čeprav na karikiran način, družbo, v kateri živimo. Širša javnost je nad situacijsko komedijo risank večkrat zgrožena, ker se v Homerju Simpsonu ne spozna (ali noče spoznati). South park je pri obravnavanju določenih občutljivih tematik še radikalnejši, zato ga vedno v cenzurirani verziji oddajajo ob poznih večernih urah. Gre sicer za sarkazem prve vrste, a gre hkrati tudi za dobro premišljena in vsebinsko bogata ogledala družbe.

Homer Simpson je navsezadnje le povprečen državljan, ki v javnosti Monico Lewinsky obsoja, pa čeprav jo v resnici Billu Clintonu zavida.

Andrej Černic

RAZPIS

V letu 1991 je profesor Franko Drasič Združenju slovenskih športnih društev predlagal, da bi nagradili za dobre športnike tiste, ki se obenem izkažejo tudi za šolskimi klopmi in tako dokažejo, da je binom šport-šola mogoč in mnogokrat zelo uspešen. Nastala je Nagrada šport in šola, namenjena višješolcem, ki obiskujejo slovenske višje šole, ki je ob podpori slovenskih bančnih zavodov nagrajevala omenjene športnike-odličnjake. Nagrada je žela med mladino vedno večji uspeh, saj se je število nagrajencev iz leta v leto višalo. Vedno več je namreč športnih panog, v katerih naši mladi športniki žanjejo uspehe in posegajo po visokih uvrstitvah. V petnajstih letih je bilo tako nagrajenih že 225 športnikov-odličnjakov. Število športnikov, panog in društev je tako naraslo, da se je organizator odločil, da bo od letos Nagrado šport in šola podelil na podlagi razpisa. Nanj se lahko prijavijo vsi, ki menijo, da izpolnjujejo pogoje, predvidene v pravilniku. Posebna komisija bo nato vse prijave preverila in ocenila, kdo izpolnjuje pogoje za prejem nagrade. Za vse potrebne informacije so na voljo uradi ZSŠDI od 8. do 14. ure od ponedeljka do petka (tel. 040 635627 ali 0481 33029), obrazci za prijavo in informacije pa so na voljo tudi na spletni strani www.zssdi.it.

Peš po Korziki (24)

Med morjem in gorami

14. Dve etapi v enem dnevu

Na križišču, kjer je pot za Capo di Curzu vodila še naprej navkreber, steza do vasi Curzu pa je skrenila desno in se začela spuščati, sva si privoščila kratko pavzo. Jana je bila utrujena od tehnično dokaj zahtevnega napredovanja po golem grebenu, kjer je mestoma hodila tudi po vseh štirih, mene pa je dajala lakota.

"Hoja po grebenu. To mi je najbolj zoprno. Od nekdaj. Nobene opore, levo in desno pa se ti vse skupaj strmo spušča tja nekam dol v globino," je "prijavila", ko je vrgla s sebe nahrbtnik. Z utrujenim izrazom na obrazu se je zazrla na prehojeno pot, po kateri sta se nama bližala Herman in Helga.

"Vidiš, tudi ona si pomaga z rokami," je, kar naenkrat vsa zadovoljna, izstrelila, ko je zagledala Helgo, ki se je po vseh štirih previdno premikala po vrhu grebena.

"Ja, saj nisem rekel, da je bila pot do sem enostavna."

"Nisi rekel, ne. Si pa mislil tako in še vedno misliš, a ne?" se ni dala.

"Ni res. Prav ponosen sem nate."

"Zafrkavaš?"

"Ne. Itak, da si carica."

"Ja, ja," mi ni verjela, pa čeprav sem mislil resno.

Herman in Helga sta se ob planinskem kažipotu ustavila le toliko, da smo izmenjali par besed o strmem vzponu, potem pa sta se odpravila dalje, v dolino, proti Curzu. Midva sva počivala še kakšnih deset minut in jima sledila. Če je šlo vse dotlej strmo navzgor, se je pot od mesta počitka dalje strmo in vijugajoče spuščala, zaradi podlage iz nalomljenega kamenja, pa je bilo vse skupaj precej zdrsljivo. Podobno spuščanju po melišču. Brez pohodniških palic bi napredovala precej počasneje. Nič čudnega, da sva še pred prihodom v Curzu brez težav dohitela nemška prijatelja.

"Za naslednji podvig si morava tudi midva omisliti palice. Vidim, da so res zelo uporabne," je rekel Herman, Helga pa ga je samo postrani pogledala. Mislim, da je bila takrat že stoodstotno odločena, da se na takšne počitnice ne poda nikoli več.

Tik pred vstopom v vas, v kateri se nisva ustavljala, smo se poslovili. Tisti "See you!" (se vidimo!) ni bil najbolj prepričljiv.

"Dvomim, da se bomo še srečali," sem rekel Jani kmalu po tem, ko smo se razšli.

"Misliš?"

"Ja. Helga ima 'poln kufr' hoje, komarjev in askeze. Glede na to, da je ona tista, ki nosi hlače, bosta po mojem ostala nekaj dni v Portu, potem pa nadaljevala z avtobusom ali pa na štop," sem modroval in ustrelil mimo.

Do zaselka Curzu sva hodila štiri ure, takoj ko sva ga zapustila, pa je začelo z neba kapljati. Če si česa nisva želela, potem je bil to dež. Hvala Bogu je šlo le za posamezne dežne kaplje, ki pa so celo uro grozile, da se bodo združile in s skupnimi močmi poskrbele za naliv. Ko je postalo očitno, da dežja ne bo, so dežne kaplje zamenjale sitne muhe. Jana je med ponovnim vzpenjanjem glasno bentila, saj ji muhe že od prvega dne na poti niso dale miru.

"Tale Korzika bi se prav lahko imenovala tudi Muholandija, saj to res ni nobeni reči podobno," je siknila med ročnim odganjanjem nadležnega mrčesa, ki pa ni zaleglo.

Od Curza do Serriere sva hodila dobri dve uri in pol. Ves čas po divjini, kjer je o poseganju človeka v naravo tu pa tam pričal le kakšen z zarjavelo žico ograjen in opuščen pašnik. V Girolati od sotrpinov, ki so TMM premagovali v nasprotni smeri, o tem odseku poti nisva slišala spodbudnih besed. Prepričevali so naju, da gre za dolgočasno etapo skozi svet praskajoče makije in nogavice trgajočega grmičevja brez panoramskih razgledov ali kakršnih koli drugih zanimivosti. Prav zato, ker je bilo vse skupaj tako odmaknjeno, nedotaknjeno in pozabljeno, nama je bila etapa Curzu – Serriera zelo všeč. Do omenjene vasi, v kateri nisva pričakovala zavetišča (v vodiču je pisalo, da je v vasi le hotel, kjer radi sprejmejo pohodnike), sva se privlekla izmučena, saj je bil teren proti pričakovanjem precej zahteven. Ves napor pa je bil pozabljen v trenutku, ko sva malo pod vrhom vzpetine, za katero se je v dolini skrivala Serriera, zagledala info tablo, ki je obveščala, da je do zavetišča še 800 metrov.

Kratek postanek pred spustom v vas Curzu

"Halo? To mora biti pa precej nova zadeva," sem pomislil in pogledal Jano, ki se je že zadovoljno smejala. Ko se nama je odprl pogled na serijo nekaj deset kamnitih hiš v ozki dolini, skozi katero je šumel manjši potok, sem začutil nenavadno umirjenost, ki je vladala nad vasjo. Občutek pozabljenosti in odmaknjenosti, tako rekoč zamrznjenosti v času, je bil tu še močnejši kot med hojo po naravi, kjer več kot tri ure nisva srečala žive duše. Če pred nekaterimi bajtami ne bi bilo parkiranih avtomobilov in če bi odmislil električno napeljavo in televizijske antene na strehah hiš, bi se mi zdelo vse skupaj kot pred nekaj stoletji.

Takoj mi je postalo jasno, zakaj se večina pohodnikov raje odloči za ovinek do Porta ob morju, saj je bila Serriera res "od Boga pozabljena".

/ dalje

Nace Novak

Občina Gorica
Odborništvo za Kulturo

REGIONE AUTONOMA FRIULI VENEZIA GIULIA

FONDAZIONE
Cassa di Risparmio di Gorizia

FRIULCASSA
CASSA DI RISPARMIO REGIONALE
SANPAOLO

umetniška sezona 2006 | 2007

Glasba in balet

Četrtek, 9. novembra 2006
The Manhattan Transfer
Vibrate
EDINI NASTOP V TRIVENETU

Sobota, 25. novembra 2006
Galà Rudolf Nureyev
Hvala Rudy
koreografije: Rudolf Nureyev

Četrtek, 14. decembra 2006
Rigoletto
glasba Giuseppe Verdi
dirigent **Daniel Oren**
Orkester, zbor in plesni ansambel Fundacije
Operno gledališče Giuseppe Verdi iz Trsta

Petek, 2. in sobota, 3. februarja 2007
Lüneburška varianta
monodram z glasbo
po romanu Paola Maurensiga
gledališka priredba
in besedilo pesmi **Paolo Maurensig**
glasba in vodstvo orkestra Valter Sivilotti
igrata **Milva** in **Walter Mramor**
DRŽAVNA PREMIERA

Četrtek, 15. februarja 2007
Teatro del Giglio di Lucca
Bohème
Po libretu Luigija Illice in Giuseppeja Giacose
glasba Giacomo Puccini
dirigent Marzio Conti
režija Aldo Tarabella
DEŽELNA EKSKLUZIVA

Petek, 2. marca 2007
Ciao Frankie
poklon Franku Sinatri
napisal in igra **Massimo Lopez**

Ponedeljek, 12. marca 2007
La gran noche
de la musica española
Državni ruski simfonični orkester iz Saratova
Fuat Mansurov, dirigent
Rolando Saad, kitara
DEŽELNA EKSKLUZIVA

Petek, 30. marca 2007
Romeo in Julija
Sergej Prokofjev
po Williamu Shakespearju
Orkester Opera Balet
Slovensko Narodno Gledališče Ljubljana
DEŽELNA EKSKLUZIVA

Proza

Torek, 14. novembra 2006
7 nadstropij
Dino Buzzati
igrata **Ugo Pagliai**, **Paola Gassman**
režija Paolo Valerio

Nedelja, 10. decembra 2006
Dolgo življenje Marianne Ucrìa
Dacia Maraini
igrata **Mariella Lo Giudice**, **Luciano Virgilio**
režija Lamberto Pugelli

Četrtek, 11. januarja 2007
Opéra Comique
Nicola Fano
zamisel in režija **Antonio Calenda**
igrata **Tuccio Musumeci**, **Pippo Patavina**

Ponedeljek, 29 januarja 2007
Steklena menažerija
Tennessee Williams
režija Andrea Liberovici
igra **Claudia Cardinale**

Sreda, 7. februarja 2007
Tootsie, igra dvoumnosti
režija **Maurizio Nichetti**
igrajo **Marco Columbro**, **Chiara Noschese**, **Enzo Garinei**

Sreda, 21. februarja 2007
Komedija zmešnjav
William Shakespeare
režija Giuseppe Pambieri
igrajo **Giuseppe Pambieri**, **Micol Pambieri**, **Nino Bignamini**
DEŽELNA PREMIERA

Četrtek, 22. marca 2007
Menopause, the musical
glasbena komedija - Jeanie Linders
režija Manuela Metri
igrajo **Marisa Laurito**, **Fioretta Mari**, **Fiordaliso**, **Crystal White**
DEŽELNA PREMIERA

Ponedeljek, 2. aprila 2007
Tista iz zgornjega nadstropja
Pierre Chesnot
priredba in režija **Gigi Proietti**
igrata **Pino Quartullo**, **Sandra Collodel**

Veliki dogodki

Ponedeljek, 4. decembra 2006
Marciel v Italiji: barve življenja
napisal in igra Marc Hollogne
DEŽELNA EKSKLUZIVA

Četrtek, 21. decembra 2006
Državni balet iz Gruzije
Sukhishvili- Ramishvili
glasbo izvaja orkester gruzijskega
državnega baleta

Sreda, 24. januarja 2007
The Peking Acrobats
Velik akrobatski cirkus iz Pekinga

Nedelja, 18. februarja 2007
Državni balet na ledu
iz Sankt Petersburga
Labodje jezero
DEŽELNA EKSKLUZIVA

Izven abonmaja

Sobota, 16. decembra 2006
Caparezza v živo
Turneja 2006/2007
Habemus Capa
DEŽELNA PREMIERA

Sreda, 18. aprila 2007
Daniele Luttazzi:
Barracuda 2007

Popoldanski dogodki

Nedelja, 21. januarja 2007
Ostržek, Musical
prosta priredba po Collodijevem romanu
glasba Edoardo Bennato
DEŽELNA PREMIERA

Nedelja, 18. februarja 2007
Državni balet na ledu
iz Sankt Petersburga
Labodje jezero

občinsko gledališče giuseppe verdi gorica

06|07 iVerdi

Prodaja abonmajev in informacije
Blagajna
občinskega gledališča "Giuseppe Verdi"
v Gorici ulica Garibaldi 2/a, tel.0481/33090
urnik:
od ponedeljka do sobote, od 9.30 do 12.30
ter od 16.00 do 19.30
(blagajna je zaprta ob praznikih in
v torek, 24. oktobra 2006)

Začetek predstav ob 20.45
Popoldanske ob 16.00